

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

EDIȚIA A II-A, REVIZUITĂ PE BAZA
OBSERVAȚIILOR PROF. DR. IOAN MĂRCULEȚ

VI

MIHAELA CORNELIA FISCUTEAN
DORIN FISCUTEAN

CIPRIAN MIHAI
IONELA POPA

GEOGRAFIE

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

GEOGRAFIE

Manual pentru clasa a VI-a

Terra - elemente de geografie umană. Europa

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:						
Anul	Numele elevului care a primit manualul	Clasa	Școala	Anul școlar	Starea manualului*	
					la primire	la returnare
1.						
2.						
3.						
4.						

* Starea manualului se va înscrie folosind termenii: nou, bun, îngrijit, nesatisfăcător, deteriorat.
Cadrele didactice vor controla dacă numele elevului este scris corect.
Elevii nu trebuie să facă niciun fel de însemnări pe manual.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Geografie: Terra - elemente de geografie umană - Europa: manual pentru clasa a VI-a / Mihaela Cornelia Fiscutean, Ciprian Mihai, Dorin Fiscutean, Ionela Popa. - București: Editura Didactică și Pedagogică, 2018
ISBN 978-606-31-0694-1

I. Fiscutean, Mihaela Cornelia
 II. Mihai, Ciprian
 III. Fiscutean, Dorin
 IV. Popa, Ionela

91

Ediția a II-a, revizuită pe baza observațiilor prof. dr. Ioan Mărculeț

© E.D.P. 2018. Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii Didactice și Pedagogice, București. Orice preluare, parțială sau integrală, a textului sau a materialului grafic din această lucrare se face numai cu acordul scris al editurii.

© Mihaela Cornelia Fiscutean, Ciprian Mihai, Dorin Fiscutean, Ionela Popa

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

Str. Spiru Haret nr. 12, sector 1, cod 010176, București

Tel.: 021.315.38.20

Tel./fax: 021.312.28.85

e-mail: office@edituradp.ro

www.edituradp.ro

Librăria E.D.P.: Str. Gen. Berthelot nr. 28-30

Redactor: **Sorin Casapu**
 Tehnoredactor: **Zoran Popovici**
 Coperta: **Alin Casapu**

Comenzi pentru această lucrare se primesc:

- prin poștă, pe adresa editurii
- prin e-mail: comenzi@edituradp.ro
 comercial@edituradp.ro
- prin telefon/fax: 021.315.73.98

Manualul digital este realizat cu sprijinul
 Societății Române de Televiziune

Număr de plan: 63178/2018

Tipărit la Regia Autonomă Monitorul Oficial

Deșteaptă-te, române!

Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

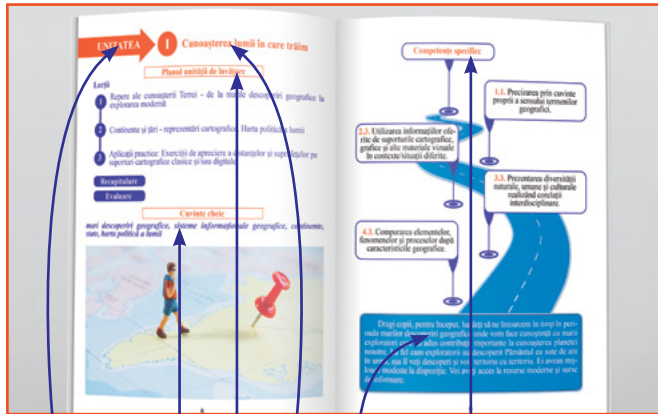
Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

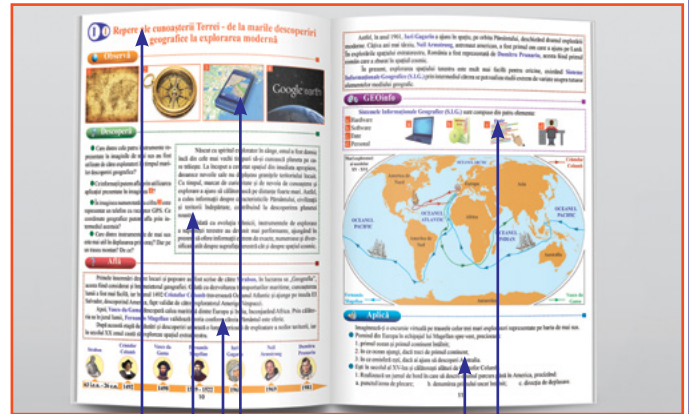
Prezentarea manualului de Geografie

UNITATE

LECȚIE

- Numărul unității
- Cuvinte - cheie
- Titlul unității
- Competențe specifice
- Planul unității de învățare
- Cuvânt introductiv

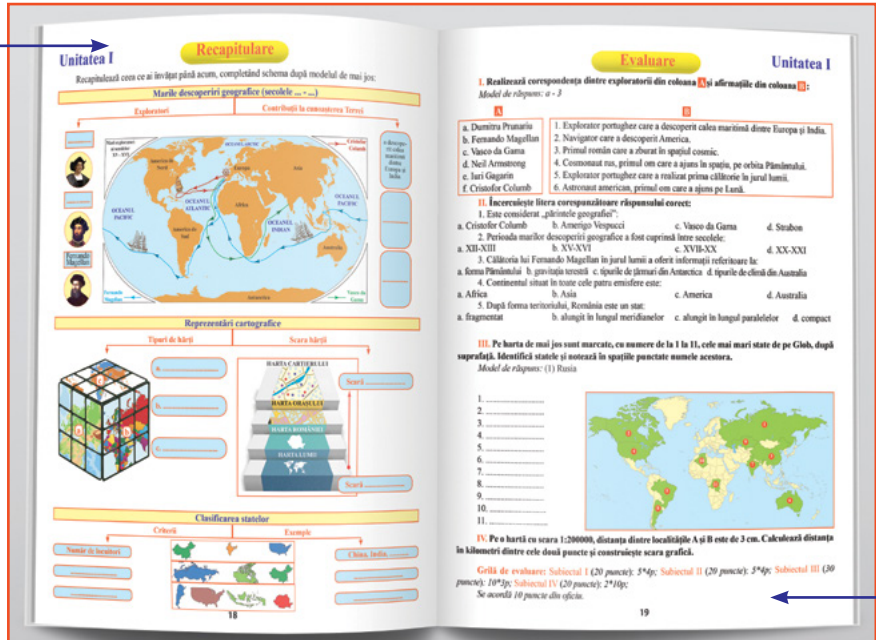

- Titlul lecției
- Observă
- Descoperă
- Fotografie/ilustrație care oferă un reper asupra conținutului lecției.
- Află
- GEOinfo
- Aplică
- Întrebări și text explicativ care te introduce în tematica lecției.
- Conținutul lecției!
- Studiu de caz asupra unei informații importante din lecție.
- ce ai învățat!

RECAPITULARE

EVALUARE

Schema sintetizatoare a conținuturilor lecțiilor din fiecare unitate de învățare.

Verificarea cunoștințelor acumulate raportate la competențele din programa școlară.

FELICITĂRI!
Ai ajuns în clasa a VI-a

În clasa a V-a ai pătruns în tainele Universului și ale învelișurilor naturale ale Pământului. Anul acesta vom învăța despre Pământ și locuitorii săi (antroposfera). Apoi, vom face cunoștință cu Europa, continentul pe care trăim și noi.

COMPETENȚE GENERALE

1

Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice.

2

Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice.

3

Studierea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare.

4

Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană.

COMPETENȚE SPECIFICE

- 1.1. Precizarea prin cuvinte proprii a sensului termenilor geografici.
- 1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici.
- 2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice.
- 2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criterii date.
- 2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite.
- 3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic obținute cu ajutorul instrumentelor TIC/SIG și al elementelor din matematică și științe.
- 3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor geografice prin utilizarea instrumentelor TIC/SIG.
- 3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare.
- 3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse.
- 4.1. Construirea unui demers investigativ dirijat.
- 4.2. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat.
- 4.3. Compararea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice.

CUPRINS

Unitatea I Cunoașterea lumii în care trăim	8
① Repere ale cunoașterii Terrei – de la marile descoperiri geografice la explorarea modernă	10
② Continente și țări – reprezentări cartografice. Harta politică a lumii	12
③ Aplicații practice: Exerciții de apreciere a distanțelor și suprafețelor pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale	16
Recapitulare	18
Evaluare	19
Unitatea II Antroposfera – omul și activitățile umane	20
① Populația Terrei: evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitatea teritorială	22
② Așezările omenești – forme de locuire și diferențieri teritoriale	25
③ Resursele naturale și valorificarea acestora	28
④ Domeniile activităților economice pe Terra: agricultura, industria, serviciile (caracteristici generale)	32
⑤ Efectele activităților umane asupra mediului și calitatea vieții	34
⑥ Aplicații practice: Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat; Provocări locale în context mondial; Trasee turistice aplicate pe domenii de interes; Regiuni turistice	36
Recapitulare	38
Evaluare	39
Unitatea III Europa – identitate geografică	40
① Europa - poziția geografică. Țărmurile: golfuluri, insule, peninsule și strâmțori	42
② Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore	46
③ Hidrografia Europei	48
④ Diferențieri climatice și biogeografice	52

⑤	Harta politică a Europei – state și regiuni	54
⑥	Răspândirea geografică a populației. Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, confesională și culturală)	56
⑦	Mari orașe europene	59
⑧	Resursele naturale și valorificarea lor	62
⑨	Activitățile economice: agricultura, industria, serviciile	64
⑩	Uniunea Europeană	66
⑪	Franța	68
⑫	Germania	70
⑬	Italia	72
⑭	Federația Rusă	74
⑮	Țările scandinave: Norvegia, Suedia, Finlanda	78
	Recapitulare	80
	Evaluare	81
	Unitatea IV Europa în lumea contemporană	82
①	Valori culturale și umane europene	84
②	Calitatea vieții în Europa	86
	Recapitulare	88
	Evaluare	89
	Recapitulare finală	90
	Evaluare finală	91

Planul unității de învățare

Lecții

- 1 Reperre ale cunoașterii Terrei – de la marile descoperiri geografice la explorarea modernă
- 2 Continente și țări – reprezentări cartografice. Harta politică a lumii
- 3 Aplicații practice: Exerciții de apreciere a distanțelor și suprafețelor pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale

Recapitulare

Evaluare

Cuvinte – cheie

mari descoperiri geografice, sisteme informaționale geografice, continente, state, harta politică a lumii

Competențe specifice

1.1. Precizarea prin cuvinte proprii a sensului termenilor geografici.

2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite.

3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare.

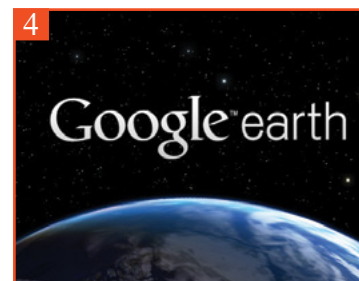
4.3. Compararea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice.

Dragi copii, pentru început, haideți să ne întoarcem în timp în perioada marilor descoperiri geografice, unde vom face cunoștință cu marii exploratori care au adus contribuții importante la cunoașterea planetei noastre. La fel cum exploratorii au descoperit Pământul cu sute de ani în urmă, așa îl veți descoperi și voi, teritoriu cu teritoriu. Ei aveau mijloace modeste la dispoziție. Voi aveți acces la resurse moderne și surse de informare.

I 1 Repere ale cunoașterii Terrei – de la marile descoperiri geografice la explorarea modernă

Observă

Descoperă

● Care dintre cele patru instrumente reprezentate în imaginile de mai sus au fost utilizate de către exploratori în timpul marilor descoperiri geografice?

● Ce informații putem afla prin utilizarea aplicației prezentate în imaginea 4?

● În imaginea numerotată cu cifra 3 este reprezentat un telefon cu receptor GPS. Ce coordonate geografice putem afla prin intermediul acestuia?

● Care dintre instrumentele de mai sus este mai util în deplasarea prin oraș? Dar pe un traseu montan? De ce?

Născut cu spiritul explorator în sânge, omul a fost dornic încă din cele mai vechi timpuri să-și cunoască planeta pe care trăiește. La început a cercetat spațiul din imediata apropiere, deoarece nevoile sale nu depășeau granițele teritoriului locuit. Cu timpul, marcat de curiozitate și de nevoia de cunoaștere și explorare, a ajuns să călătorească pe distanțe foarte mari. Astfel, a cules informații despre caracteristicile Pământului, civilizații și teritorii îndepărtate, contribuind la descoperirea planetei noastre.

Odată cu evoluția tehnicii, instrumentele de explorare a suprafeței terestre au devenit mai performante, ajungând în prezent să ofere informații extrem de exacte, numeroase și diversificate atât despre suprafața terestră, cât și despre spațiul cosmic.

Află

Primele însemnări despre locuri și popoare au fost scrise de către **Strabon**, în lucrarea sa „Geografia”, acesta fiind considerat și întemeietorul geografiei. Odată cu dezvoltarea transporturilor maritime, cunoașterea lumii a fost mai facilă, iar în anul 1492 **Cristofor Columb** traversează Oceanul Atlantic și ajunge pe insula San Salvador, descoperind America, fapt validat de către exploratorul Amerigo Vespucci.

Apoi, **Vasco da Gama** descoperă calea maritimă dintre Europa și India, înconjurând Africa. Prin călătoria sa în jurul lumii, **Fernando Magellan** validează teoria conform căreia Pământul este sferic.

După această etapă de căutări și descoperiri urmează o lungă perioadă de exploatare a noilor teritorii, iar în secolul al XX-lea omul caută să exploreze spațiul extraterestru.

Strabon

63 î.e.n. - 26 e.n.

Cristofor Columb

1492

Vasco da Gama

1498

Fernando Magellan

1519 - 1522

Iuri Gagarin

1961

Neil Armstrong

1969

Dumitru Prunariu

1981

Astfel, în anul 1961, **Iuri Gagarin** a ajuns în spațiu, pe orbita Pământului, deschizând drumul explorării moderne. Câțiva ani mai târziu, **Neil Armstrong**, astronaut american, a fost primul om care a ajuns pe Lună. În explorările spațiului extraterestru, România a fost reprezentată de **Dumitru Prunariu**, acesta fiind primul român care a zburat în spațiul cosmic.

În prezent, explorarea spațiului terestru este mult mai facilă pentru oricine, existând **Sisteme Informaționale Geografice (S.I.G.)** prin intermediul cărora se pot realiza studii extrem de variate asupra tuturor elementelor mediului geografic.

GEOinfo

Sistemele Informaționale Geografice (S.I.G.) sunt compuse din patru elemente:

- a. Hardware
- b. Software
- c. Date
- d. Personal

Aplică

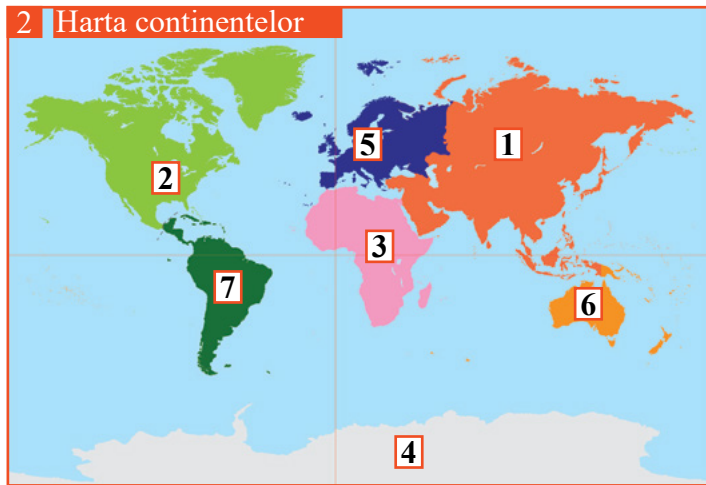
Imaginează-ți o excursie virtuală pe traseele celor trei mari exploratori reprezentate pe harta de mai sus.

- Pornind din Europa în echipajul lui Magellan spre vest, precizează:
  1. primul ocean și primul continent întâlnit;
  2. în ce ocean ajungi, dacă treci de primul continent;
  3. în ce emisferă ești, dacă ai ajuns să descoperi Australia.
- Ești în secolul al XV-lea și călătorești alături de Cristofor Columb. Realizează un jurnal de bord în care să descrii drumul parcurs până în America, precizând:
  - a. punctul/zona de plecare;
  - b. denumirea primului uscat întâlnit;
  - c. direcția de deplasare.

Continente și țări – reprezentări cartografice. Harta politică a lumii

Observă

Descoperă

Analizează hărțile de mai sus:

- Numește continentele marcate, pe harta 2, cu numere de la 1 la 7.
- Identifică cel mai mare continent după suprafața de pe fiecare hartă.
- Care este continentul pe care trăim?
- Precizează continentele situate: a. în întregime în emisfera sudică; b. în întregime în emisfera nordică; c. în întregime în emisfera vestică; d. la Polul Sud.

Cea mai simplă formă de reprezentare cartografică este **harta**. Încă din Antichitate au început să apară hărți care reprezintă Pământul în formă plană (forma sferică este redată într-un plan). Reprezentările cartografice se bazează pe semne și simboluri convenționale și sunt reprezentări micșorate ale realității la o scară de proporție. Una dintre primele hărți a fost realizată de către cartograful și geograful olandez Abraham Ortelius, în anul 1570 (1).

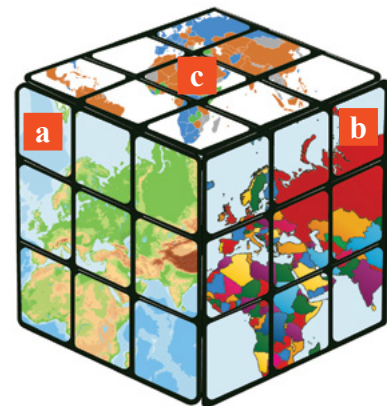
Află

Reprezentările cartografice pot fi, în funcție de elementele reprezentate pe hărți, de mai multe tipuri:

- a. **hărți fizice** - redau forme de relief, hidrografia, vegetația, solurile etc.;
- b. **hărți politice** - redau statele lumii, mărimea, forma și conturul fiecărui stat în parte;
- c. **hărți tematice** - redau diferite elemente, procese și fenomene naturale, socio-economice, demografice etc. (de exemplu: *harta migrațiilor de pe Glob*).

Harta politică a lumii redă țările prin culori. În prezent (anul 2018) sunt 193 de țări membre ale Organizației Națiunilor Unite (ONU). Fiecare stat este definit prin următoarele elemente: **suprafață, număr de locuitori, mod de guvernare, tip de granițe, capitală etc.**

Capitala fiecărui stat este marcată pe hartă, de obicei, prin subliniere, iar pe unele hărți pot fi redată și cele mai mari orașe ca număr de locuitori.

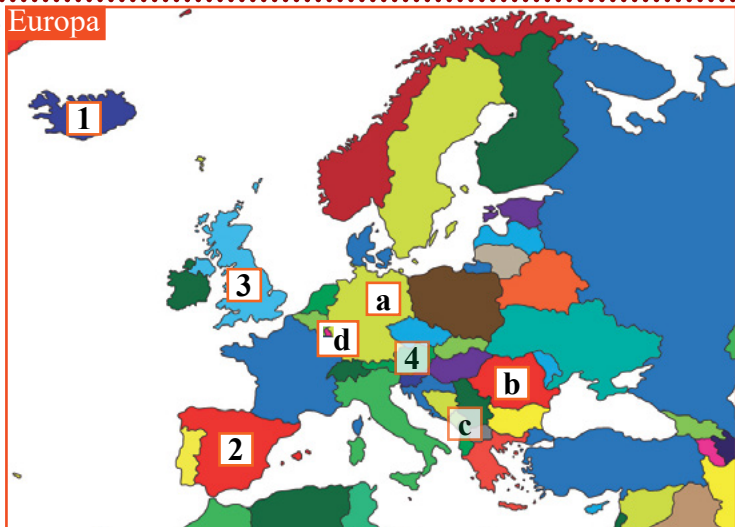
Dacă urmărim harta politică a Europei, observăm că sunt diferite țări:

A. în funcție de localizare:

- 1. **insulare** (Islanda, Cipru);
- 2. **peninsulare** (Spania, Portugalia, Italia);
- 3. **sub formă de arhipelag** (Marea Britanie);
- 4. **continentale** (Austria, Elveția, Ungaria).

B. în funcție de suprafața teritoriului:

- a. **mari** (Germania, Franța, Ucraina);
- b. **mijlocii** (România, Polonia, Grecia);
- c. **mici** (Albania, Belgia, Republica Moldova);
- d. **foarte mici** (Luxemburg, Vatican, Malta).

GEOinfo

Clasificarea statelor lumii poate fi realizată și după alte criterii, cum ar fi: numărul de locuitori, forma de guvernare, religia predominantă, forma teritoriului, gradul de dezvoltare economică, zona climatică în care se situează etc.

Astfel, în prezent (2018), țara cu **cei mai mulți locuitori** de pe Glob este 1. China, urmată de 2. India și 3. Statele Unite ale Americii (S.U.A.)

În funcție de **suprafața teritoriului**, cea mai mare țară de pe Glob este 1. Federația Rusă, urmată de 2. Canada și 3. China.

După **forma teritoriului**, statele se diferențiază în: 1. state dispuse de-a lungul meridianelor sau 2. al paralelelor; 3. state fragmentate și 4. state compacte.

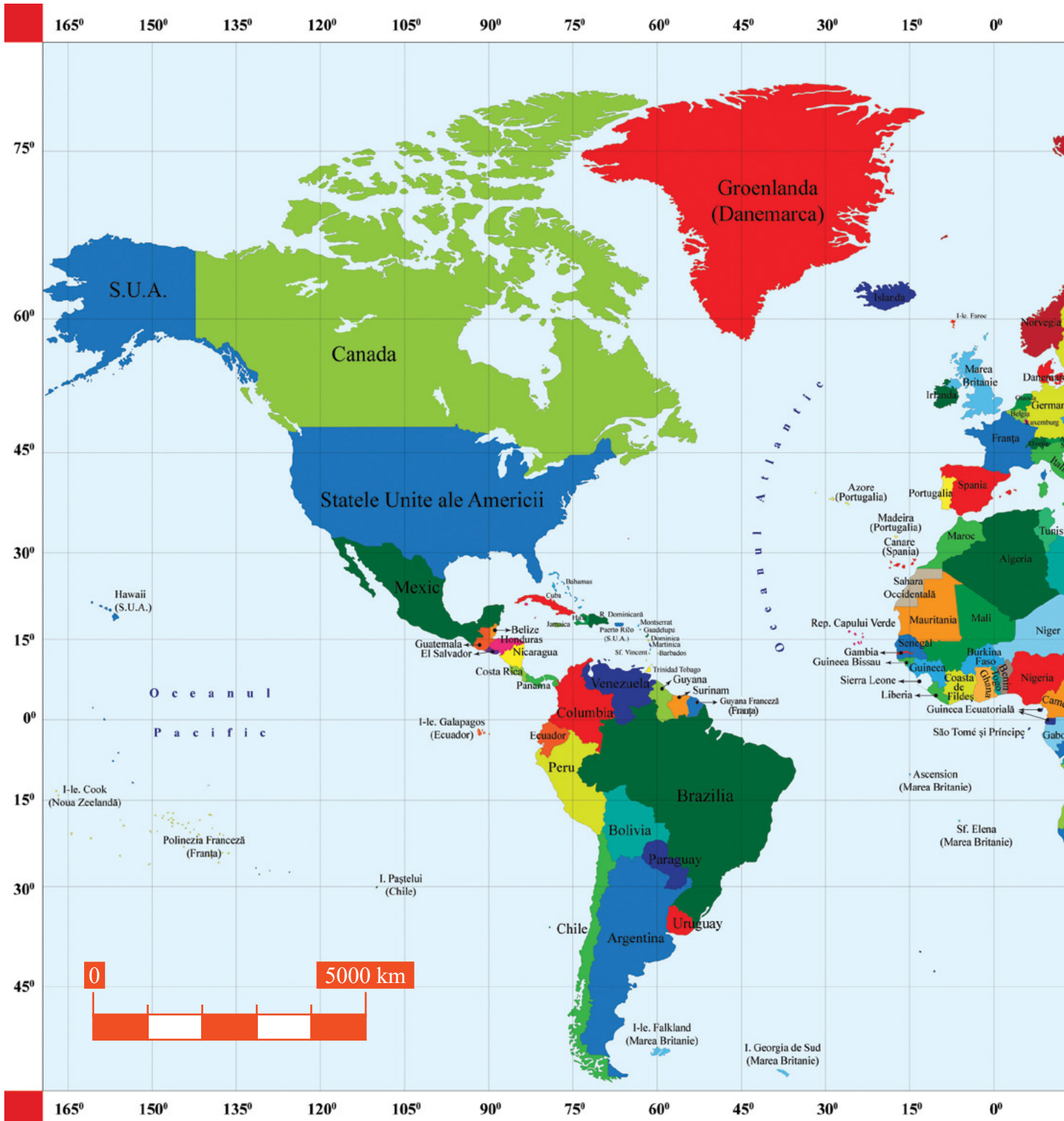
Aplică

● Harta alăturată este un extras din harta politică a lumii. Analizează harta și:

- 1. identifică cel mai mare și cel mai mic stat ca suprafață;
- 2. precizează două state dispuse de-a lungul meridianelor și un stat compact;
- 3. precizează numele capitalelor statelor: Brazilia, Surinam, Uruguay, Venezuela și Ecuador;
- 4. numește statul de pe Glob căruia îi aparțin insulele Falkland și Georgia de Sud;
- 5. precizează câte două state care au ieșire la Oceanul Atlantic și Oceanul Pacific;
- 6. folosește o sursă de informare pentru a găsi capitala situată la cea mai mare altitudine din America de Sud și din lume.

HARTA POLIT

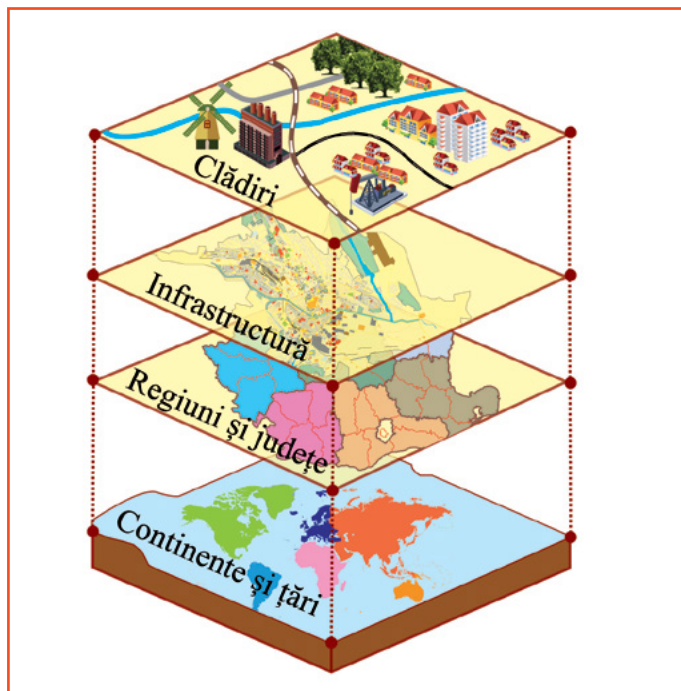
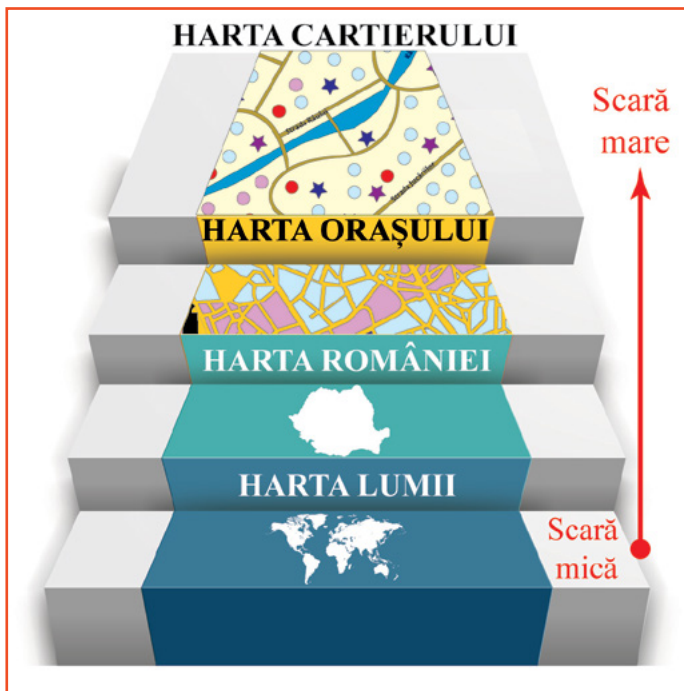
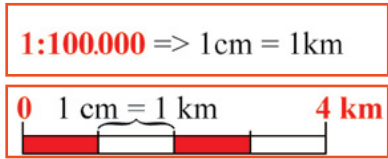

Aplicații practice: Exerciții de apreciere a distanțelor și suprafețelor pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale

Observă

Privește imaginile alăturate și pe cele de mai jos și amintește-ți:

- Ce este scara hărții? De câte tipuri este?
- Care este diferența dintre hărțile la scară mare și hărțile la scară mică?
- Cum calculăm scara hărții?

Aplică

Aplicația 1

● Împreună cu colegul tău, măsoară și calculează distanțele de parcurs pentru itinerariul propus pe harta alăturată: București - Berlin - Londra - Paris - Madrid - Roma - Atena - București, după exemplul de mai jos:

Distanța București - Berlin = 1.200 km

- măsurăm distanța în centimetri, pe hartă, dintre cele două puncte = **2 cm**;

- aflăm valoarea unui centimetru de pe hartă, pe baza scării grafice: **1 cm = 600 km**;

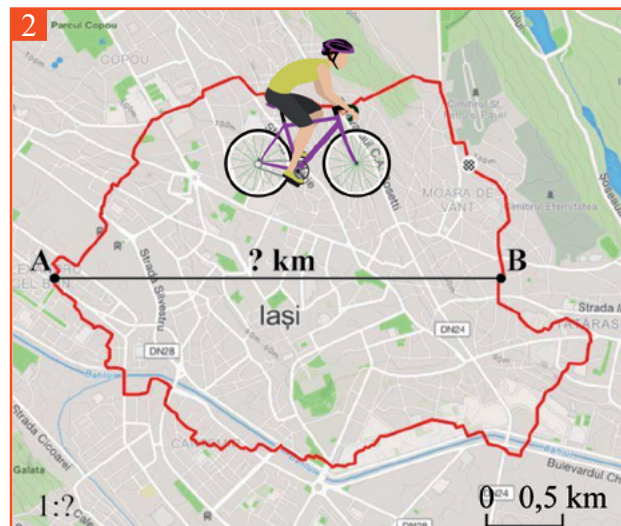
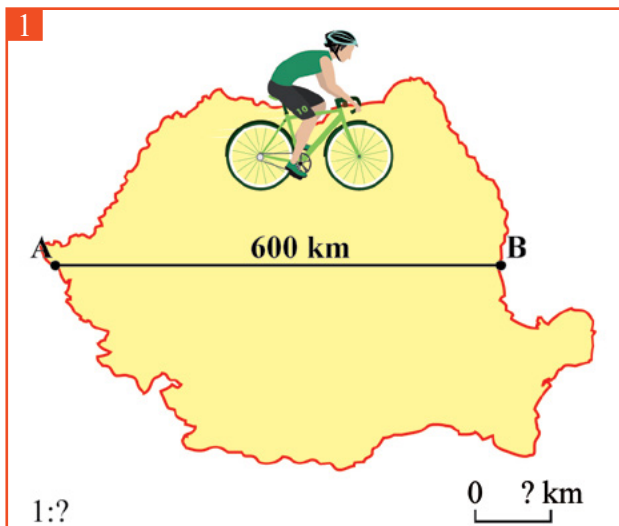
- calculăm distanța în kilometri dintre cele două localități:

- dacă **1 cm = 600 km** → **2 cm = 1.200 km**.

- Află scara numerică a hărții.
- Calculează distanța totală parcursă pe itinerariul de mai sus.
- Precizează distanța cea mai mică, în kilometri, dintre două orașe consecutive.

Aplicația 2

Pe 24 ianuarie 2018, la împlinirea a 159 de ani de la „Mica Unire”, bicicliști din toată țara s-au prins într-o horă a bicicletelor la Iași, unde au pedalat pentru a desena harta României. Traseul este reprezentat în imaginea 2.

● Analizează imaginea 1, calculează scara numerică a hărții pe baza informațiilor prezentate și construiește scara grafică.

● Utilizează un suport cartografic digital (de exemplu: Google Earth, Google Maps, Bing Maps etc.) și construiește împreună cu un coleg harta României pe străzile din localitatea ta sau dintr-o localitate apropiată. Calculează scara numerică a hărții construite.

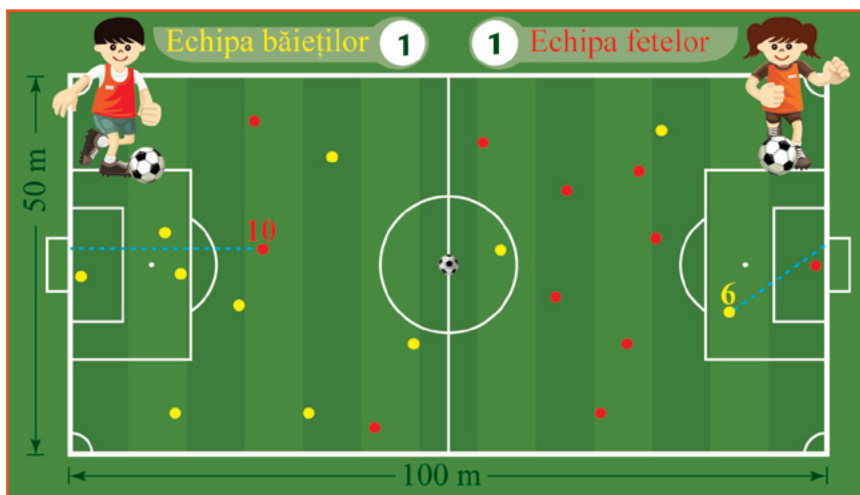
● În imaginea 2, chiar dacă distanța în centimetri dintre punctele A și B este egală cu cea din imaginea 1, scara este diferită. Câți kilometri vor parcurge bicicliștii dacă se vor deplasa din punctul A până în punctul B?

Aplicația 3

Elevii clasei a VI-a au jucat un meci de fotbal. În imaginea alăturată sunt reprezentați jucătorii, terenul și modul în care au fost marcate golurile. Privește imaginea și rezolvă următoarele aplicații.

● Calculează scara imaginii știind că lungimea terenului măsurată pe imagine este de 10 cm.

● Golul echipei fetelor a fost marcat de jucătoarea cu numărul 10 de la 25 m. Folosindu-te de informațiile de pe imagine, calculează în centimetri distanța de la care s-a marcat golul.

● La ce distanță se află mingea față de cele două porți? Dar față de liniile de tușă?

● Jucătorul cu numărul 6 din echipa băieților a preluat mingea de la mijlocul terenului și a marcat golul de la 15 m de poartă. Câți metri a parcurs jucătorul cu mingea la picior?

● Transformă imaginea în hartă.

Unitatea I

Recapitulare

Recapitulează ceea ce ai învățat până acum, completând schema după modelul de mai jos:

Marile descoperiri geografice (secolele ... - ...)

Exploratori	Contribuții la cunoașterea Terrei
<div style="border: 1px solid orange; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">.....</div> <div style="border: 1px solid orange; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">.....</div> <div style="border: 1px solid orange; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">Fernando Magellan</div> <div style="border: 1px solid orange; padding: 2px; margin-bottom: 5px;">.....</div>	<div style="border: 1px solid orange; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">a descoperit calea maritimă dintre Europa și India.</div> <div style="border: 1px solid orange; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">.....</div> <div style="border: 1px solid orange; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">.....</div>

Reprezentări cartografice

Tipuri de hărți	Scara hărții
<div style="border: 1px solid orange; padding: 2px; margin-top: 10px;">a. ....</div> <div style="border: 1px solid orange; padding: 2px; margin-top: 10px;">b. ....</div> <div style="border: 1px solid orange; padding: 2px; margin-top: 10px;">c. ....</div>	<div style="border: 1px solid orange; padding: 2px; margin-top: 10px; text-align: right;">Scară .....</div> <div style="border: 1px solid orange; padding: 2px; margin-top: 10px; text-align: right;">Scară .....</div>

Clasificarea statelor

Criterii	Exemple	
Număr de locuitori		China, India, ...
.....		.....
.....		.....

I. Realizează corespondența dintre exploratorii din coloana **A** și afirmațiile din coloana **B**:

Model de răspuns: a - 3

A

B

- a. Dumitru Prunariu
- b. Fernando Magellan
- c. Vasco da Gama
- d. Neil Armstrong
- e. Iuri Gagarin
- f. Cristofor Columb

- 1. Explorator portughez care a descoperit calea maritimă dintre Europa și India.
- 2. Navigator care a descoperit America.
- 3. Primul român care a zburat în spațiul cosmic.
- 4. Cosmonaut rus, primul om care a ajuns în spațiu, pe orbita Pământului.
- 5. Explorator portughez care a realizat prima călătorie în jurul lumii.
- 6. Astronaut american, primul om care a ajuns pe Lună.

II. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect:

1. Este considerat „părintele geografiei”:
 a. Cristofor Columb   b. Amerigo Vespucci   c. Vasco da Gama   d. Strabon
2. Perioada marilor descoperiri geografice a fost cuprinsă între secolele:
 a. al XII-lea și al XIII-lea   b. al XV-lea și al XVI-lea   c. al XVII-lea și al XX-lea   d. al XX-lea și al XXI-lea
3. Călătoria lui Fernando Magellan în jurul lumii a oferit informații referitoare la:
 a. forma Pământului   b. gravitația terestră   c. tipurile de țărături din Antarctica   d. tipurile de climă din Australia
4. Continentul situat în toate cele patru emisfere este:
 a. Africa   b. Asia   c. America de Sud   d. Australia
5. După forma teritoriului, România este un stat:
 a. fragmentat   b. dispus de-a lungul meridianelor   c. dispus de-a lungul paralelelor   d. compact

III. Pe harta de mai jos sunt marcate, cu numere de la 1 la 11, cele mai mari state de pe Glob, după suprafață. Identifică statele și notează în spațiile punctate numele acestora.

Model de răspuns: (1) Federația Rusă

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....
11. ....

IV. Pe o hartă cu scara 1:200.000, distanța dintre localitățile A și B este de 3 cm. Calculează distanța în kilometri dintre cele două puncte și construiește scara grafică.

Grilă de evaluare: Subiectul I (20 de puncte): 5*4p; Subiectul II (20 de puncte): 5*4p; Subiectul III (30 de puncte): 10*3p; Subiectul IV (20 de puncte): 2*10p.

Se acordă 10 puncte din oficiu.

Planul unității de învățare

Lecții

- 1 Populația Terrei: evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitatea teritorială
- 2 Așezările omenești – forme de locuire și diferențieri teritoriale
- 3 Resursele naturale și valorificarea acestora
- 4 Domeniile activităților economice pe Terra: agricultura, industria, serviciile (caracteristici generale)
- 5 Efectele activităților umane asupra mediului și calitatea vieții
- 6 Aplicații practice: Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat; Provocări locale în context mondial; Trasee turistice aplicate pe domenii de interes; Regiuni turistice

Recapitulare

Evaluare

Cuvinte – cheie

densitatea populației, migrații, așezări urbane și rurale, resurse naturale, agricultură, industrie, servicii, poluare

Competențe specifice

1.1. Precizarea prin cuvinte proprii a sensului termenilor geografici.

2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice.

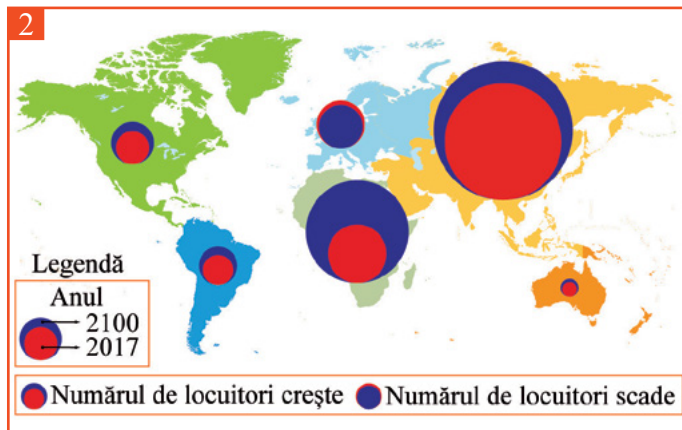
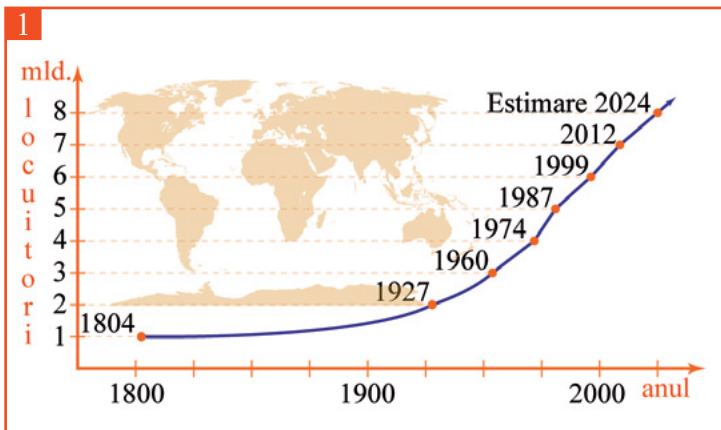
3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare.

4.2. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat.

Dacă geografia de până acum ne-a ajutat să cunoaștem cadrul natural al Pământului, începând cu acest capitol vom face cunoștință cu locuitorii acestei planete, vom afla despre răspândirea, ocupațiile și așezările lor. De asemenea, ne vor fi dezvăluite efectele activităților omului asupra mediului.

Populația Terrei: evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitatea teritorială

Observă

Descoperă

Analizează graficul 1 referitor la evoluția populației pe Glob.

- Precizează două cauze ale creșterii numărului de locuitori pe Glob, după anul 1960.
- Între ce ani a fost cea mai scurtă perioadă de creștere a populației cu 1 miliard de locuitori?

Analizează harta 2 și precizează:

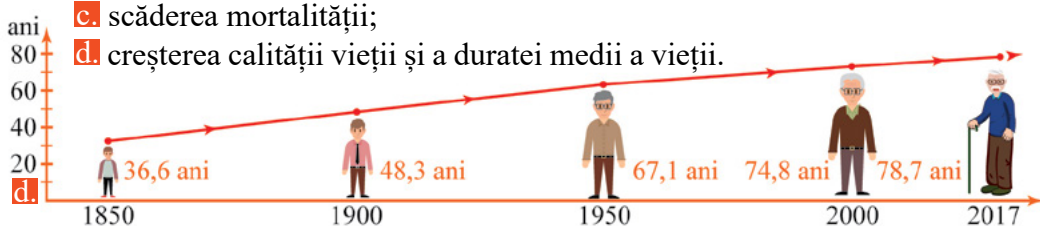
- Care este continentul care va înregistra cea mai mare creștere a numărului de locuitori? Identifică o cauză care poate favoriza această evoluție.
- Care este continentul care va înregistra o scădere a numărului de locuitori? Oare de ce?

Până în secolul al XIX-lea populația Terrei a crescut lent, din multiple cauze (slaba dezvoltare economică, maladii, conflicte). După anul 1900, populația a crescut într-un ritm mai accelerat, ajungând în anul 2017 la peste 7 miliarde de locuitori (1). Tendința de creștere a populației se va menține constantă până la nivelul anului 2100. Conform estimărilor ONU, populația Terrei va ajunge în acel an la peste 10 miliarde de locuitori, însă vor exista diferențieri teritoriale ale evoluției numărului de locuitori (2).

Află

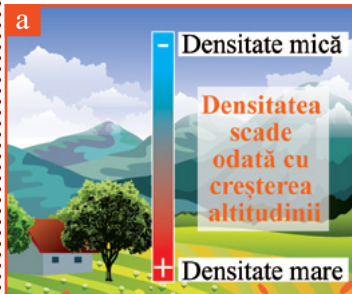
Evoluția numerică a populației Terrei a fost întotdeauna pozitivă, cu perioade de creștere mai rapidă (de exemplu revoluția industrială). Creșterea accelerată (explozie demografică) s-a înregistrat după anul 1960, datorită următorilor factori:

- a. dezvoltarea medicinei (descoperirea antibioticelor, eradicarea unor boli, trecerea de la medicina tradițională la medicina alopată);
- b. lipsa unor conflicte militare majore (este cea mai sigură perioadă din istoria omenirii);
- c. scăderea mortalității;
- d. creșterea calității vieții și a duratei medii a vieții.

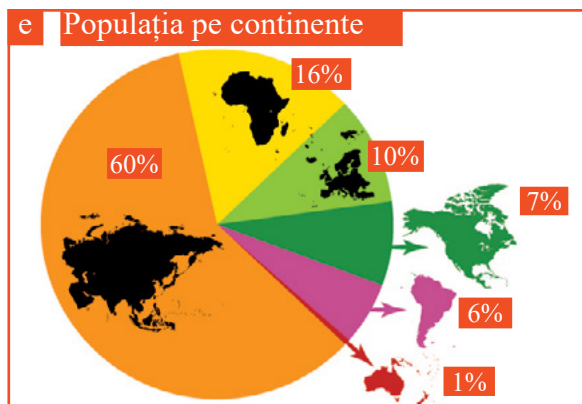

Răspândirea geografică a populației pe Glob este neuniformă, existând zone cu o **densitate** (numărul de locuitori raportat la suprafață) foarte mare și zone lipsite de locuitori. Factorii care au favorizat răspândirea geografică a populației sunt:

- a. naturali (relief, climă, rețea hidrografică etc.);
- b. demografici (natalitate, mortalitate, migrații etc.);
- c. socio – economici (gradul de dezvoltare economică, condițiile de trai și calitatea vieții);
- d. istorici și culturali (vechimea și continuitatea unor așezări, tradițiile, religia etc.).

Asia este cel mai populat continent, prognoza de evoluție a numărului de locuitori fiind de creștere, datorită bilanțului natural pozitiv (diferenței mari dintre natalitate și mortalitate). **Al doilea** cel mai populat continent este Africa, având un ritm de creștere a populației extrem de mare, datorită valorii foarte ridicate a natalității. Europa, **al treilea** ca număr de locuitori, este continentul care se va confrunta cu fenomenul de îmbătrânire demografică, însă scăderea populației va fi încetinită de fluxurile de imigranți. Celelalte trei continente, America de Nord, America de Sud și Australia, dețin ponderi sub 10%, însă prezintă o tendință generală de creștere a populației (e).

Diversitatea umană a populației Terrei se exprimă prin diferențierile rasiale, confesionale, pe grupe de vârstă și sexe, culturale, etnice etc.

Mobilitatea teritorială a populației Terrei se referă la deplasările populației dintr-un spațiu geografic în altul, în diverse scopuri. Termenul folosit pentru a reda acest fenomen demografic este **migrație**.

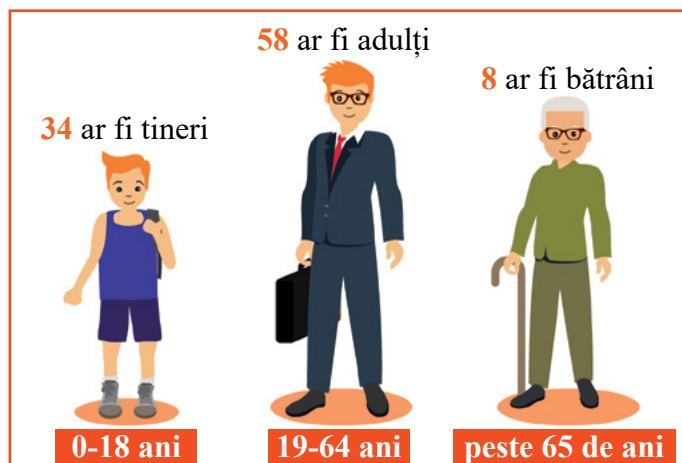
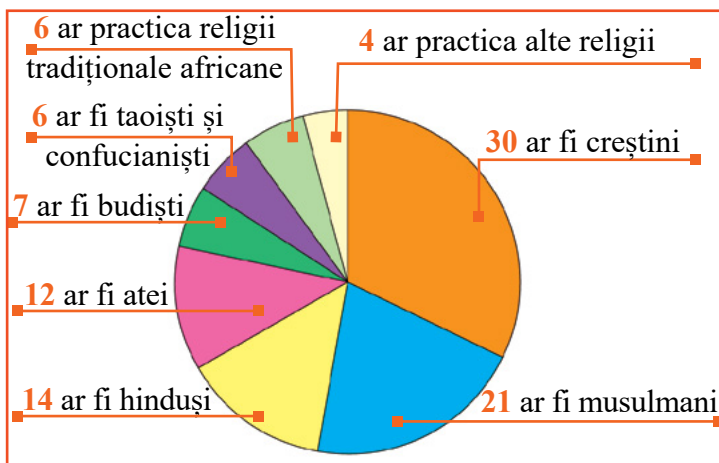
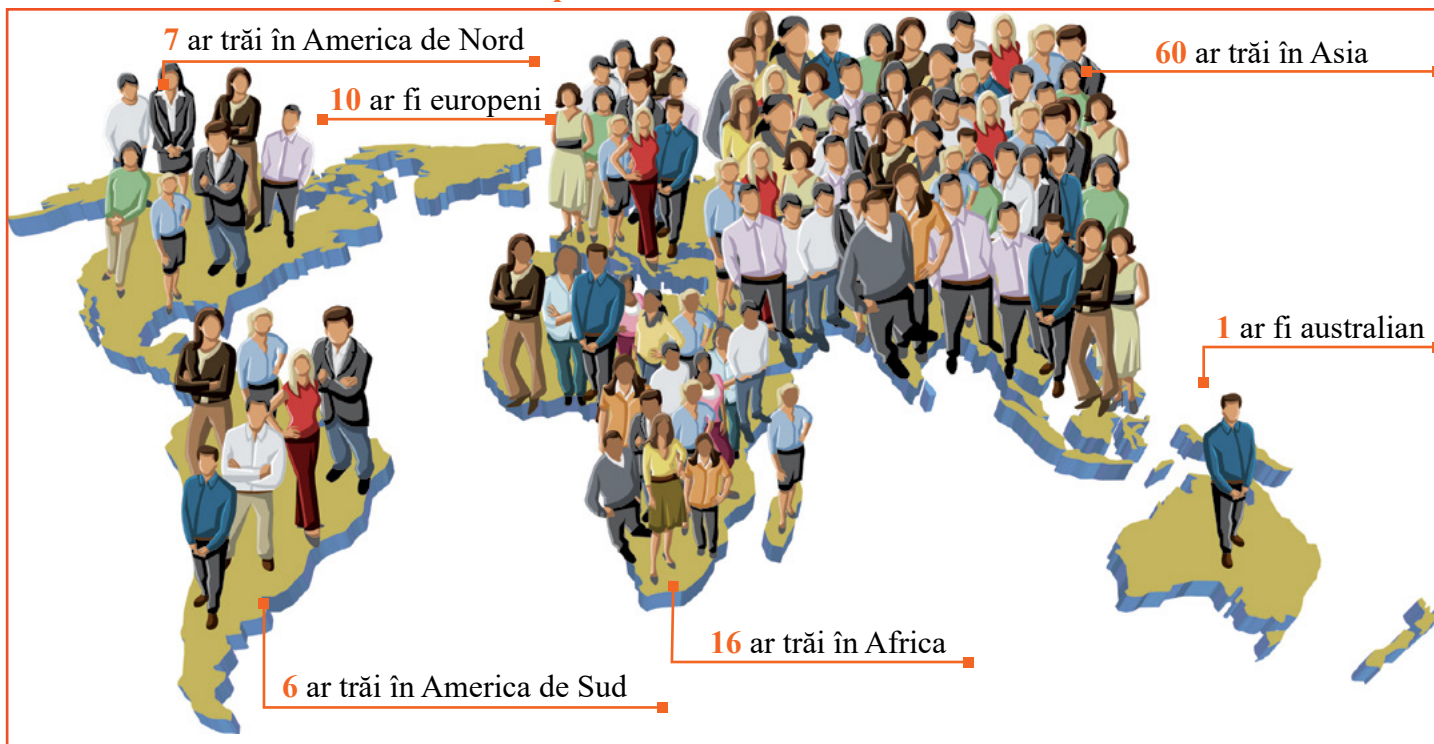
Peste 3% din locuitorii Terrei sunt migranți, principalele cauze care îi determină să-și părăsească definitiv țara fiind: căutarea unor condiții mai bune de trai, locuri de muncă, studii, refugieri din cauza conflictelor militare etc.

Migranții înregistrează două tipologii: **emigranți** pentru țara/zona din care pleacă și **imigranți** pentru țara/zona de destinație.

Dacă pe Glob ar trăi 100 de oameni:

Aplică

● Realizează corespondențe între continentele din coloana **A** și afirmațiile din coloana **B**.

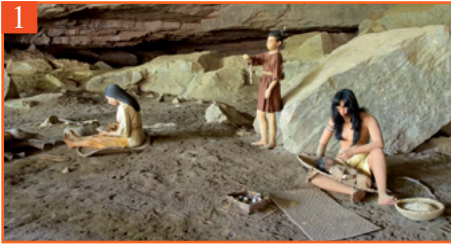
- A**
- (...) Asia
  - (...) Africa
  - (...) America
  - (...) Australia
  - (...) Europa

- B**
1. Se confruntă cu fenomenul de îmbătrânire demografică, iar prognoza evoluției populației până în anul 2100 este de scădere.
  2. Are cel mai mare număr de locuitori.
  3. Înregistrează cel mai mare ritm de creștere a numărului de locuitori și cea mai mare valoare a natalității.
  4. Are cel mai mic număr de locuitori.
  5. Deține o pondere de aproximativ 13% din totalul populației Terrei.

Așezările omenești – forme de locuire și diferențieri teritoriale

Observă

Descoperă

- Care a fost prima formă de locuire?
- Care dintre imagini redă elemente specifice mediului urban?
- Ce locuință este specifică zonei climatice reci?
- Care crezi că este peisajul cel mai afectat de poluare? De ce?
- Precizează două îndeletniciri ale oamenilor din imaginea 1. Cu care dintre imagini mai pot fi asociate aceste activități?

De-a lungul timpului oamenii au locuit în diverse tipuri de așezări, de la cele mai rudimentare (1) la cele mai evoluat (5).

Evoluția așezărilor umane a fost determinată, în special, de schimbarea modului de viață al oamenilor și de modificarea standardului de trai al populației. Astfel, oamenii și-au creat locuințe din ce în ce mai complexe, care să le ușureze viața de zi cu zi (elemente de infrastructură).

Află

Așezările omenești se împart în două categorii, în funcție de specificul fiecăreia: **A rurale** și **B urbane**.

A

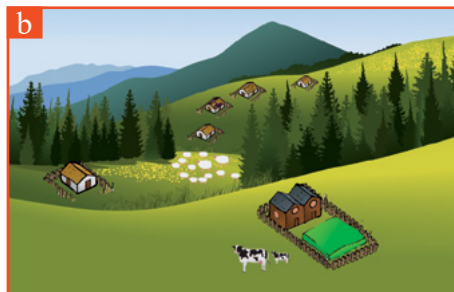

B

Diferența dintre **formele de locuire** rurală și urbană este dată de numărul de locuitori, activitățile desfășurate, densitatea populației și structura clădirilor (pe verticală în orașe) etc.

A. Cea mai simplă formă de așezare rurală este **a. ferma** (gospodărie individuală ai cărei locuitori desfășoară activități agricole), **b. cătunul** (grup de gospodării țărănești cu număr mic de locuitori) și **c. satul propriu-zis**.

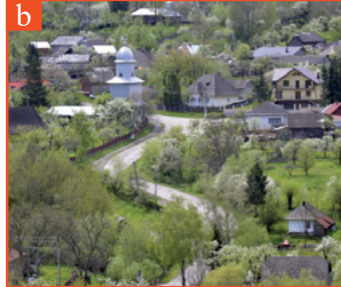

Diferențierile teritoriale ale formelor de locuire rurală sunt în funcție de forma vetrei (suprafață de teren pe care se găsesc casele și anexele gospodărești), zona geografică în care se află, specificul funcțional etc.

În funcție de **dispunerea gospodăriilor**, satele pot fi:

- a. risipite, specifice regiunilor montane;
- b. răsfirate, caracteristice regiunilor de deal și de podiș;
- c. adunate, specifice regiunilor de câmpie;
- d. liniare, în lungul căilor de comunicație sau condiționate de relief.

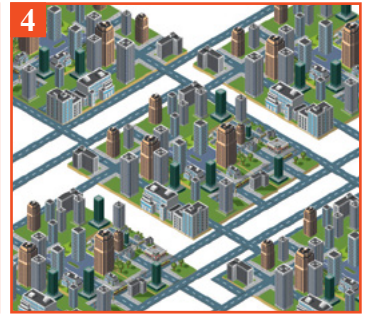
Satele, în funcție de zona geografică în care sunt amplasate și de materialul utilizat la construcția caselor, pot fi:

- a. stup sau cuib, construite din piatră, specifice zonei mediteraneene;
- b. cu izbe, căsuțe din bârne, specifice zonelor montane, taigalei siberiene și nordului Europei;
- c. alcătuite din case construite din cărămidă și din piatră, caracteristice Europei Vestice;
- d. alcătuite din case construite din chirpici, specifice Europei Estice;
- e. kraal, gospodării construite din lut și lemn, așezate în cerc sau semicerc, înconjurate cu un gard din crengi specifice Africii de Sud;
- f. cu iurte, construite dintr-un schelet de lemn acoperit cu pâslă, specifice Asiei Centrale.

B. Dacă în așezările rurale predomină activitățile agricole, în cele urbane sunt specifice activitățile nonagricole. Cea mai simplă formă de locuire urbană este orașul, în care există o infrastructură edilitară (locuințe, transport, utilități) superioară celei de la sat. Odată cu creșterea numărului de locuitori și cu diversificarea activităților economice, așezările urbane evoluează de la stadiul de **1. oraș propriu-zis** la cel de **2. metropolă** (oraș cu peste 1 milion de locuitori, bine dezvoltat economic, politic și cultural), **3. conurbație** (formă de aglomerare urbană apărută pe baza intensificării relațiilor dintre două sau mai multe orașe apropiate spațial) și **4. megalopolis** (aglomerare urbană întinsă, alcătuită din mai multe orașe mari, cu o puternică dezvoltare economică).

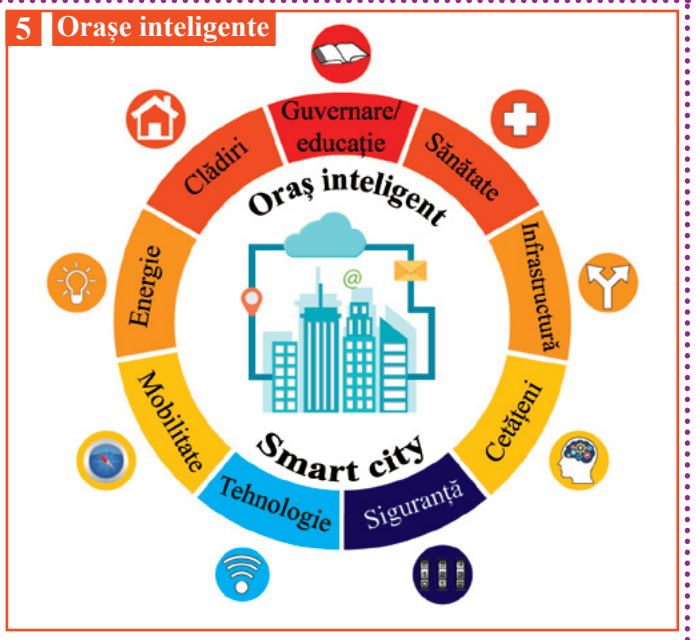

GEOinfo

Orașul viitorului va fi „orașul inteligent” (smart city), care colectează informații despre oameni, infrastructură și problemele cu care se confruntă administrația locală și le folosește pentru fluidizarea traficului, reducerea poluării și a consumului de energie, optimizarea condițiilor de locuire și asigurarea accesului la serviciile de sănătate și educație etc.

Astfel, evoluția orașelor inteligente presupune schimbări complexe (de infrastructură, instruire și mentalități etc.), cu scopul de a crește calitatea vieții.

Termenul de „smart city” este utilizat pentru a desemna orașele care apelează la tehnologiile de tip „Smart” dedicate îmbunătățirii serviciilor publice, creșterii nivelului de confort al cetățenilor din localitățile urbane și rurale, eficientizării consumurilor de resurse și reducerii cheltuielilor pe termen mediu și lung (5).

Aplică

● Indicatoarele alăturate sunt instalate la intrarea în două localități cu denumire identică.

1. Precizează care dintre indicatoare este pentru o așezare rurală.
2. În care dintre cele două localități poți găsi o judecătorie?

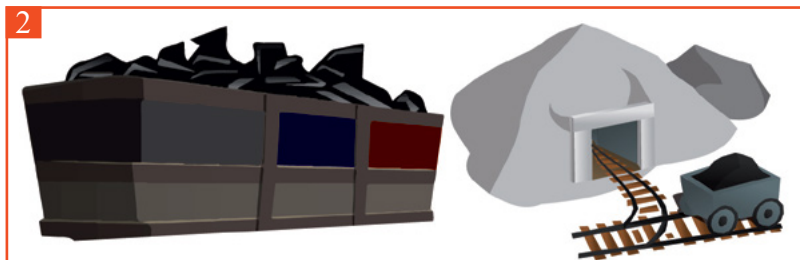

● Utilizează harta alăturată și informații de pe internet și completează tabelul de mai jos:

Megalopolis	Țara/Țări	Orașe
BOSWASH	Japonia	
		Londra, Amsterdam, Strasbourg, Milano
	Brazilia	
		Shenzen, Hong Kong, Shanghai, Hangzhou
Delta Nilului		

Observă

Descoperă

- Analizează imaginea **1** și descoperă resurse de suprafață.
- Care dintre resursele identificate sunt inepuizabile?
- Precizează resursele naturale care sunt prezentate în imaginile **2** și **3**.
- Cum pot fi transportate acestea din zona de extracție către zona de prelucrare?
- Precizează câte un mod de utilizare pentru fiecare resursă identificată pe imaginile de mai sus.

Orice folosește omul este o resursă, de la apă și aer, până la combustibili și minerale. Unele resurse se găsesc la exteriorul suprafeței terestre (resurse de suprafață), iar altele în interiorul scoarței terestre (resurse de subsol).

Resursele naturale sunt valorificate de către om în activitățile zilnice, diferențiindu-se după durata de exploatare în: **resurse epuizabile** (neregenerabile) și **resurse inepuizabile**.

Află

Resursele naturale sunt reprezentate de totalitatea zăcămintelor de minerale și minereuri din scoarța terestră, a solurilor, a pădurilor, a pășunilor și a apelor de la suprafața scoarței terestre, precum și de energia eoliană, solară, geotermală etc.

Utilizarea unor resurse naturale are impact major asupra mediului, acestea fiind denumite **resurse poluante** (cărbuni, gaze naturale, petrol), iar altele au un impact mai mic, fiind denumite **resurse nepoluante** (hidroenergia, energia eoliană, energia solară, energia geotermală).

În prezent, utilizarea resurselor nepoluante este o prioritate, deoarece foarte multe țări se confruntă cu o degradare accentuată a mediului, mai ales în marile orașe cu densitate ridicată a populației.

Valorificarea resurselor naturale se face mai ales în industrie, prin prelucrarea și transformarea acestora în anumite produse.

a. Petrolul este utilizat pentru obținerea combustibililor, a maselor plastice, a firelor și a fibrelor sintetice.

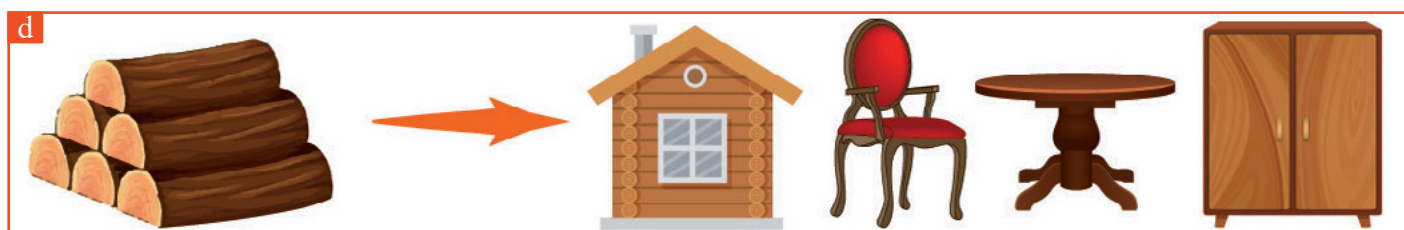
b. Cărbunele este valorificat în termocentrale pentru obținerea energiei termice (căldură) și energiei electrice.

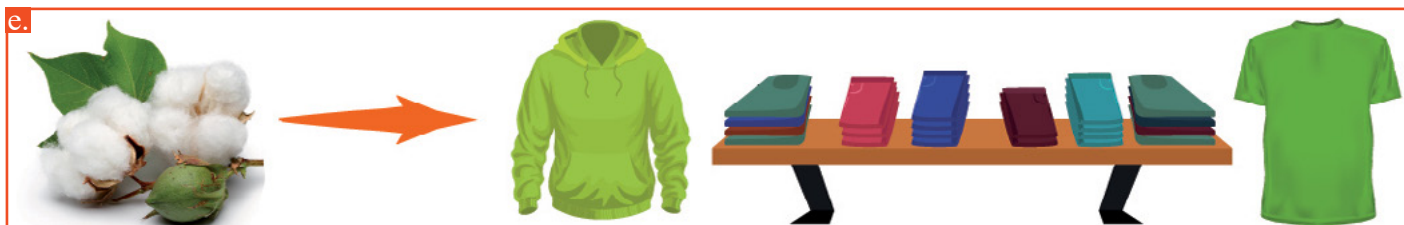
c. Minereul de fier este prelucrat și transformat în fier, fontă și oțel, care se folosesc la construcția clădirilor, la producerea mașinilor și a altor bunuri.

d. Lemnul este prelucrat și transformat în obiecte de mobilier, construcții, hârtie etc.

e. Bumbacul este o fibră textilă obținută de pe semințele de bumbac și este folosit în industria textilă.

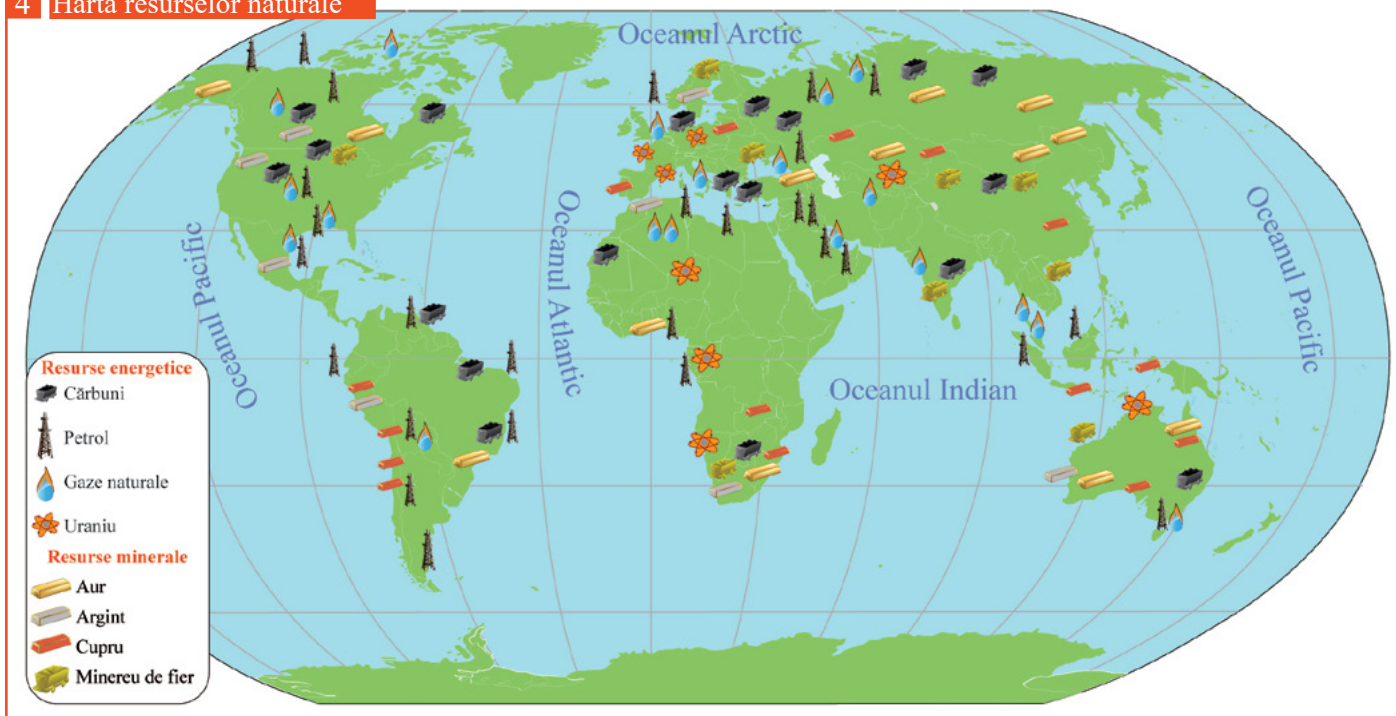

Țările arabe (Emiratele Arabe Unite, Arabia Saudită, Qatar, Bahrain etc.) s-au dezvoltat pe baza resurselor de petrol, iar țări precum Ucraina, Germania, China, India, pe baza resurselor de cărbune. Federația Rusă, Canada și țările nordice din Europa au exploatat lemnul, în timp ce Africa de Sud, Canada și Australia dețin importante resurse de aur și diamante.

Resursele naturale sunt distribuite neuniform la nivel mondial, fiind țări care s-au dezvoltat pe baza uneia sau mai multor resurse naturale și țări care dispun de foarte puține resurse naturale (4).

4 Harta resurselor naturale

Tendința actuală de valorificare a resurselor naturale este orientată spre reducerea impactului asupra mediului prin înlocuirea resurselor convenționale (în special cele energetice) cu resurse alternative. Astfel, s-au construit centrale electrice care valorifică energia solară, eoliană, geotermică etc. și produc „energie verde”.

Pe lângă aceste resurse s-au identificat noi combustibili: hidrogen, biogaz, biodiesel etc. (5).

GEOinfo

România dispune de o diversitate de resurse naturale (petrol, cărbuni, aur, minereu de fier etc.), însă una dintre cele mai importante resurse este solul.

Solul este resursa naturală de bază și principalul mijloc de producție în agricultură (a), iar de proprietățile acestuia depinde asigurarea securității alimentare (accesul tuturor la o hrană cât mai sănătoasă) a unei țări/regiuni. Valorificarea necorespunzătoare a solului conduce la degradarea sa și la scăderea fertilității și a productivității (b).

În prezent, peste 60% din suprafața agricolă la nivel mondial are o fertilitate foarte redusă, iar utilizarea neadecvată a solului poate avea consecințe grave asupra omenirii.

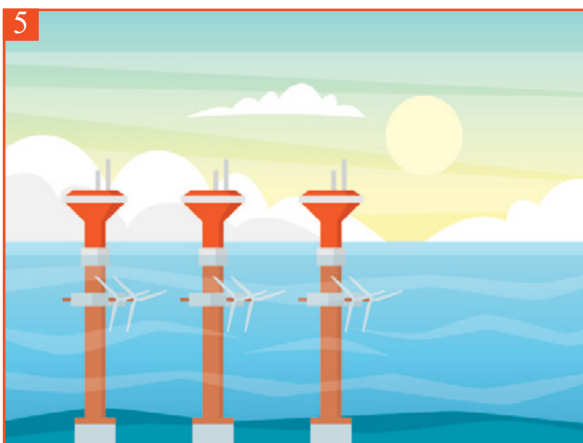
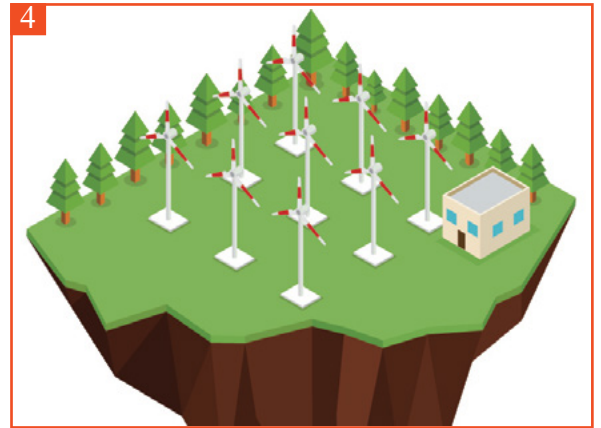
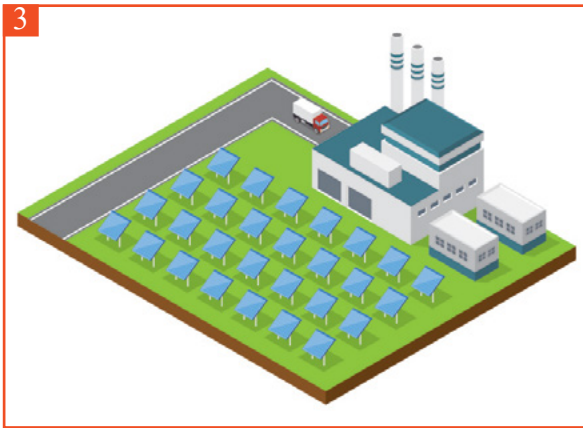
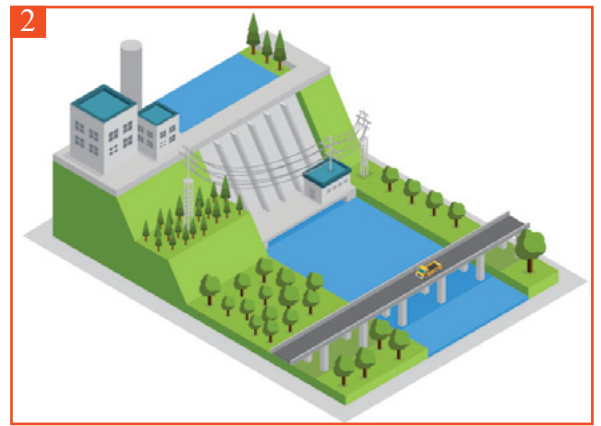
Aplică

● În imaginile de mai jos sunt reprezentate șase centrale electrice: **1.** termocentrală, **2.** hidrocentrală, **3.** centrală solară, **4.** centrală eoliană, **5.** centrală mareomotrică, **6.** atomocentrală, fiecare utilizând surse diferite de energie. Analizează-le și rezolvă următoarele sarcini de lucru:

1. Pentru fiecare tip de centrală, precizează:

- sursa/sursele de materie primă/energie utilizată/e;
- două avantaje și două dezavantaje ale utilizării acestora;
- câte o condiție de amplasare a fiecărei centrale.

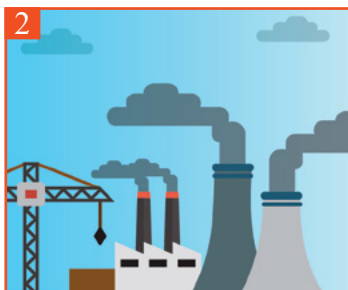
2. Folosește alte surse de informare (internet, reviste, enciclopedii) și identifică statele care dețin cea mai mare pondere a utilizării energiei eoliene, solare și mareomotrice.

II 4 Domeniile activităților economice pe Terra: agricultura, industria, serviciile (caracteristici generale)

Observă

Descoperă

● Realizează corespondența dintre imaginile 1, 2, 3, 4 de mai sus, și următoarele activități economice: turistică, comercială, industrială, agricolă.

● Precizează impactul asupra mediului geografic pe care îl are fiecare dintre activitățile economice prezentate în imagini.

● Care este scopul practicării turismului?

● Discută cu profesorul și colegii și descoperiți care este activitatea economică predominantă în localitatea/zona în care locuiești.

● Numește câte un produs obținut în cadrul activităților economice prezentate în imaginile 1 și 2.

Una dintre cele mai vechi ocupații ale omenirii este agricultura, bazată inițial pe vânătoare, pescuit, cules, iar apoi pe cultivarea plantelor și creșterea animalelor. Dezvoltarea civilizației și sporirea productivității au condus la apariția comerțului, iar nevoia omului de a călători și de a explora noi teritorii a generat dezvoltarea transporturilor (terestre, navale și aeriene). Evoluția științei a determinat înlocuirea muncii manuale cu cea a mașinilor, ceea ce a generat apariția industriei. Odată cu diversificarea mijloacelor de transport, creșterea numărului de locuitori și a bunăstării populației, s-a dezvoltat turismul.

Află

Domeniile activităților economice se împart în următoarele sectoare de activitate: primar (agricultura), secundar (industria), terțiar (serviciile), cuaternar (servicii de înaltă calitate intelectuală: cercetare, dezvoltare, inovare, informare).

Agricultura este sectorul economic care are ca obiect de activitate cultivarea plantelor (a) și creșterea animalelor/zootehnia (b). Agricultura asigură hrana de bază a omenirii, fiind unul dintre cele mai importante sectoare economice.

Pe Glob există mai multe zone distincte din punct de vedere agricol, ceea ce a determinat realizarea schimburilor de produse încă din cele mai vechi timpuri.

Astfel, a apărut comerțul care în primele sale forme s-a realizat sub formă de troc (c), iar mai apoi prin intermediul monedelor.

Comerțul s-a diversificat la nivelul Globului datorită dezvoltării transporturilor și industriei.

Industria a apărut în secolul al XVIII-lea, când a avut loc **prima revoluție industrială**. Aceasta a fost facilitată de invenția motorului cu aburi (James Watt, 1783), care a condus la dezvoltarea multor ramuri industriale și apariția unor centre industriale puternice.

Utilizarea petrolului, în secolul al XIX-lea, a condus la o **a doua revoluție industrială**, bazată pe ramuri industriale precum: petrochimia, aeronautica, siderurgia. Una dintre cele mai importante invenții ale acestei perioade este motorul cu ardere internă care a favorizat dezvoltarea automobilelor.

La sfârșitul secolului al XX-lea, are loc o **a treia revoluție industrială**, bazată pe un progres rapid al științei și tehnologiei. Inteligența artificială impulsionază toate ramurile industriale și apare industria electronică, ramură aflată într-o dinamică accentuată.

În perioada contemporană, multe tipuri de ocupații din sectorul secundar migrează în sectorul terțiar sau al serviciilor. **Serviciile** se referă la activități economice precum comerțul, transportul și comunicațiile, turismul, educația, sănătatea etc. Spre deosebire de industrie și agricultură, dezvoltarea sectorului terțiar nu depinde de resursele naturale și de forța de muncă, ci de nevoile oamenilor care beneficiază de aceste servicii. Ponderea sectorului terțiar în economie este un indicator pentru gradul de dezvoltare al unui stat și pentru calitatea vieții.

GEOinfo

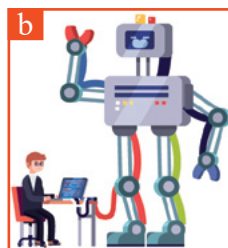
Sectorul cuaternar se dezvoltă în prezent și este legat de cercetare, robotizare, informatizare și tehnologizare. Este dezvoltat, în special, în emisfera nordică, în statele bine dezvoltate din punct de vedere tehnologic: Japonia, China, Statele Unite ale Americii, Canada, Germania, Marea Britanie, Franța etc. În viitor, acest sector va avansa și în statele în curs de dezvoltare, iar atunci, numărul celor care lucrează în acest sector va crește, în detrimentul muncitorilor din sectorul primar și secundar.

Aplică

● Realizează corespondențe între imaginile alăturate și cele patru sectoare de activitate:

1. primar;
2. secundar;
3. terțiar;
4. cuaternar.

Observă

Descoperă

- Analizează imaginile și descoperă:
  - trei efecte negative asupra mediului;
  - câte o activitate umană care produce aceste efecte;
  - geosferele afectate de intervenția omului asupra mediului;
  - trei măsuri prin care se pot diminua efectele negative prezentate;
  - o formă de intervenție a omului asupra mediului din localitatea ta.

Omul, prin activitățile sale, afectează calitatea mediului și, indirect, calitatea vieții dintr-un anumit spațiu geografic.

Intervențiile defectuoase ale omului asupra mediului pot fi încadrate într-un termen generic de **hazard**, care este un fenomen accidental, cu rol de risc și care are efecte negative.

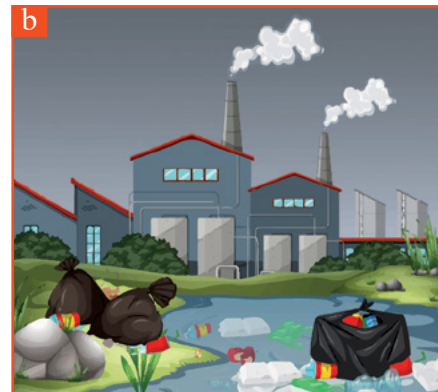
De exemplu, unul dintre cele mai comune hazarde generate de către om este poluarea, care poate afecta toate geosferele.

Află

Expansiunea așezărilor, cultivarea terenului, amenajarea drumurilor, intensificarea activităților desfășurate au transformat treptat mediul natural prin: poluare, urbanizare, exploatarea resurselor, agricultura intensivă, amploarea activităților turistice și au condus la deteriorarea calității vieții.

Calitatea mediului și calitatea vieții sunt două concepte strâns legate între ele, iar pentru o **dezvoltare durabilă/sustenabilă** (satisfacerea nevoilor prezentului fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi) se pune accent pe diminuarea impactului negativ asupra mediului și menținerea calității factorilor de mediu și a vieții oamenilor.

Poluarea se produce din cauza pătrunderii în mediu a unor poluanți naturali (a), dar mai ales artificiali, rezultați din activitatea umană, îndeosebi din industrie, agricultură, transporturi (b). Ca urmare a dezvoltării continue a industriei, poluarea s-a extins, iar cantitatea de deșeuri și emanațiile de noxe în atmosferă sunt din ce în ce mai mari. Cele mai afectate teritorii sunt în China, India, precum și în estul Europei și în Africa.

Creșterea continuă a populației a dus la **exploatarea nerațională a resurselor** prin folosirea intensivă a resurselor naturale neregenerabile (petrol, gaze naturale, cărbuni), prin defrișare, în scopul obținerii de material lemnos sau de terenuri pentru culturi agricole, prin pășunat, prin construcții etc., ceea ce a favorizat declanșarea proceselor de degradare a terenului (c).

Agricultura intensivă conduce la poluarea solului și a apei prin utilizarea excesivă a îngrășămintelor, a pesticidelor, a apei de irigație necorespunzătoare din punct de vedere calitativ și cantitativ (d).

Activitatea turistică poate avea un impact negativ asupra mediului, printr-un flux continuu de turiști, extinderea căilor de acces, schimbarea profilului orașului, toate acestea conducând la artificializarea zonelor naturale.

Urbanizarea (extinderea teritoriului urban) are efect asupra mediului înconjurător prin degradarea progresivă a acestuia și prin creșterea presiunii asupra elementelor naturale. Concentrarea locuitorilor, precum și a activităților economice antrenează dezechilibre ecologice atât în interiorul orașelor, cât și în jurul acestora.

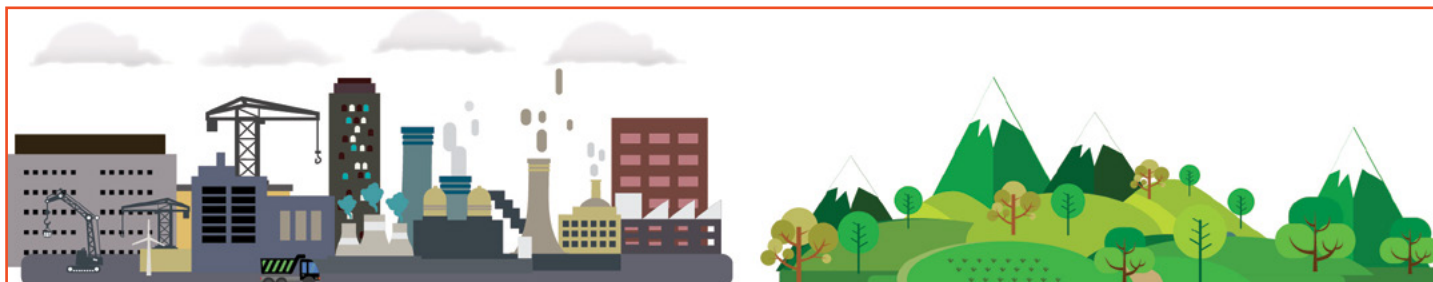
GEOinfo

Calitatea mediului este unul dintre indicatorii luați în calcul pentru **calitatea vieții**. Calitatea mediului este dată de calitatea aerului, a apei, a solului și de confortul acustic și estetic. Cu cât omul intervine mai mult asupra mediului, prin exploatarea necontrolată a resurselor, prin dezvoltarea industrială, prin extinderea căilor de comunicații și a agriculturii, calitatea mediului devine tot mai precară. Calitatea mediului a devenit o preocupare tot mai prezentă în țările foarte dezvoltate, acolo unde impactul activităților umane asupra mediului este semnificativ.

Aplică

- Imaginile de mai jos ilustrează două peisaje din medii geografice diferite. Analizează-le și precizează:
  - două activități care influențează calitatea mediului;
  - peisajul în care consideri că este o calitate a vieții mai bună;
  - două măsuri care pot fi aplicate pentru creșterea calității vieții în fiecare areal.

- Pe baza informațiilor din lecție, analizează calitatea mediului din localitatea ta și propune două măsuri de ameliorare a efectelor activităților umane asupra mediului.

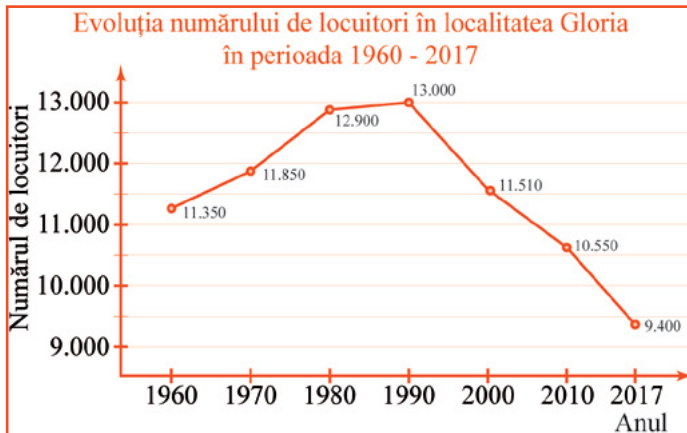

Aplică

1. Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat

● Analizează graficul alăturat și rezolvă următoarele sarcini de lucru:

1. identifică tendințele de evoluție a numărului de locuitori (creștere/scădere) și intervalul de ani pentru care acestea sunt specifice;
2. numește două cauze posibile care au influențat dinamica populației după anul 1990;
3. adună informații statistice despre evoluția populației în localitatea ta și realizează un grafic asemănător; interpretează reprezentarea grafică identificând cauze și efecte ale evoluției numărului de locuitori.

● Informează-te, utilizând diverse surse bibliografice (internet, monografii, anuare statistice etc.), și realizează cartea de identitate a localității tale, după modelul de mai jos.

<p>Carte de identitate a localității</p> <p>Denumire: .....</p> <p>Suprafață: .....</p> <p>Tipul aşezării: rural/urban</p> <p>Vechime: .....</p>	<p>Număr de locuitori</p> <p>.....</p>	<p>Structura etnică</p> <p>.....</p>
	<p>Densitatea populației</p> <p>.....</p>	<p>Structura confesională</p> <p>.....</p>
	<p>Bilanț natural</p> <p>.....</p>	<p>Structura pe grupe de vârstă</p> <p>.....</p>
	<p>Bilanț migratoriu</p> <p>.....</p>	<p>Structura profesională</p> <p>.....</p>

2. Provocări locale în context mondial

Una dintre cele mai mari provocări mondiale actuale este reprezentată de gestionarea și valorificarea resurselor de apă și sol în vederea dezvoltării durabile (utilizarea resurselor necesare prezentului, fără a le compromite pentru generațiile viitoare).

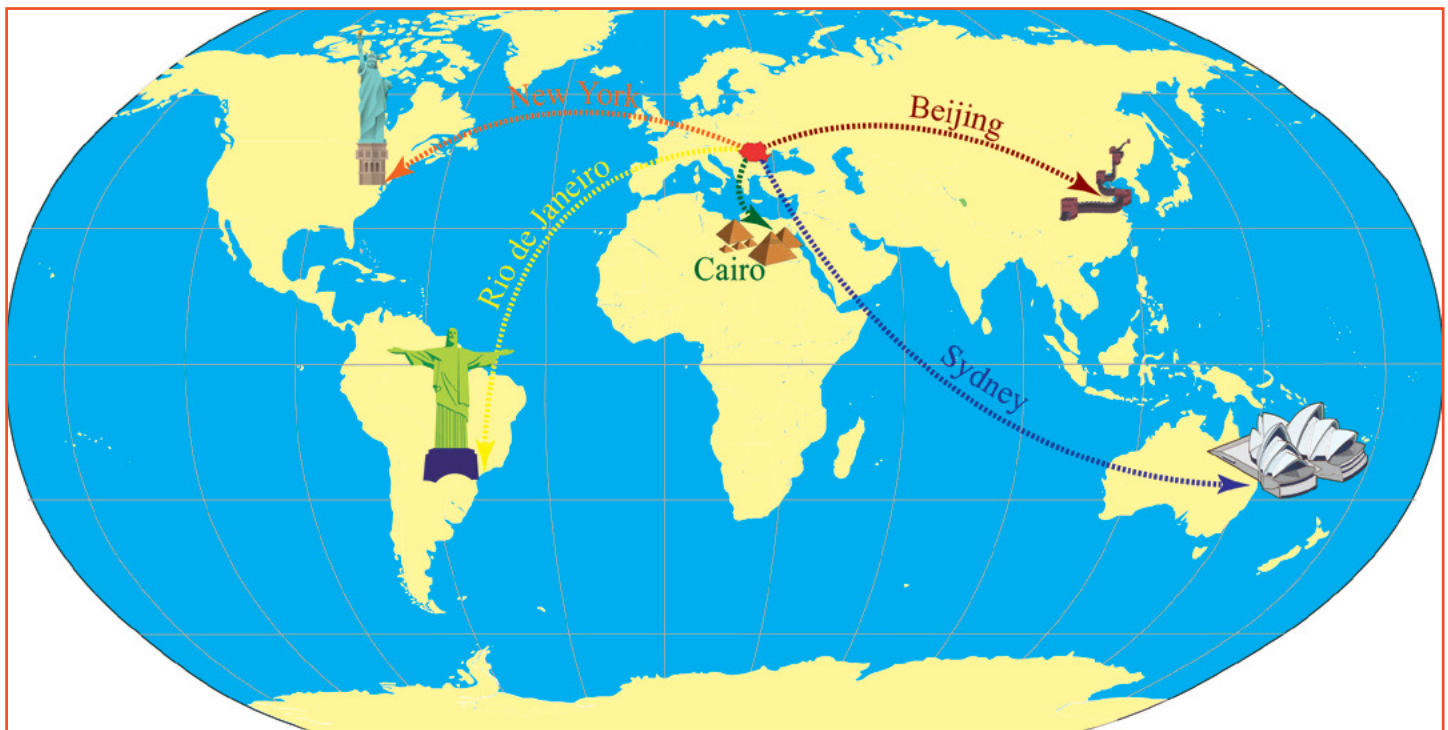

● Identifică în localitatea ta principalele resurse naturale și realizează un poster prin care să promovezi gestionarea responsabilă a acestora în vederea dezvoltării durabile, după modelul de mai sus (a). Prezintă posterul colegilor și dezbate împreună cu aceștia provocările locale legate de dezvoltarea durabilă din localitatea voastră.

3. Trasee turistice aplicate pe domenii de interes; Regiuni turistice

● În vacanța de vară, împreună cu alți cinci colegi, organizați o excursie într-una dintre destinațiile marcate pe harta de mai jos. Aveți la dispoziție două săptămâni pentru a descoperi frumusețea locurilor și vă propuneți să practicați următoarele tipuri de turism: cultural, montan, litoral, sportiv. Alegeți-vă o destinație și adunați următoarele informații pentru planificarea călătoriei:

1. țara de destinație și capitala;
2. limba statului;
3. caracteristicile climei (tipul, temperatura medie și precipitațiile specifice perioadei în care urmează să efectuați vizita);
4. două unități de relief pe care le veți explora;
5. două ape curgătoare și o mare sau un ocean pe care veți naviga într-o croazieră;
6. trei obiective antropice pe care le veți vizita;
7. alte informații utile (moneda locală, religia, mâncarea tradițională, regulile de comportament specifice etc.).

● Ajunși în țara de destinație, veți trimite o carte poștală familiei. Asociați timbrele alăturate cu țările în care ați călătorit.

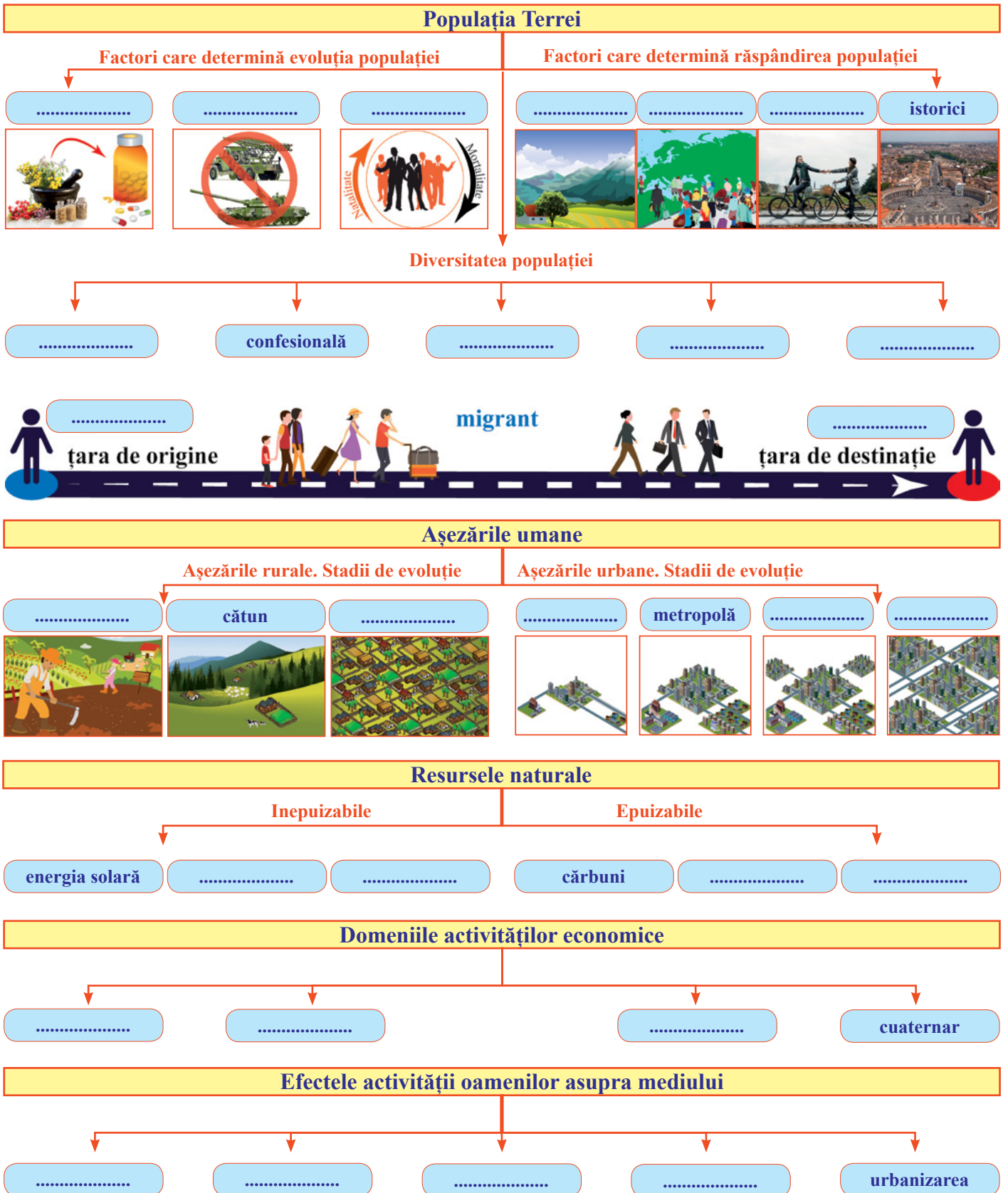
● În excursia voastră v-ați împrietenit cu o familie de localnici care vrea să vă viziteze vara următoare. Realizați un traseu turistic în care să includeți următoarele obiective turistice din România și informații despre:

Unitatea II

Recapitulare

Recapitulează ceea ce ai învățat până acum, completând schema după modelul de mai jos:

I. Completează afirmațiile de mai jos cu informația corectă:

1. Cel mai populat continent de pe Glob este ...
2. Diferența dintre valoarea natalității și cea a mortalității se numește ...
3. Persoanele care vin dintr-o țară pentru a se stabili în altă țară se numesc ...
4. Raportul dintre populație și suprafață se numește ...
5. Continentul care are aproximativ 10% din populația Globului este ...

II. În imaginile de mai jos sunt marcate cu litere de la a la e reprezentări ale habitatului uman.

Precizează:

1. imaginile specifice habitatului urban.
2. denumirea formelor de locuire reprezentate în imaginile **a** și **b**.
3. zona geografică în care este specific tipul de așezare umană reprezentat în imaginea **c**.
4. numele fenomenului care afectează mediul din zona localității din imaginea **d**.

III. Se dau următoarele resurse ale litosferei: petrol, cărbune, minereu de fier, gaze naturale, nisip, argilă, sare, sulf, calcar, marmură.

1. Asociază resursele enumerate mai sus cu una dintre următoarele ramuri industriale:

- a. industria energiei electrice;
- b. industria chimică;
- c. industria siderurgică;
- d. industria materialelor de construcție.

2. Precizează câte un mod de valorificare a petrolului, a cărbunelui, a nisipului și a minereului de fier.

3. Menționează patru țări/regiuni care dețin resurse importante de cărbuni.

IV. Realizează un eseu de maximum 15 rânduri despre efectele activității oamenilor asupra mediului din localitatea ta, alegând dintre imaginile de mai jos pe cele caracteristice:

Grilă de evaluare: Subiectul I (10 puncte): 5*2p; Subiectul II (30 de puncte): 6*5p; Subiectul III: (30 de puncte): 1. 10*1p; 2. 4*3p; 3. 4*2p; Subiectul IV (20 de puncte).

Se acordă 10 puncte din oficiu.

Planul unității de învățare

Lecții

- 1 Europa – Poziția geografică. Țărmurile: golfuri, insule, peninsule și strâmtori
- 2 Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore
- 3 Hidrografia Europei
- 4 Diferențieri climatice și biogeografice
- 5 Harta politică a Europei – state și regiuni
- 6 Răspândirea geografică a populației. Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, confesională și culturală)
- 7 Mari orașe europene
- 8 Resursele naturale și valorificarea lor
- 9 Activitățile economice: agricultura, industria, serviciile
- 10 Uniunea Europeană
- 11 Franța
- 12 Germania
- 13 Italia
- 14 Federația Rusă
- 15 Țările scandinave: Norvegia, Suedia, Finlanda

Recapitulare

Evaluare

Cuvinte – cheie

Europa, relief, hidrografie, climă, înveliș biogeografic, harta politică, cultură, resurse, activități economice

Competențe specifice

2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice.

1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice utilizând termeni specifici.

3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale realizând corelații interdisciplinare.

3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse.

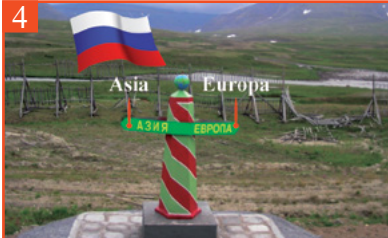
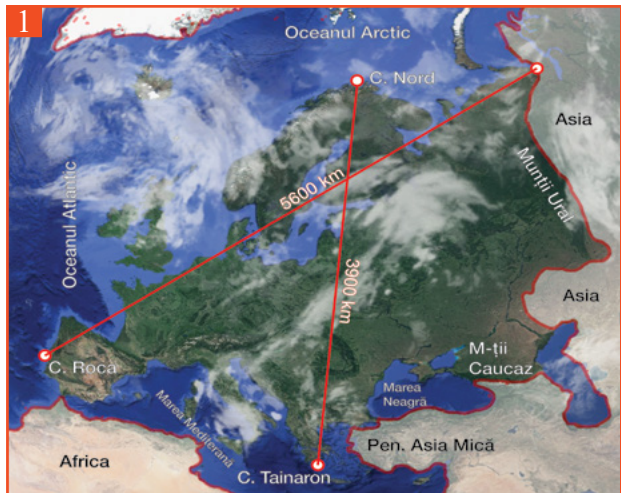
În al treilea capitol vom face cunoștință cu bătrâna Europă, continentul pe care trăim. După ce vom afla câteva lucruri legate de poziția geografică și cadrul natural, vom cunoaște statele Europei, locuitorii acestora, satele și orașele în care trăiesc și activitățile cu care se îndeletnicesc. Vom afla mai multe amănunte despre anumite țări reprezentative pentru unele regiuni ale Europei.

1 Europa – poziția geografică. Țărmurile: golfuri, insule, peninsule și strâmțori

Observă

Descoperă

- Care sunt punctele extreme ale Europei?
- Descoperă în imaginile de mai sus țara în care se află fiecare punct extrem al Europei și completează spațiile punctate de mai jos:

Punctul cardinal	Punctul extrem	Țara
Nord	.....	.....
Sud	.....	.....
Est	.....	.....
Vest	.....	.....

- Ce oceane mărginesc Europa în nord și vest?

Europa este situată latitudinal în emisfera nordică, iar longitudinal în emisferele estică și vestică, fiind străbătută de meridianul de 0° (Greenwich) și paralela de 45° latitudine nordică. Împreună cu Asia, Europa formează continentul Euroasiatic (Eurasia), iar datorită faptului că este înconjurată din trei părți de apă are aspectul unei peninsule.

Întinderea continentului european este mai mult pe longitudine, iar suprafața este de aproximativ 10 milioane km² (al doilea cel mai mic continent ca suprafață).

Află

Din punctul de vedere al numărului de locuitori, Europa este al **treilea** continent (după Asia și Africa), cu o populație de peste 720 milioane de locuitori în anul 2017.

Cea mai mare parte din continentul european este situată în zona de climă temperată, iar partea extrem nordică a Europei se află în zona rece.

Europa se învecinează **la sud cu Africa**, de care o desparte strâmtoarea Gibraltar și Marea Mediterană, **în est cu Asia**, de care este delimitată prin Munții Ural, Marea Caspică, Munții Caucaz, Marea Neagră, Marea Marmara și Marea Egee. Strâmțorile Bosfor și Dardanele separă continentul european de Peninsula Asia Mică.

Cea mai mare insulă care aparține politic Europei este **Groenlanda** (Danemarca). Ea este urmată de **Arhipelagul Britanic**, **Islanda** (cea mai mare insulă vulcanică), **Sicilia** și **Sardinia** (Italia).

În sudul continentului sunt **trei mari peninsule** (Iberică, Italică și Balcanică), iar în partea de nord peninsulele Scandinavă, Iutlanda și Kola.

Cele mai mari **golfuri** sunt: Biscaya (Spania, Franța), Botnic (Finlanda, Suedia), Finic (Finlanda, Federația Rusă și Estonia).

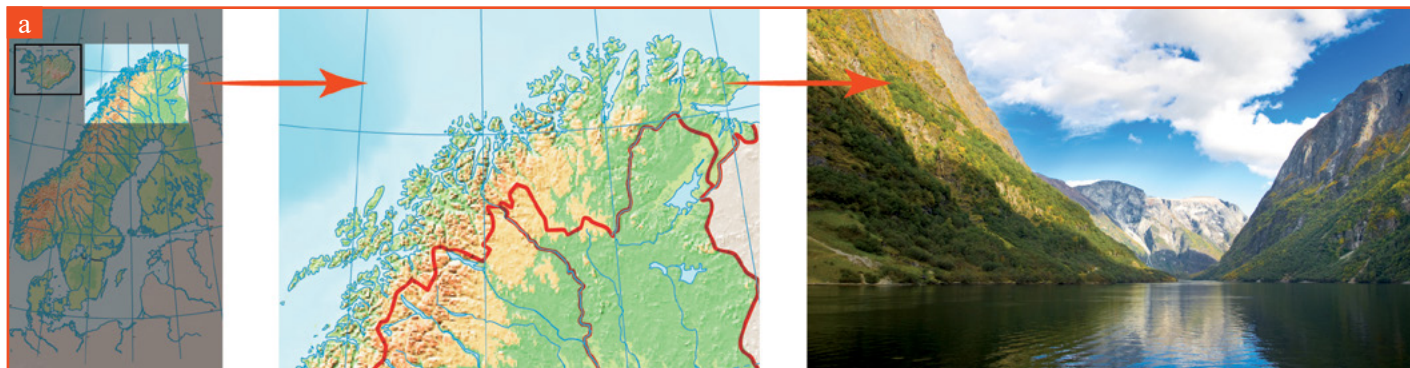
Europa: golfuri, insule, peninsule și strâmători

GEOinfo

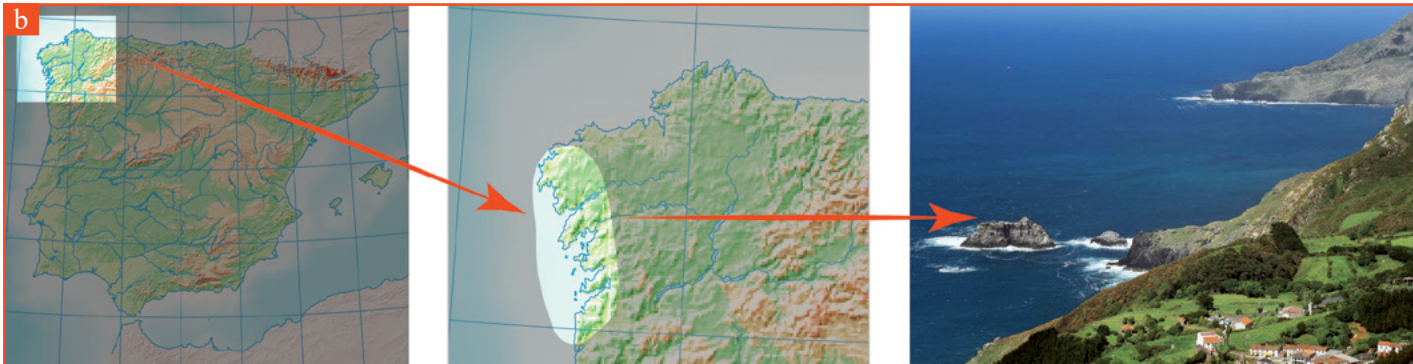
Configurația țărmurilor Europei a fost influențată de evoluția geologică, climatică și de caracteristicile oceanelor și mărilor care le mărginesc. Astfel, se diferențiază mai multe tipuri de țărmuri:

a. Țărmurile cu fiorduri, specifice litoralului Norvegiei, Islandei și nordului Arhipelagului Britanic, sunt țărmuri înalte, puternic crestate, care s-au format prin învadarea unor văi glaciare de către apele mărilor și oceanelor.

b. Țărmurile cu rias, specifice litoralului atlantic al Spaniei și al Franței, sunt țărmuri înalte, care prezintă golfuri înguste și ramificate. Acestea apar în regiunile cu mare puternică. La flux, gurile de vărsare ale râurilor au aspect de golf, iar la reflux se transformă în terenuri mlăștinoase, cu insule de nisip.

b. **Țărmurile de tip dalmatic**, specifice litoralului Croației la Marea Adriatică, se prezintă sub forma unor insule paralele cu țărmul.

c. **Țărmurile cu poldere**, specifice litoralului Olandei, sunt țărmuri antropice rezultate prin desecarea unor areale ocupate de apele mării, prin diguri, baraje și canale.

d. **Țărmurile cu deltă** sunt specifice fluviilor ale căror guri de vărsare sunt la mări cu maree redusă: Dunăre, Pad, Rin, Volga etc.

Aplică

● Identifică pe harta de mai jos peninsulele marcate cu cifre de la **1** la **5**, insulele cu numere de la **6** la **10**, golfurile marcate cu litere de la **a** la **c**, strâmtoarele cu litere de la **d** la **h** și completează spațiile punctate:

1 Peninsula .....

6 Insula .....

a Golful .....

f Strâmtoarea .....

2 Peninsula .....

7 Arhipelagul .....

b Golful .....

g Strâmtoarea .....

3 Peninsula .....

8 Insula .....

c Golful .....

h Strâmtoarea .....

4 Peninsula .....

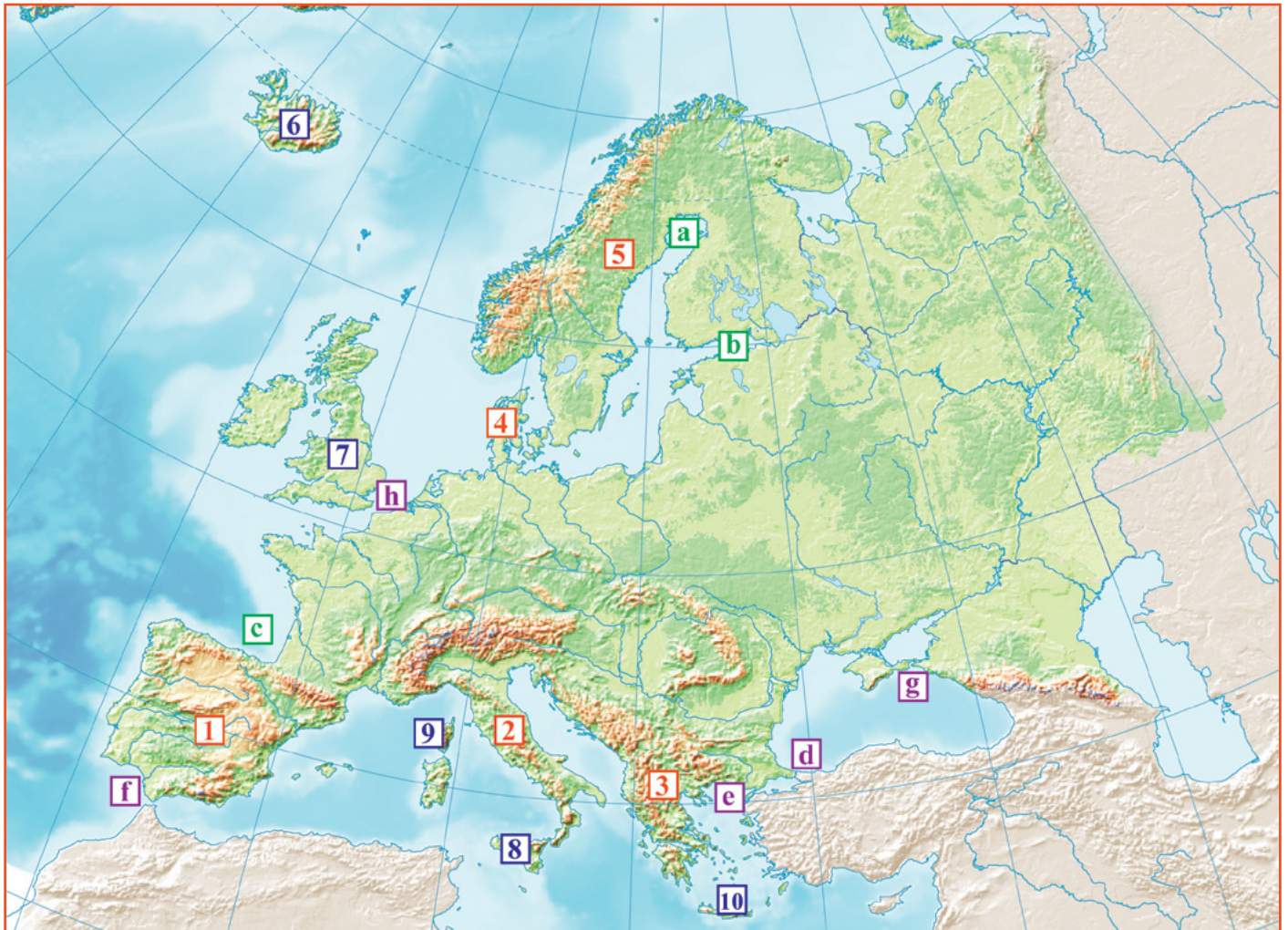
9 Insula .....

d Strâmtoarea .....

5 Peninsula .....

10 Insula .....

e Strâmtoarea .....

● Completează spațiile punctate cu răspunsul corect:

1. Litoralului Croației la Marea Adriatică îi este specific tipul de țărm ...
2. Între Marea Azov și Marea Neagră se află strâmtoarea ...
3. Strâmtoarea Gibraltar desparte Europa de ...
4. Insula Corsica se află în Marea ...
5. Cea mai mare insulă vulcanică din Europa se numește ...
6. Danemarca este situată în Peninsula ...
7. Insulele Baleare aparțin statului ...
8. Litoralului Norvegiei îi este specific țărmul cu ...

Observă

Unitățile majore de relief din Europa

Descoperă

- Analizează harta de mai sus și descoperă:
  - două unități montane din Peninsula Balcanică;
  - o unitate montană și una de podiș din Peninsula Iberică;
  - o câmpie din Peninsula Italică și una din Peninsula Scandinavă;
  - trei vulcani activi din Europa;
  - unitatea montană care se află între Marea Neagră și Marea Caspică;
  - două unități de relief din România.

Relieful major al Europei cuprinde trei mari trepte: munți, podișuri și câmpii, distribuite neuniform pe suprafața continentului (câmpii: 57%, podișuri: 37%, munți: 6%).

Altitudinile medii scad de la sudul spre nordul continentului, dinspre sistemul montan alpin către câmpiile joase din nord.

Altitudinea medie a Europei este de 320 m, relieful încadrându – se între -28 m în Câmpia Precaspică și 5.642 m, în vârful Elbrus din Munții Caucaz.

Relieful Europei este foarte variat, iar în funcție de altitudine se desfășoară pe trei trepte:

1. Munții s-au format în etape diferite de evoluție, deosebindu-se trei orogeneze:

a. *orogeneza caledoniană*, care este cea mai veche și în care s-au format Munții Scandinaviei (Alpii Scandinaviei) și Munții Cambrieni;

b. *orogeneza hercinică*, în care s-au format Masivul Central Francez, Munții Ural etc.;

c. *orogeneza alpină*, cea mai nouă, în care s-au format majoritatea unităților montane din sud (Munții Alpi, Munții Caucaz, Munții Carpați).

2. Podișurile s-au format în etape diferite, cele mai vechi, pe structuri hercinice (prin eroziunea munților), fiind Podișul Valdai, Podișul Central Rus, Podișul Donețk, iar cele mai noi fiind localizate la poalele structurilor alpine (prin sedimentare), de exemplu: Podișul Bavariei.

3. Câmpiile, în funcție de modul de formare, pot fi:

a. *câmpii fluvio-glaciare* (de exemplu: Câmpia Nord-Europeană), care s-au format prin sedimentarea unor materiale aduse de ghețari;

b. *câmpii fluvio-lacustre* (de exemplu: Câmpia Padului, Câmpia Panonică, Câmpia Română), care au rezultat în urma umplerii unor lacuri sau mări, cu sedimente transportate de către râuri;

c. *câmpii fluvio-litorale* (de exemplu: Câmpia Mării Negre, Câmpia Precaspică), care au luat naștere în zona de contact dintre apa râurilor sau fluviilor și apa mărilor și oceanelor;

d. *câmpii pe structură de podiș* (de exemplu: Câmpia Europei de Est), care au evoluat în urma eroziunii unor podișuri vechi, fiind încadrate în categoria câmpiilor din cauza altitudinilor coborâte.

GEOinfo

Vulcanismul activ din Europa este determinat de existența unei zone de subducție (Marea Mediterană) și a unei zone de rift (Islanda).

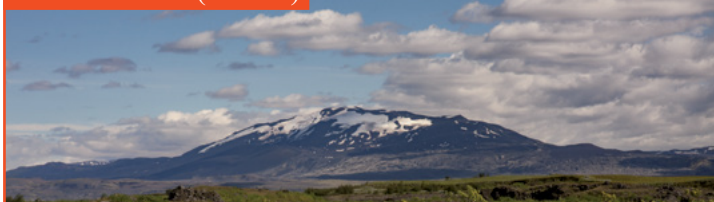
În zona Mării Mediterane, în insula Sicilia, se află cel mai înalt vulcan activ din Europa (3.323 m), Etna. Cu toate că activitatea vulcanică este intensă, zona din jurul vulcanului este dens populată, în special datorită solului vulcanic cu fertilitate ridicată.

În zona de rift (Riftul Medio-Atlantic), cel mai activ vulcan este Hekla, situat pe insula vulcanică Islanda. Înălțimea vulcanului este de 1.488 m, el fiind alcătuit din numeroase cratere care erup periodic.

Vulcanul Etna (Italia)

Vulcanul Hekla (Islanda)

Aplică

● Realizează corespondențe între orogenezele din coloana **A** și unitățile de relief din coloana **B**.

- A**
- Orogeneza caledoniană
  - Orogeneza hercinică
  - Orogeneza alpină

- B**
- Munții Carpați
  - Masivul Central Francez
  - Munții Alpii Scandinaviei
  - Munții Ural
  - Munții Alpi

Observă

Hidrografia Europei

Descoperă

● Analizează harta de mai sus și descoperă:

- două ape curgătoare care izvorăsc din Munții Alpi;
- două ape curgătoare care se varsă în Marea Neagră și două care se varsă în Marea Caspică;
- trei ape curgătoare care se varsă în Oceanul Atlantic și una care se varsă în Oceanul Arctic;
- două lacuri din centrul Europei și două din Europa Nordică;
- mările care mărginesc Peninsula Scandinavă și Peninsula Italică.

Apele curgătoare se caracterizează, în special, prin următoarele elemente:

- **lungime** (distanța de la izvoare la vărsare);
- **debit** (cantitatea de apă care curge printr-o secțiune, într-un interval de timp. Se măsoară în m^3/s);
- **alimentare** (sursele din care un râu își adună apele: ploaie, subteran, ghețari, zăpezi).

Râurile și fluviile sunt influențate de caracteristicile climatice (debitul), de aspectul general al continentului și de relief (lungimea).

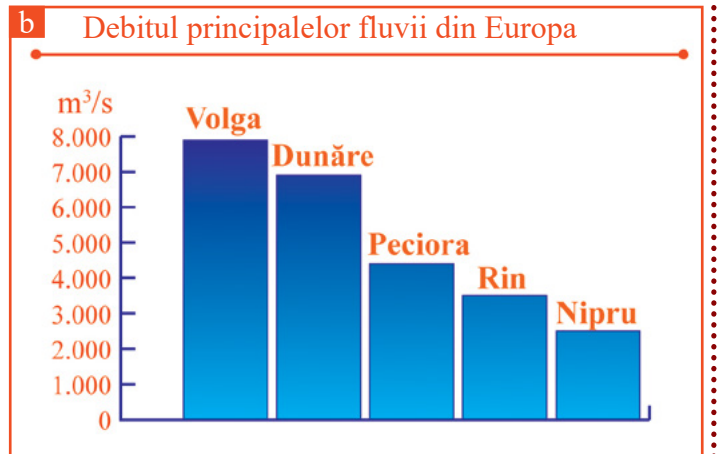
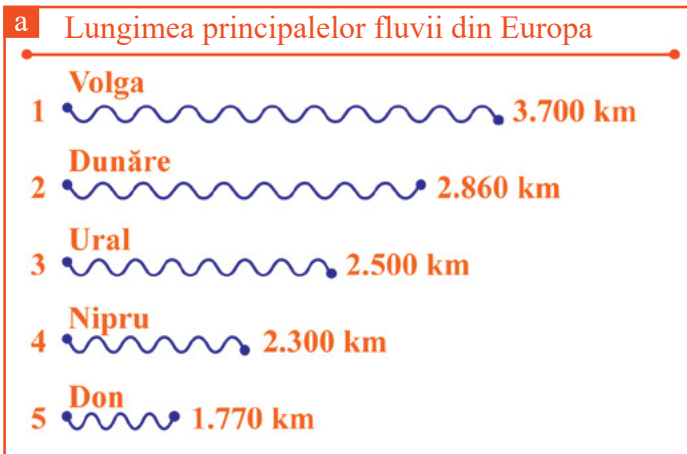
A. Continentul european are o rețea bogată de **râuri și fluvii**, cu caracteristici diferite (**a** lungime și **b** debit), în funcție de localizare:

1. **Apele curgătoare din Europa Sudică (Mediteraneană)**, care se varsă în Marea Mediterană sau Oceanul Atlantic, sunt scurte și au debit variabil, cu un minim înregistrat în timpul verii: Pad, Tibru, Tejo etc.

2. **Apele curgătoare din Europa Vestică** se varsă predominant prin estuare (datorită amplitudinii marelui ocean din Oceanul Atlantic) și au debitul ridicat pe tot parcursul anului. Fluviile Tamisa, Elba, Sena etc. sunt alimentate predominant din precipitații.

3. **Apele curgătoare din Europa Estică**, din bazinul Mării Negre și cel al Mării Caspice sunt cele mai lungi, au debit variabil, scăzut iarna (îngheață) și vara și ridicat primăvara (datorită precipitațiilor ridicate și topirii zăpezilor), și formează la gura de vărsare deltă: Volga, Dunăre etc.

4. **Apele curgătoare din Europa Nordică**, din bazinul Oceanului Arctic și cel al Mării Baltice, au debit variabil (îngheață iarna): Peciora, Dvina de Nord etc.

B. Lacurile sunt numeroase, mai ales în Europa Nordică. În funcție de genă, lacurile se clasifică în:

- lacuri glaciare de calotă, specifice câmpiei nordice din jurul Mării Baltice (cele mai mari lacuri din Europa sunt Ladoga și Onega, situate pe teritoriul Federației Ruse, Lacurile Mazuriene din Polonia);
- lacuri glaciare montane, situate în arealele munților înalți (Geneva, Constanța, Zürich, Como, Bucura, Zănoaga);
- lacuri tectonice (Ness din Marea Britanie, Balaton din Ungaria);
- lacuri vulcanice (Sfânta Ana din România, Bolsena și Albano din Italia);
- lacuri de baraj antropice, construite, în special, în scop hidroenergetic (Volgograd și Novgorod pe Volga, Porțile de Fier pe Dunăre).

Dunărea este unul dintre cele mai importante fluviu europene.

Izvoare: Munții Pădurea Neagră (Germania);

Vărsare: Marea Neagră; formează la vărsare o deltă care se desparte în trei brațe: Chilia, Sulina și Sfântul Gheorghe;

Principalii afluenți: Sava, Tisa, Drava, Inn;

Țări traversate: 10 (Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Croația, Serbia, Bulgaria, România, Republica Moldova, Ucraina);

Capitale traversate: 4 (Viena, Bratislava, Budapesta, Belgrad).

Aplică

● Adună informații despre cel mai mare fluviu european și completează cartea de identitate după modelul alăturat.

● Analizează imaginea de mai jos și completează căsuțele libere din dreptul fluviilor cu forma gurii de vărsare, deltă sau estuar:

1. Sena	____	5. Tamisa	____
2. Pad	____	6. Elba	____
3. Vistula	____	7. Dunăre	____
4. Loara	____	8. Tejo	____

Carte de identitate

Izvor .....

Debit .....

Lungime .....

Afluenți .....

Lacuri .....

Vărsare .....

● Precizează pentru fiecare formă a gurii de vărsare a râurilor (deltă sau estuar) câte o condiție de formare și un mod de utilizare economică a acestora.

● Pe harta de mai jos sunt marcate mările cu litere de la **A** la **J**, fluviile cu numere de la **1** la **10** și lacurile cu litere de la **a** la **d**. Precizează denumirea fiecărui element de hidrografie, completând spațiile punctate:

- A** .....
- B** .....
- C** .....
- D** .....
- E** .....

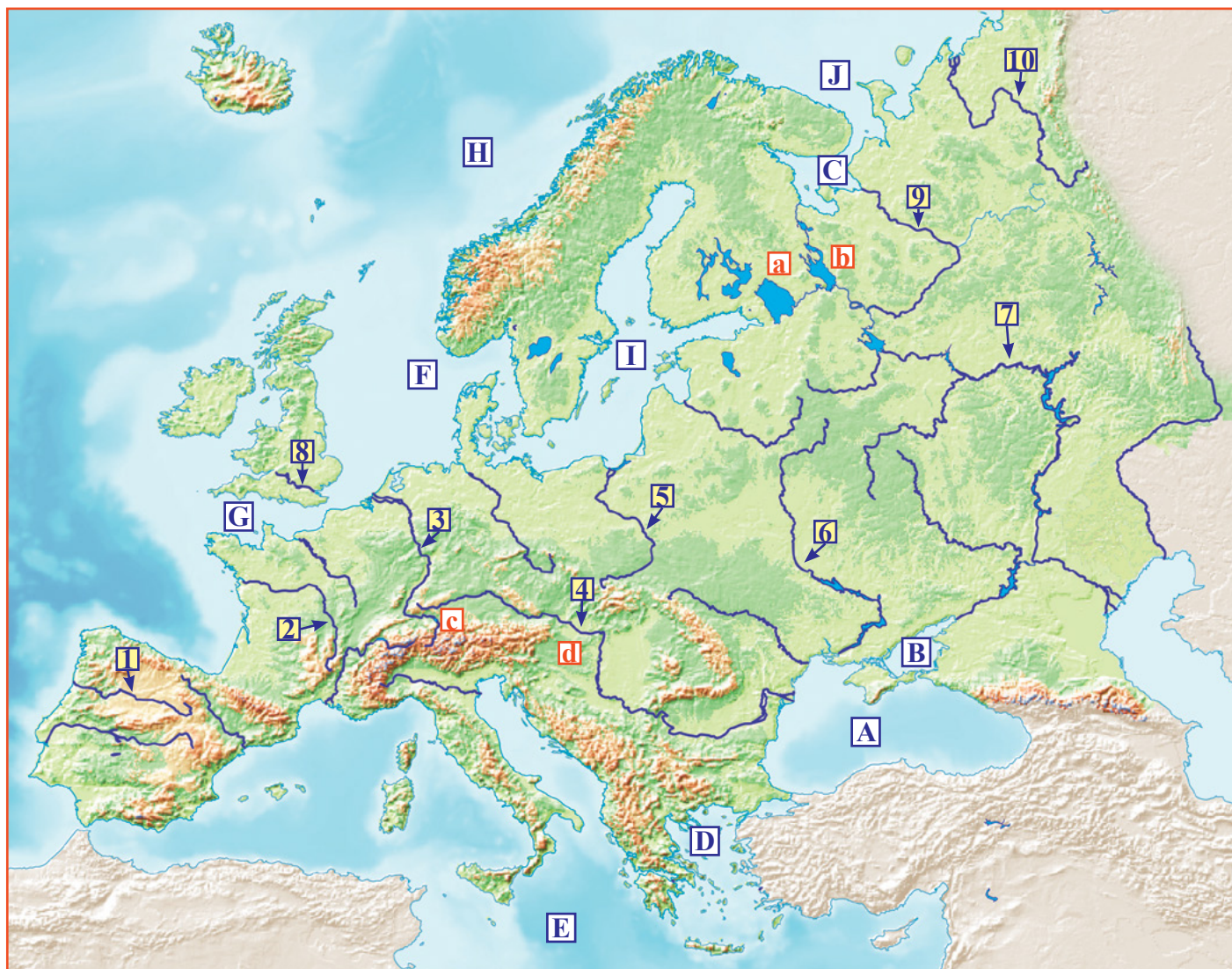
- F** .....
- G** Marea Mânecii
- H** .....
- I** .....
- J** .....

- 1** .....
- 2** .....
- 3** .....
- 4** .....
- 5** .....

- 6** .....
- 7** .....
- 8** .....
- 9** Dvina de Nord
- 10** .....

- a** .....
- b** .....

- c** .....
- d** Balaton

Observă

Descoperă

● Imaginile de mai sus redau peisaje din zone diferite ale Europei, din timpul iernii. Descoperă din ce zone geografice fac parte imaginile și corelează-le cu regiunile:

Europa Sudică - Imaginea ...

Europa Nordică - Imaginea ...

Europa Estică - Imaginea ...

Europa Vestică - Imaginea ...

● Care sunt factorii care determină diferențierile peisajului din fiecare regiune?

Europa este cuprinsă majoritar în zona de **climă temperată** (cu patru anotimpuri), iar în partea nordică în zona de **climă rece** (cu două anotimpuri). Diferențierile climatice determină și diferențieri biogeografice, care se referă la vegetație, faună și soluri.

În fiecare zonă climatică sunt anumite specii de plante și animale adaptate la condițiile de mediu, însă în ultimul timp omul, prin activitățile sale, a modificat profund vegetația naturală din fiecare zonă geografică.

Află

Diferențierile climatice sunt influențate de o serie de factori, precum:

- poziția pe Glob, în zona de climă temperată;
- configurația masei continentale, care determină apariția climatelor contrastante;
- prezența Mării Mediterane și a Oceanului Atlantic, prin rolul de moderator termic al apei;
- relieful, prin altitudine și prin orientarea lanțurilor montane.

Diferențierea tipurilor de climă se realizează pe baza caracteristicilor principalelor elemente climatice: temperatura și precipitațiile.

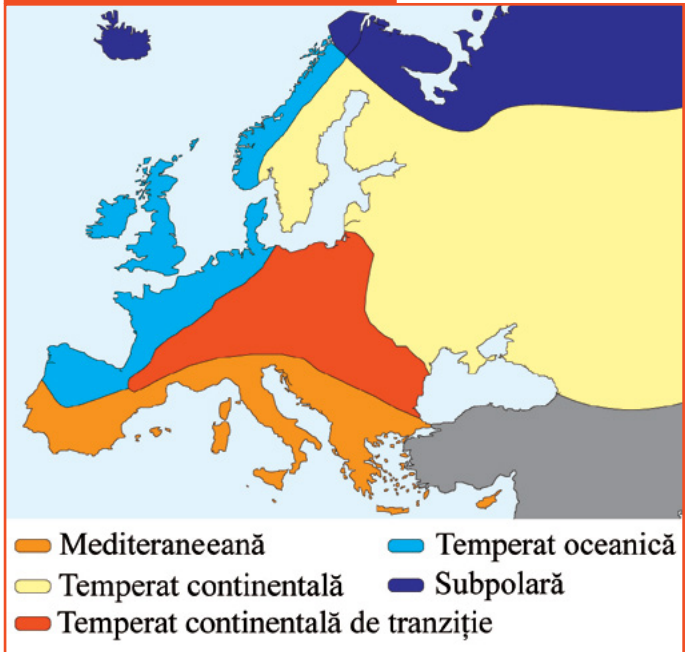
1. **clima mediteraneeană**, cu ierni blânde și ploioase și veri calde și secetoase;

2. **clima temperat oceanică**, în care temperaturile sunt pozitive și în timpul iernii (ierni blânde), iar precipitațiile sunt abundente tot anul;

3. **clima temperat continentală**, cu ierni friguroase, veri călduroase și precipitații scăzute;

4. **clima continentală de tranziție**, în care precipitațiile scad de la vest la est, iar temperaturile sunt influențate de toate tipurile de climă învecinate;

Tipurile de climă din Europa

5. **clima subpolară**, cu temperaturi scăzute tot timpul anului și precipitații reduse.

Diferențierile biogeografice sunt influențate de o serie de factori, precum:

- clima (temperatură, precipitații, vânturi);
- relieful, prin etajarea altitudinală a vegetației;
- omul, prin activitățile sale.

În funcție de acești factori se deosebesc următoarele zone biogeografice:

1. **zona mediteraneeană**, cu asociații de plante precum maquis și garriga și faună alcătuită predominant din reptile;

2. **zona pădurilor de foioase**, cu arbori precum stejarul, fagul, ulmul, teiul etc. și animale precum cerbul, căprioara, mistrețul, vulpea etc.;

3. **zona pădurilor mixte**, care face trecerea între pădurile de foioase și cele de conifere;

4. **zona de stepă și silvostepă**, caracteristică unui climat secetos, cu specii de plante adaptate la condițiile de mediu (ierburi mărunte și pâlcuri de pădure), cu o faună alcătuită din rozătoare (iepurele, popândăul, hârciogul), păsări și reptile;

5. **zona de taiga** (păduri de conifere) alcătuită din specii de brad, molid și pin, iar din fauna specifică fac parte specii de mamifere cu blană precum ursul, lupul, râsul etc.;

6. **zona de tundră**, în care este specifică vegetația alcătuită din mușchi și licheni, iar fauna este alcătuită din animale adaptate la frig (urșii polari, iepurii și vulpile polare, renii etc.);

7. **zona alpină**, specifică munților înalți, în care se evidențiază o etajare altitudinală a vegetației și faunei.

Zone biogeografice din Europa

GEOinfo

Diferențierile climatice și biogeografice determină apariția unor tipuri de **sol** cu caracteristici diferite (constituție, fertilitate, culoare):

a. în zona mediteraneeană sunt specifice solurile de culoare roșie, denumite *terra rosa*;

b. în zona pădurilor de foioase sunt *soluri brune de pădure*;

c. în stepă și silvostepă, solurile au o fertilitate foarte ridicată, fiind soluri de tip *chernozom*, bogate în humus;

d. în tundră solurile sunt *turboase*, bogate în materie organică, iar în taiga sunt soluri de tip *podzol*.

Aplică

● Realizează corespondențe între zonele climatice, de vegetație și soluri, după următorul model:

Tip de climă	Zonă de vegetație	Faună	Soluri
Mediteraneeană	Mediteraneeană (maquis, garriga)	Reptile	Terra rosa

Observă

Harta politică a Europei

Descoperă

- Analizează harta politică a Europei și descoperă:
  - patru state care au ieșire la Marea Baltică;
  - două state care au ieșire la Marea Azov;
  - câte două state din peninsulele Iberică, Italică, Balcanică, Scandinavă;
  - cinci capitale care încep cu litera B;
  - trei țări care nu au ieșire la mare.

Află

În Europa sunt 47 de state independente (anul 2018), dar sunt și state parțial recunoscute (Kosovo). Statele europene pot fi clasificate în funcție de mai multe criterii: suprafață, poziție geografică, populație, formă de guvernământ etc.

În funcție de poziția geografică:

- Europa Mediteraneană: Italia, Spania, Grecia;
- Europa Nordică: Norvegia, Suedia, Finlanda;
- Europa Centrală: Germania, Austria, România;
- Europa Vestică: Franța, Marea Britanie, Belgia;
- Europa Estică: Federația Rusă, Ucraina, Belarus.

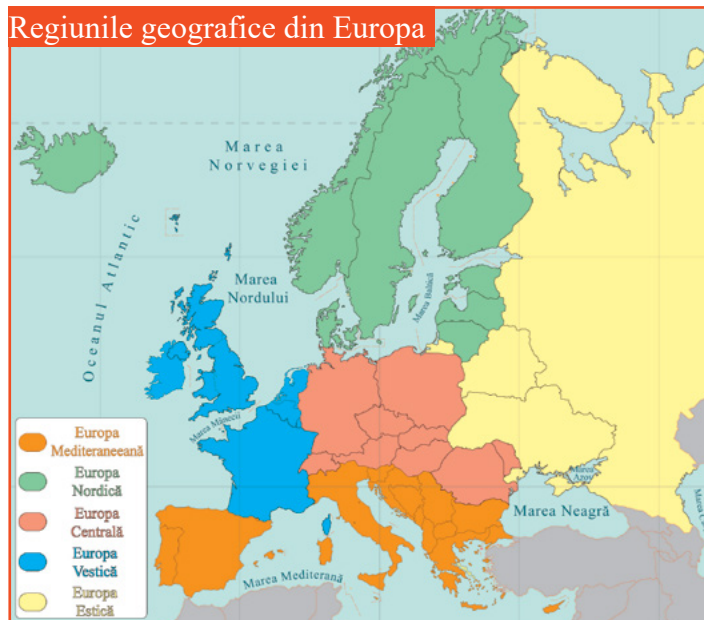
În funcție de numărul de locuitori:

- mari: Federația Rusă, Germania, Franța;
- medii: Polonia, România;
- mici: Monaco, Andorra, Vatican.

În funcție de forma de guvernământ:

- republici: Ucraina, Polonia, România;
- monarhii: Spania, Suedia, Marea Britanie;
- stat directorial: Elveția;
- teocrație: Vatican.

Regiunile geografice din Europa

GEOinfo

Formele de guvernământ ale statelor europene:

1. **republici parlamentare** - prim-ministrul sau cancelarul este șeful guvernului, iar președintele are funcții simbolice;
2. **republici prezidențiale** - președintele are puteri decisive în procesul politic;
3. **republici semiprezidențiale** - președintele și prim-ministrul sunt participanți activi în administrarea statului;
4. **monarhii constituționale** - monarhul poate juca un rol simbolic sau de șef al statului, iar prim-ministrul este șeful guvernului;
5. **stat directorial** - statul este condus de un consiliu care exercită atât puterea prezidențială, cât și pe cea guvernamentală;
6. **teocrație** - șeful statului (Papa) este ales de către cardinali de naționalități diverse.

Formele de guvernământ din Europa

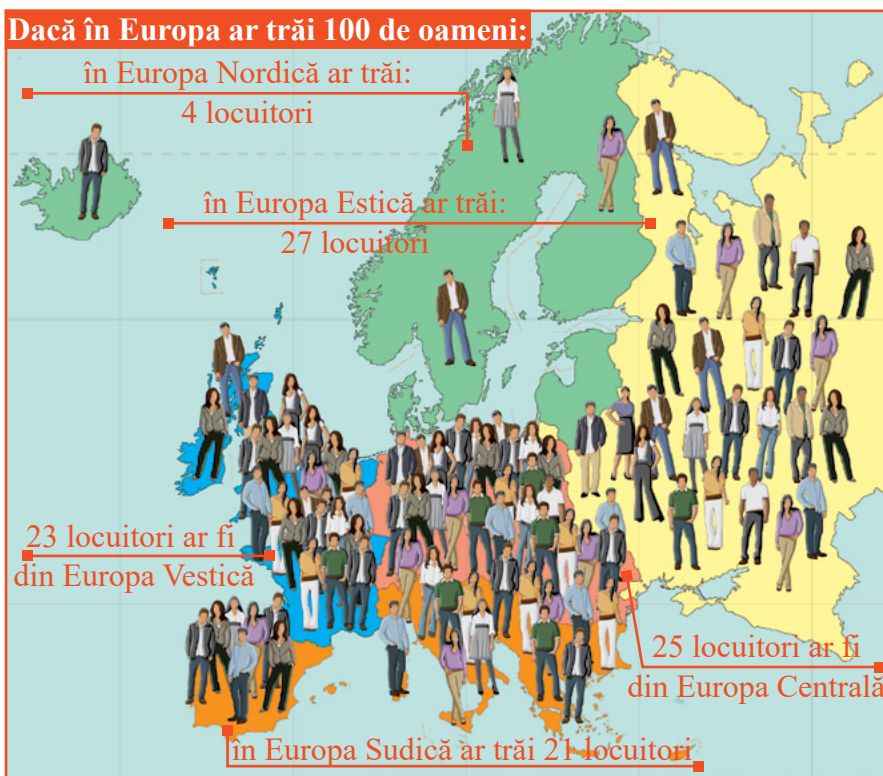
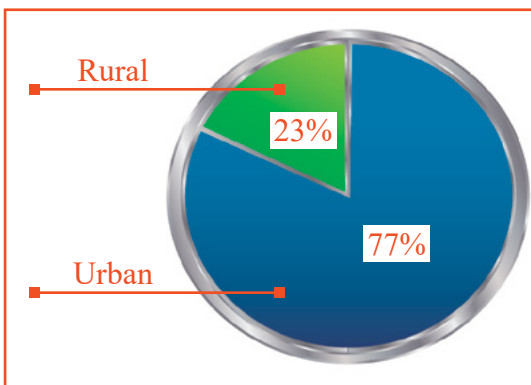
Aplică

● Completează tablele de mai jos cu informațiile corecte:

Stat	Capitală	Apa curgătoare care o străbate
Italia		
	Londra	
		Vltava

Stat	Capitală	Apa curgătoare care o străbate
Franța		
	Viena	
		Nipru

Observă

Descoperă

- Analizează imaginile de mai sus și descoperă:
  - regiunile geografice cu cea mai mare concentrare a numărului de locuitori;
  - doi factori care determină răspândirea populației pe continentul european;
  - cele mai populate trei state europene;
  - ponderea locuitorilor de la oraș și de la sat.

Europa este unul dintre cele mai dens populate continente, însă distribuția teritorială diferă în funcție de condițiile de mediu și socio – economice. Astfel, majoritatea populației trăiește în zona litorală din vest și sud și în zonele joase din centrul și estul continentului. Zonele cel mai puțin populate se află în nord și în regiunile muntoase din restul continentului.

Află

Din totalul populației de peste 720 de milioane de locuitori (2017), aproximativ 75% trăiesc în zona urbană, existând state în care această valoare este de 100% (Monaco, San Marino, Vatican).

Evoluția numărului de locuitori este influențată de valorile principalilor indicatori demografici: **natalitate, mortalitate, migrații.**

Majoritatea țărilor europene au un **bilanț natural** negativ, ca urmare a scăderii valorilor natalității, ceea ce generează fenomenul de îmbătrânire demografică. În ceea ce privește **bilanțul migratoriu**, acesta este negativ în țările în dezvoltare (România, Bulgaria, Polonia etc.) și pozitiv în țările dezvoltate (Germania, Italia, Franța etc.).

Acești indicatori demografici influențează elementele de diversitate umană: structura pe grupe de vârstă, etnică, lingvistică, confesională.

Aproximativ 75% din populația europeană este concentrată în 10 țări (Federația Rusă, Germania, Marea Britanie, Franța, Italia, Spania, Ucraina, Polonia, România, Olanda). **Densitatea medie** a populației Europei este de 71 loc./km², cu valorile cele mai ridicate în:

- țările foarte mici: Monaco (>16.000 loc./km²), Vatican, Malta (>1.000 loc./km²);
- țările mici din Europa Vestică: Belgia, Olanda, Luxemburg.

Cele mai mici valori se înregistrează în țările nordice, Islanda (3 loc./km²), Norvegia, Suedia, Finlanda și în zonele montane înalte.

În țările dezvoltate din centrul și vestul Europei, cele mai mari valori ale densității sunt specifice marilor regiuni industriale (Rin – Ruhr, Silezia).

A. Din punct de vedere **lingvistic**, Europa este dominată de trei mari familii de **limbi** indo – europene:

- **romanice** (latine), vorbite în țări precum Franța, Spania, Portugalia, Italia, România;
- **germanice**, vorbite mai ales în Europa Centrală (Germania, Austria, Elveția ș.a.) și în unele țări nordice (Norvegia, Suedia ș.a.);
- **slave**, vorbite în Europa de Est și Centrală, în Ucraina, Cehia, Slovacia, Polonia ș.a.

În afară de cele trei familii lingvistice, în Europa se mai vorbesc limbi **fino – ugrice** (Ungaria, Finlanda, Estonia), limba greacă (Grecia, Cipru), albaneza (Albania), letona (Letonia), lituaniana (Lituania) și limbi celtice (Irlanda și Scoția).

B. Structura **confesională** este dominată de creștinism, cu cele trei culte: catolicism (sud – vestul Europei: Franța, Spania, Italia, Portugalia), ortodoxism (Europa Estică, Europa Centrală și Peninsula Balcanică: Federația Rusă, România, Grecia, Bulgaria, Ucraina, Serbia, Belarus), protestantism (Europa Centrală, Europa Nordică și Europa de Vest: Germania, Norvegia, Suedia, Finlanda, Danemarca, Olanda, Marea Britanie). Pe lângă cele trei culte menționate anterior, apare și cultul musulman care este predominant în Albania, iar în celelalte țări este într-o pondere tot mai ridicată.

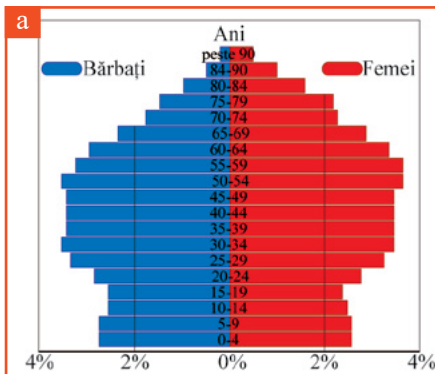
C. Structura pe **grupe de vârstă** a populației Europei este influențată de migrații, de bilanțul natural și de condițiile socio – economice (a). Europa se caracterizează printr-o pondere mare (peste 15%) a populației de peste 60 de ani, fiind continentul cu cea mai îmbătrânită populație. Țări precum Italia, Germania, Grecia, România se confruntă cu fenomenul de îmbătrânire demografică, în timp ce Albania, Irlanda ș.a. au o pondere însemnată a populației tinere.

D. În Europa, **speranța de viață la naștere** este, în medie, de 70 de ani, cu diferențieri regionale în funcție de calitatea vieții.

Densitatea medie a populației în Europa

Structura lingvistică a populației Europei

Elveția are patru limbi oficiale: germana, franceza, italiana și retoromana.

Limba germană este cea mai vorbită limbă din Elveția, cu o pondere de 72%, franceza este vorbită de 21%, italiana de 6%, iar retoromana de aproximativ 1% din populație.

Retoromana este, din punct de vedere lingvistic, un grup de dialecte, fiind o limbă izolată geografic, care se vorbește în special în cantonul elvețian Graubünden.

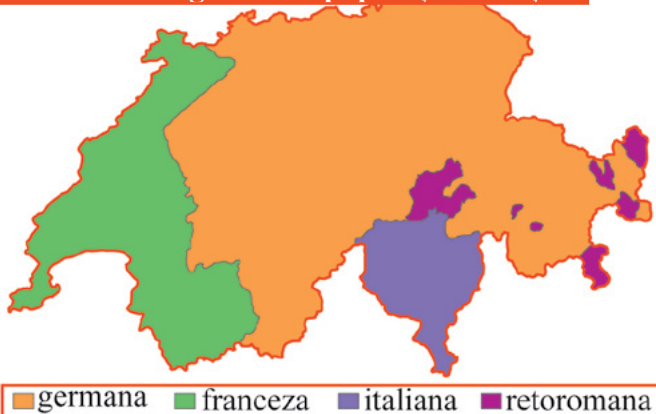
Învățarea uneia dintre limbile oficiale este obligatorie în școală, astfel că majoritatea elvețienilor sunt bilingvi.

În **Belgia** există trei limbi oficiale: neerlandeza, franceza și germana.

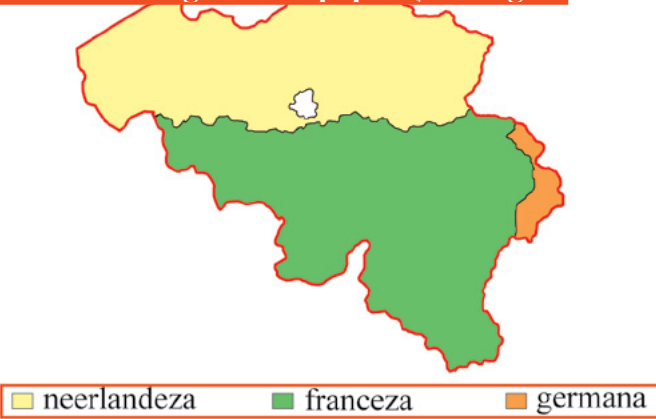
Limba neerlandeză (limba olandeză) face parte din familia limbilor germanice și se vorbește cu precădere în Olanda și Flandra (regiune din Belgia). Limbile franceză și germană sunt vorbite de locuitorii Valoniei (regiune a Belgiei).

Capitala țării, Bruxelles, este predominant francofonă, însă oficial este o regiune bilingvă (franceza și neerlandeza). Diversitatea lingvistică joacă un rol important și în sistemul politic al Belgiei, existând partide create pe criteriul lingvistic.

Structura lingvistică a populației Elveției

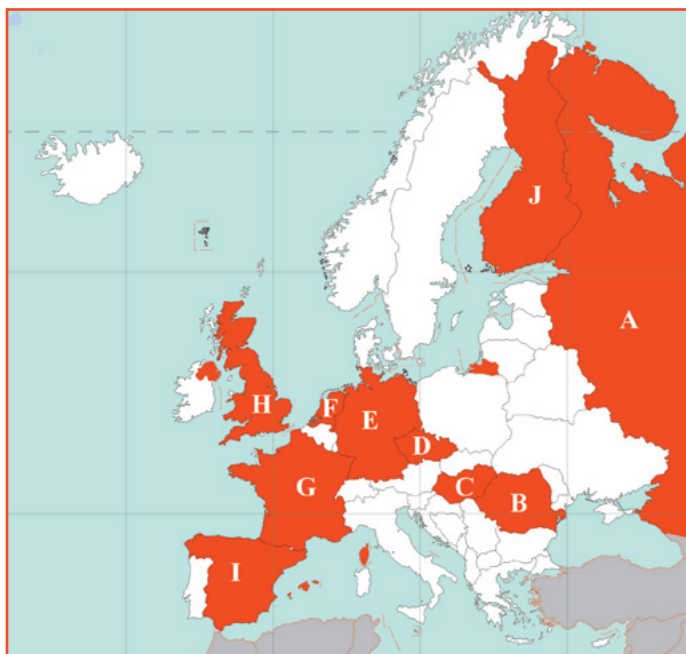
Structura lingvistică a populației Belgiei

Aplică

● Identifică țările marcate pe harta alăturată cu litere de la **A** la **J** și precizează familia lingvistică din care face parte limba oficială a țării și religia predominantă, după modelul de mai jos.

Stat	Limbă	Religie
Federația Rusă	Rusă (slavă)	Creștină (ortodoxă)
A	.....	.....
B	.....	.....
C	.....	.....
D	.....	.....
E	.....	.....
F	.....	.....
G	.....	.....
H	.....	.....
I	.....	.....
J	.....	.....

Observă

Descoperă

● Asociază elementele arhitectonice reprezentate în imaginile de mai sus cu capitalele în care se află:

1. Paris	a. Poarta Brandenburg
2. Moscova	b. Colosseum
3. Roma	c. Catedrala Sf. Vasile
4. Londra	d. Turnul Eiffel
5. Berlin	e. Big Ben

● Care crezi că este cel mai vechi obiectiv construit, din lista de mai sus?

Europa este unul dintre cele mai urbanizate continente, dezvoltarea marilor concentrații urbane datorându-se creșterii numărului de locuitori, a teritoriului, dezvoltării activităților economice etc. Astfel, marile orașe înglobează, treptat, așezări din jur, devenind mari centre urbane, situație prezentă la aproape toate capitalele și orașele mari din Europa.

Află

Cele mai mari orașe europene sunt: Moscova, Paris și Londra, cu o populație de peste 10 milioane de locuitori fiecare.

Orașele se clasifică după **vechime, număr de locuitori, funcția urbană, poziție geografică** etc.

Cele mai **vechi centre urbane** din Europa au fost construite de greci, pe litoralul Mării Mediterane (de exemplu: Atena) și al Mării Negre (de exemplu: Tomis, numele istoric al orașului Constanța). În Evul Mediu s-au dezvoltat **orașele – port** (de exemplu: Hamburg), cele din bazinul mediteraneean (de exemplu: Genova, Veneția), dar și multe orașe din Europa de Vest și Centrală (de exemplu: Paris, Londra, Viena, Praga etc.). În epoca modernă, în urma revoluției industriale, au apărut **orașe noi** (de exemplu: Liverpool, Sankt Petersburg, Rotterdam etc.).

Marile centre urbane îndeplinesc funcții complexe: administrativă, de servicii, financiară, culturală, comercială, industrială etc.

Moscova, capitala Federației Ruse, este cel mai mare oraș european.

Traversat de râul Moscova, este un centru politic major, economic, cultural, educațional, financiar și de transport al Federației Ruse și al întregului continent european.

Orașul datează din secolul al X-lea și a redevenit capitala Rusiei în anul 1918. În centrul Moscovei se află Kremlinul, sediul guvernului, iar în apropiere se găsește Piața Roșie, principala atracție turistică a orașului.

Londra este capitala Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord și este traversată de fluviul Tamisa. Este un important centru financiar și comercial (cel mai mare din lume – Bursa de la Londra), industrial, de comunicație (cel mai mare aeroport din Europa – Heathrow), educațional și turistic.

Apărută în Antichitate, Londra a cunoscut o dezvoltare rapidă, fiind pentru multă vreme cel mai mare și cel mai dezvoltat oraș de pe Glob.

Berlin, capitala Germaniei, este situat pe râurile Spree și Havel, fiind un centru politic, cultural, științific, educațional, turistic și de transport important.

Atestat documentar în secolul al XIII-lea, a îndeplinit rolul de capitală a Germaniei până la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, când a devenit capitala Republicii Democrate Germane. După căderea zidului Berlinului (1989) și-a recăpătat statutul de capitală a Germaniei reunite (1990).

Roma, capitala Italiei, este supranumită *Orașul celor șapte coline* și este situată pe râul Tibru. În interiorul său se află statul enclavă Vatican, cel mai mic stat din lume.

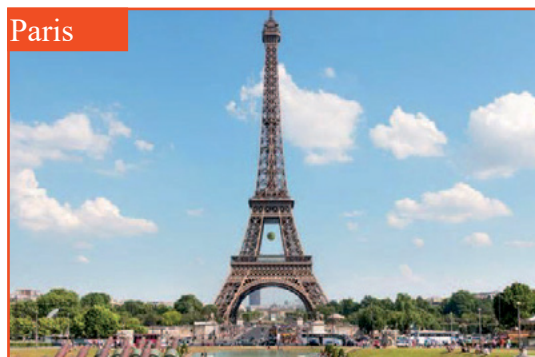
Roma este unul dintre cele mai vechi orașe europene, fostă capitală a Imperiului Roman din timpul căruia au rămas obiective arhitectonice deosebite care fac din oraș un important centru turistic. Cel mai important obiectiv turistic este Colosseum, cel mai mare amfiteatru construit vreodată în Imperiul Roman.

Paris este capitala Franței și unul dintre cele mai mari orașe europene, fiind supranumit *Orașul luminilor*.

Este situat pe fluviul Sena, fiind unul dintre cele mai mari centre economice și culturale din lume. Parisul găzduiește sediile unor importante organizații internaționale: UNESCO, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, Camera Internațională de Comerț etc.

Parisul este unul dintre cele mai importante noduri de comunicații din Europa și cel mai vizitat oraș din lume.

Datorită funcțiilor complexe pe care le îndeplinesc marile orașe, în interiorul acestora apar mai multe zone funcționale (II):

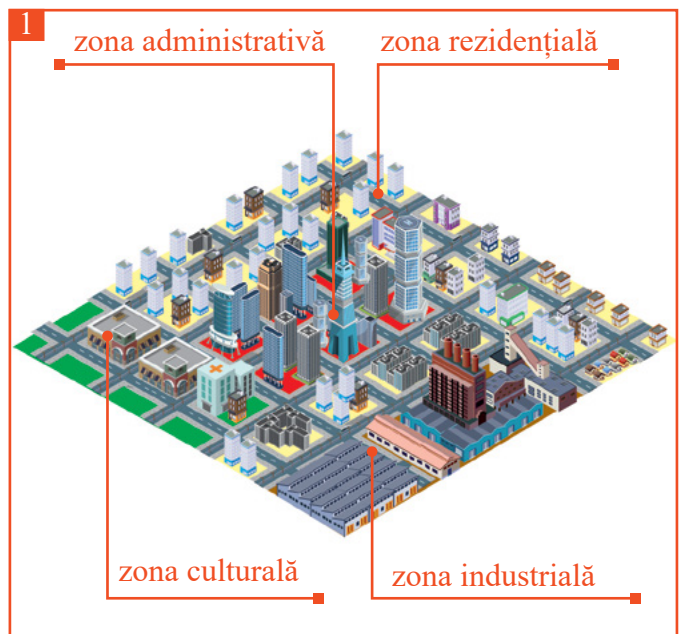
- **administrativă**, unde sunt localizate principalele instituții publice;

- **rezidențială**, de locuit, care ocupă cele mai mari spații, fiind grupată în cartiere; această zonă concentrează o populație numeroasă în clădiri de tip bloc;

- **industrială**, localizată în interiorul orașului sau la periferie;

- **culturală**, în care există o densitate mare a obiectivelor de cultură.

În prezent, cele mai multe zone sunt mixte, existând funcționalități diferite ale spațiilor (comerciale, de transport, de agrement etc.).

Aplică

● Analizează harta alăturată pe care sunt marcate orașe și completează spațiile punctate din frazele de mai jos:

1. Statul Vatican este o enclavă în orașul marcat pe hartă cu numărul ...;

2. Orașul marcat pe hartă cu numărul 9 este capitala statului ...;

3. Orașul marcat pe hartă cu numărul ... este supranumit *Orașul luminilor*;

4. Orașul marcat pe hartă cu numărul ... este situat pe două continente (Europa și Asia);

5. Orașul marcat pe hartă cu numărul ... este port la Marea Nordului;

6. Catedrala Sf. Vasile este un obiectiv turistic din orașul marcat pe hartă cu numărul ...;

7. Orașul marcat pe hartă cu numărul ... este străbătut de râul Tamisa;

8. Orașul marcat pe hartă cu numărul ... este capitala Spaniei;

9. Catedrala Sagrada Familia este un obiectiv turistic din orașul marcat pe hartă cu numărul ...;

10. Dunărea traversează orașul marcat pe hartă cu numărul ...

● Asociază orașele din coloana **A** cu perioadele în care au apărut, din coloana **B**.

A

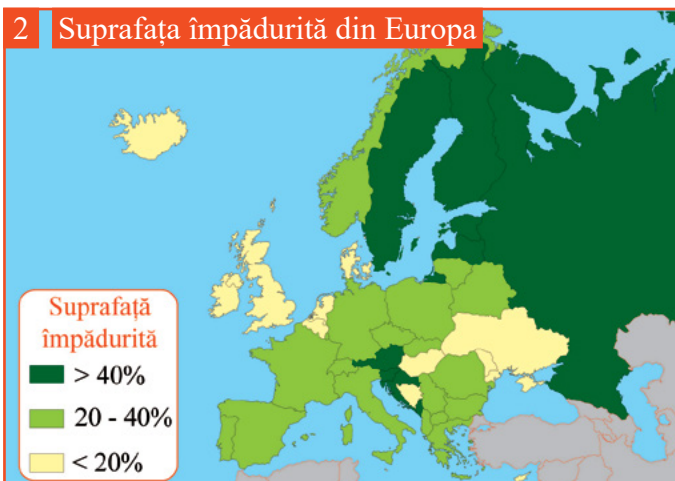
- a. Sankt Petersburg
- b. Atena
- c. Praga

B

- 1. Antichitate
- 2. Evul Mediu
- 3. Epoca modernă

Observă

Descoperă

- Descoperă resursa naturală din imaginea 1 și menționează trei produse obținute pe baza acesteia.
- Analizează harta suprafețelor ocupate de pădure din Europa și identifică țările care se suprapun peste zona biogeografică a pădurilor de foioase, dar au un procent redus (< 20%) al suprafețelor împădurite.
- Precizează o cauză care a determinat reducerea suprafețelor de pădure în țările identificate anterior.

De-a lungul timpului, europenii au fost printre primii care au exploatat resursele naturale și le-au valorificat în diverse scopuri, dar în prezent, la nivelul Europei, resursele naturale sunt limitate și concentrate în areale relativ restrânse. Din această cauză, țările europene se orientează spre resursele alternative, mult mai eficiente decât resursele clasice, care nu reprezintă surse de poluare a mediului.

Află

Resursele extraatmosferice și atmosferice cuprind, în special, energia solară și eoliană (3).

Energia solară este o resursă naturală inepuizabilă care poate fi transformată în energie electrică sau termică. În Europa, potențialul energetic solar scade de la sud spre nord, depinzând de gradul mediu de însorire. Valorificarea energiei solare se face în centralele solare.

Energia eoliană sau energia vântului este transformată în energie mecanică în centralele eoliene. Fiind o resursă inepuizabilă, energia vântului s-a dovedit a fi o alternativă viabilă pentru obținerea curentului electric.

Aceste resurse au următoarele avantaje: sunt nepoluante, inepuizabile, necesită costuri reduse de utilizare și producție.

Resursele hidrosferei sunt reprezentate de apă potabilă și de energia apelor (ape curgătoare, oceane).

Aceasta este valorificată în hidrocentrale (4) și în centrale mareomotrice.

Potențialul hidroenergetic la nivelul Europei este inegal, fiind influențat de relieful și de debitul râurilor, în producția de energie electrică evidențiindu-se țări precum Norvegia, Germania și România.

Energia mareomotrică folosește forța mareelor, însă utilizarea ei este condiționată de valoarea amplitudinii mareice. Țările cu cel mai mare potențial mareic sunt cele care au ieșire la Oceanul Atlantic (unde râurile formează la gura de vărsare estuare).

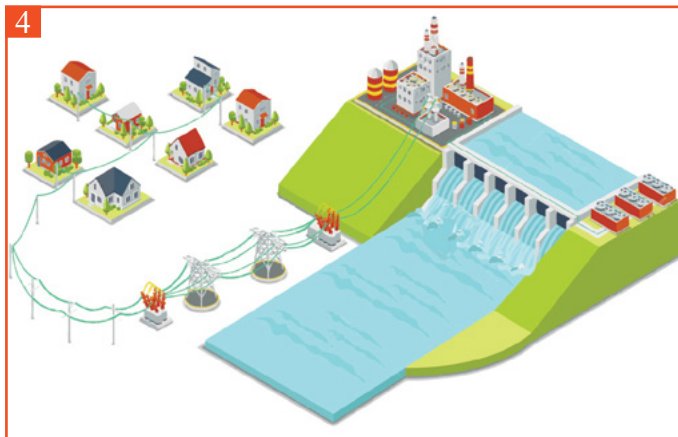
Una dintre cele mai comune și importante utilizări ale resurselor hidrosferei este alimentarea cu apă a centrelor populate. Apa este, de asemenea, folosită în industrie, agricultură și în locuințe ca apă potabilă.

Resursele litosferei sunt reprezentate de combustibilii fosili, substanțele minerale și rocile de construcție.

Combustibilii fosili (cărbuni, petrol și gaze naturale) au stat la baza revoluției industriale. Cele mai mari rezerve de cărbuni sunt în Germania (Ruhr), Polonia (Silezia Superioară), Ucraina (Donețk) etc., iar cele de petrol în platforma continentală a Mării Nordului. Combustibilii fosili sunt utilizați în termocentrale pentru obținerea energiei electrice și termice, precum și sub formă de combustibil pentru mașini.

Minerurile de fier se găsesc în cantități mari în Federația Rusă (Kursk), Ucraina (Krivoi-Rog) și Suedia (Kiruna). Acestea sunt utilizate în industria siderurgică, metalurgică și constructoare de mașini.

Minerurile neferoase (cupru, zinc, aur, argint etc.) se exploatează din: țările nordice, Polonia, Federația Rusă, România și se utilizează în diferite ramuri industriale.

Resursele energetice și minerale din Europa

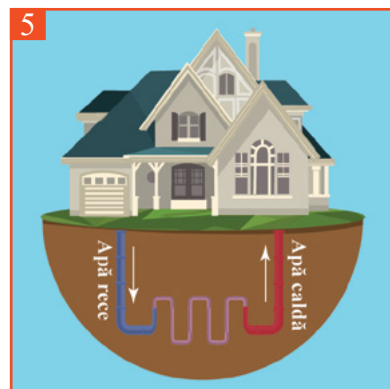
GEOinfo

Una dintre cele mai noi surse de energie valorificate este **energia geotermică (geotermală)**, care utilizează căldura internă a Pământului pentru a încălzi apa. Exploatarea energiei geotermale este cel mai sigur sistem de obținere a energiei. Acest sistem se folosește, cu precădere, în Islanda, însă a început să fie implementat și pe continent, fiind funcțional și pentru locuințe individuale (5).

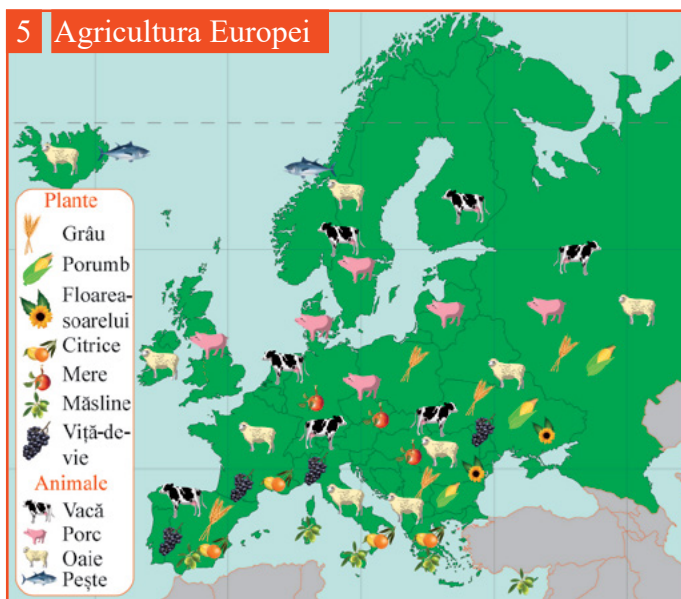

Aplică

- Referitor la resursele naturale, precizează:
  - trei resurse energetice epuizabile și trei surse de energie nepuizabile;
  - două avantaje ale utilizării resurselor naturale regenerabile;
  - o zonă din Europa unde există potențial energetic geotermal.

Observă

Descoperă

- Analizează imaginile numerotate mai sus cu cifrele **1**, **2**, **3**, **4** și descoperă pe harta agriculturii europene:
  - două țări/regiuni în care se produce fiecare aliment din imagini;
  - trei țări în care se cultivă plantele specificate în tabelul de mai jos:

Plante	Țări		
măslin			
floarea – soarelui			
cereale			

Europa are o **economie** diversificată, care pune accent pe toate ramurile de activitate: agricultura, industrie, transporturi, comerț, turism etc.

Până în secolul al XIX-lea, economia europeană era preponderent agrară, iar după revoluția industrială, industria a devenit sectorul de activitate preponderent. În prezent, în majoritatea țărilor europene predomină sectorul serviciilor, care înlocuiește în unele domenii celelalte sectoare de activitate.

Află

Progresul tehnico-științific s-a materializat într-o agricultură mecanizată și chimizată, într-o industrie automatizată și robotizată, în mijloace de transport din ce în ce mai rapide și mai eficiente.

A. Agricultura Europei se caracterizează printr-un grad înalt de tehnologizare și o productivitate ridicată, tinzând spre înlocuirea totală a muncii omului cu cea a mașinilor (**6**). Distribuția teritorială a culturilor agricole este influențată, în special, de factorul climatic: în zona mediteraneeană se cultivă citrice, măslin și viță – de – vie, în **Europa Vestică** sunt specifice cartoful, sfecla – de – zahăr, grâul și orzul, iar în **Europa Estică**, cerealele și floarea – soarelui.

B. Europa este cel mai **industrializat** continent, fiind *leagănul industriei mondiale*. Resursele naturale, pe alocuri deficitare, au reprezentat un factor de localizare a industriei, astfel încât marile regiuni industriale sunt legate de industria extractivă. Dezvoltarea transporturilor a facilitat importurile de materii prime, astfel încât s-au creat două zone: zona cu resurse din Europa Estică și zona de prelucrare, specifică Europei Vestice. Aici sunt cei mai mari fabricanți de produse prelucrate, care se vând în întreaga lume.

Unele ramuri industriale s-au dezvoltat în fiecare țară (alimentară, textilă, energetică), din cauza nevoilor imediate ale populației.

Una dintre cele mai importante ramuri industriale pe continentul european este industria constructoare de mașini, care este specifică atât în cele mai dezvoltate țări europene, cât și în țările în dezvoltare. Astfel, cea mai mare producătoare de automobile din Europa este **Germania**, urmată de **Franța, Spania și Italia**.

C. Serviciile ocupă o pondere însemnată în economia europeană (peste 70%), iar în contextul informatizării tuturor activităților economice, ponderea tinde să crească. Unele dintre cele mai importante activități de servicii sunt transporturile, deoarece asigură fluxurile de oameni și bunuri (extracție – prelucrare – piață de desfacere). Transporturile sunt orientate de la est la vest și de la nord spre sud, dinspre zonele cu materii prime către regiunile de prelucrare. Rețelele de transport (feroviară, rutieră, fluvială, aeriană) au o densitate mai mare în Europa Vestică, devenind un sistem unitar, integrat, care deservește toate marile centre industriale și urbane.

Industria constructoare de automobile

GEOinfo

Una dintre activitățile de servicii care au înregistrat o creștere semnificativă în perioada contemporană este turismul. Europa are un **turism** diversificat, care atrage milioane de vizitatori anual, conturându-se mai multe tipuri de turism:

- cultural, specific marilor orașe;
- litoral, practicat în special în țările riverane Mării Mediterane și Mării Negre;
- montan, specializat pe sporturile de iarnă și drumeții;
- agroturism, practicat în țările cu gospodării tradiționale, cu un cadru natural pitoresc și cu locuitori ospitalieri.

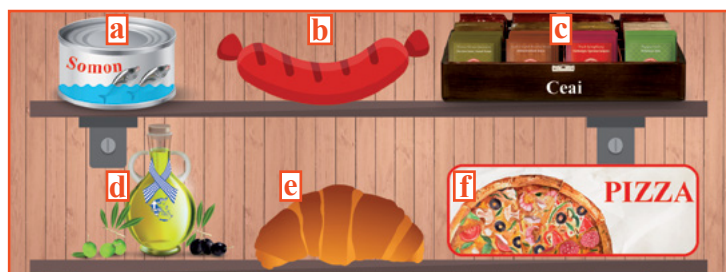

Aplică

Te duci într-un circuit turistic prin capitalele Roma, Paris, Londra, Oslo, Berlin, Atena și iei câte un suvenir pentru colegii tăi din fiecare oraș.

● Asociază produsele de pe raftul alăturat cu țara din care provin după modelul de mai jos:

b. *Germania*

Observă

1

Carte de identitate

Număr state: 28 (anul 2018)
 Populație: peste 500 milioane de locuitori
 Sediul: Bruxelles (Comisia Europeană)
 Ziua Europei: 9 mai

2

Simbolurile Uniunii Europene

3

Anul aderării

Valurile de aderare

- 1951
- 1973
- 1981
- 1986
- 1995
- 2004
- 2007
- 2013

Descoperă

- Analizează imaginea **1** și precizează numărul de state membre ale Uniunii Europene, numărul de stele de pe drapel și țara în care se află sediul Comisiei Europene.
- Descoperă în imaginea **2** simbolurile asociate Uniunii Europene.
- Pe baza hărții cu valurile de aderare la Uniunea Europeană (**3**), indică:
  - numele statelor membre fondatoare;
  - anul în care au aderat cele mai multe țări;
  - anul aderării României la Uniunea Europeană.

Istoria **Uniunii Europene (U.E.)** a început după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, când țările Europei au decis să-și unească treptat economiile și resursele cu scopul de a crea o zonă comună de stabilitate, pace și cooperare, păstrându-și în același timp diversitatea culturală.

În cei peste 65 de ani de extindere, Uniunea Europeană a devenit o comunitate mare, puternică și sigură, având în prezent 28 de state membre și alte state în curs de aderare (anul 2018).

Află

Părintele Uniunii Europene este considerat **Jean Monnet**, care a propus o colaborare economică între Franța și Germania de Vest pentru a diminua impactul celui de-al Doilea Război Mondial. La planul lui de unificare au aderat și alte patru țări (Belgia, Olanda, Luxemburg și Italia), care au constituit în anul 1951, prin Tratatul de la Paris, Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului. În anul 1957, prin semnarea Tratatului de la Roma, a fost creată Comunitatea Economică Europeană, iar în urma Tratatului de la Maastricht (Olanda), din anul 1992, a fost adoptată denumirea actuală, Uniunea Europeană (**4**).

Cele trei instituții de bază în structura Uniunii Europene sunt:

a. Parlamentul European (Strasbourg, Bruxelles, Luxemburg), care monitorizează respectarea drepturilor cetățenilor Uniunii Europene și adoptă legi;

b. Comisia Europeană (Bruxelles), care gestionează comerțul comunitar;

c. Curtea de Justiție a Uniunii Europene (Luxemburg), care asigură respectarea legislației în mod egal pentru toți cetățenii Uniunii Europene.

GEOinfo

Sunt cetățean european, deci am drepturi și responsabilități

Drepturile cetățenilor din țările membre ale U.E. sunt definite în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, adoptată în anul 2000, și au devenit obligatorii începând din 2009.

Cetățenii Uniunii Europene beneficiază de următoarele categorii de drepturi comune: civile, politice, socio-economice.

De exemplu, dreptul la libera circulație în celelalte state membre ale Uniunii Europene stipulează faptul că cetățenii unei țări membre au dreptul să călătorească liber pe teritoriul oricărui stat membru al U.E. pe o perioadă de maximum 3 luni. Aceștia trebuie doar să prezinte cartea de identitate sau pașaportul. Persoanele care doresc să rămână într-un stat membru pe o perioadă mai mare de 3 luni au nevoie de un permis de reședință.

Aplică

● Imaginează-ți o călătorie, pornind din localitatea ta, prin capitalele tuturor statelor membre ale Uniunii Europene, respectând ordinea cronologică a aderării acestora. Realizează un jurnal de călătorie în care vei nota: statul, capitala, anul aderării, un obiectiv turistic vizitat.

● Ești invitat în Parlamentul European să ții un discurs despre drepturile tale în calitate de cetățean european. Alege unul dintre drepturi și argumentează în fața colegilor necesitatea respectării acestuia.

● Identifică trei state care nu sunt membre ale Uniunii Europene și informează-te asupra deciziei lor de a nu face parte din acest ansamblu.

Observă

1 **Carte de identitate**

Suprafață: 674.843 km²
 Populație: peste 66 milioane de locuitori (2018)
 Capitală: Paris
 Limbă oficială: franceză
 Formă de guvernământ: republică

Descoperă

● Analizează cartea de identitate (1) și precizează elementele care definesc Franța:

a. culorile steagului; b. capitala; c. limba oficială; d. forma de guvernământ.

● Observă imaginea (2) și menționează doi vecini ai Franței din partea de est și marea la care are ieșire în sud.

● Identifică forma geometrică pe care o are teritoriul Franței.

● Descoperă pe imaginea (3) elementele reprezentative ale Franței, încadrându-le în următoarele categorii:

a. relief; b. turism; c. transporturi; d. agricultură; e. industrie.

Franța este situată în Europa Vestică (Occidentală), având ca vecini: Italia, Elveția, Germania, Luxemburg, Belgia, Spania, Andorra și Monaco și are ieșire la Marea Mediterană, Marea Mănecii, Marea Nordului și Oceanul Atlantic. Din punctul de vedere al numărului de locuitori, este a treia țară din Europa, iar ca suprafață este a doua. În afară de partea continentală, Franța deține și alte teritorii, cum ar fi: insula Corsica, Guyana Franceză, Réunion etc.

Franța este una dintre cele mai mari puteri economice europene, fiind membru fondator al Uniunii Europene.

Află

A. Cadrul natural

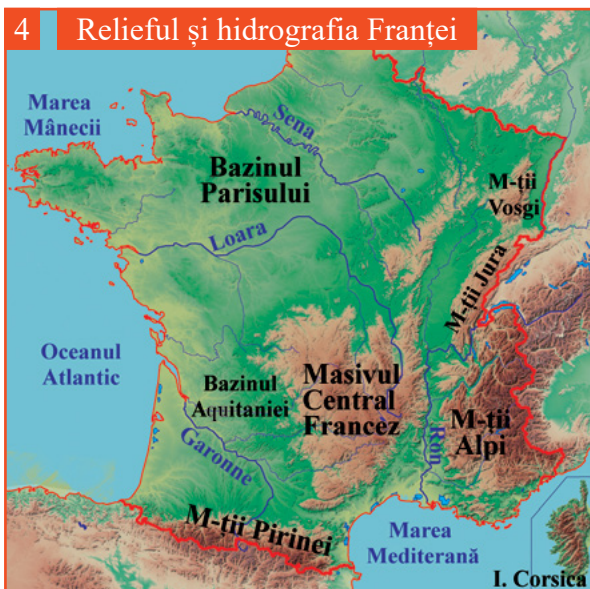
Relieful Franței este variat, fiind dominat de câmpii și platouri joase (2/3 din suprafață) și munți în partea de est și sud (4).

Altitudinea maximă se înregistrează în vârful Mont Blanc din Munții Alpi (4.807 m).

Rețeaua hidrografică este bogată, cele mai mari râuri fiind: Loara, Ron, Sena (curge prin Paris), Garonne etc.

Clima este influențată de Curentul Atlanticului de Nord, de vânturile de vest și de Marea Mediterană, diferențiindu-se două tipuri de climă: temperat oceanică în vest și mediteraneeană în sud.

Vegetația este dominată de păduri de foioase (25% din teritoriul Franței), iar în partea sudică este specifică vegetația mediteraneeană.

B. Populația și așezările umane

Populația Franței este formată majoritar din francezi, însă există și un număr mare de imigranți, în special din țările africane din regiunea Maghrebului.

Orașele principale sunt: Paris (capitala țării și cel mai mare oraș), Lyon, Marsilia, Toulouse, Lille, Bordeaux, Nisa, Nantes, Strasbourg (sediul Parlamentului European) etc. (5).

C. Economia

În prezent, Franța este una dintre cele mai mari puteri economice ale lumii, în care principalul motor al creșterii economice îl reprezintă sectorul de servicii.

Agricultura. Franța este principala putere agricolă a Uniunii Europene, evidențiindu-se la producția de cereale, zahăr, produse lactate și brânzeturi, vin și carne.

Industria are un nivel ridicat de tehnologizare, Franța fiind printre cele mai mari puteri industriale ale lumii. Cele mai dezvoltate ramuri industriale sunt: industria energetică, constructoare de mașini, aeronautică, agro – alimentară etc. Deși dispune de resurse naturale variate, Franța trebuie să importe cea mai mare parte a materiilor prime.

Serviciile dețin cea mai mare pondere în economia țării, Franța dispunând de unul dintre cele mai diversificate și moderne sisteme de transport, un comerț bazat pe o gamă largă de produse, precum și unul dintre cele mai mari fluxuri turistice de pe Glob.

5 | Principalele orașe din Franța

GEOinfo

Pe lângă partea continentală europeană, Franța deține teritorii în alte părți ale Globului, denumite generic DOM-TOM (Départements d'outre-mer – Territoires d'outre-mer/ Departamente de peste mări – Teritorii de peste mări) (6).

Teritoriile aflate sub suveranitate franceză sunt foste colonii și sunt părți integrante ale Franței și Uniunii Europene, având reprezentanți în Senatul Franței, în Adunarea Națională Franceză și în Parlamentul European.

Aplică

- Analizează hărțile în care sunt reprezentate relieful, hidrografia și principalele orașe ale Franței și precizează:
  - două unități de relief care se află la granița cu Germania;
  - fluviul care străbate orașul Lyon;
  - un fluviu care izvorăște de pe teritoriul unui stat vecin;
  - două orașe situate pe râul Garonne;
  - marea la care este port Marsilia.

Observă

1 **Carte de identitate**

Suprafață: 357.121 km²
 Populație: peste 82 milioane de locuitori (2018)
 Capitală: Berlin
 Limbă oficială: germana
 Formă de guvernământ: republică

Descoperă

- Analizează cartea de identitate (1) și precizează elementele care definesc Germania:
  - a. culorile steagului; b. capitala; c. limba oficială; d. forma de guvernământ.
- Observă imaginea (2) și menționează doi vecini ai Germaniei din partea de est și o mare la care are ieșire în nord.
- Descoperă pe imaginea (3) elementele reprezentative ale Germaniei, încadrându-le în următoarele categorii: a. relief; b. turism; c. transporturi; d. agricultură; e. industrie.

Germania este situată în Europa Centrală, având ca vecini: Danemarca, Polonia, Cehia, Austria, Elveția, Franța, Luxemburg, Belgia, Olanda și ieșire la Marea Baltică și Marea Nordului.

Din punctul de vedere al numărului de locuitori, este a doua țară din Europa, după Federația Rusă, iar ca suprafață este a treia.

Germania este una dintre cele mai mari puteri economice europene, fiind membru fondator al Uniunii Europene.

Află

A. Cadrul natural

Relieful Germaniei se caracterizează prin succesiunea celor trei trepte de relief, care cresc în altitudine de la nord la sud. Câmpia Germaniei de Nord este urmată în centru de masive muntoase vechi (hercinice), erodate (Munții Harz, Munții Metaliferi, Munții Pădurea Neagră), iar în sud sunt situați Munții Alpi (Alpii Bavariei) (4).

Rețeaua hidrografică, bogată și legată printr-un vast sistem de canale, este alcătuită din râuri și fluvii care se varsă în Marea Nordului (Rin, Elba, Weser), Marea Baltică (Oder) și Marea Neagră (Dunărea).

Clima este temperată cu nuanțe de tranziție între clima oceanică în partea de vest și clima continentală în partea de est.

Vegetația este dominată de pădurile de foioase și conifere (în zonele montane), iar în câmpia nordică este prezentă și vegetația de landă.

Solurile au fertilitate scăzută, chiar și în Câmpia Germaniei de Nord, unde sunt morene (acumulări de roci) formate de ghețarii de calotă.

B. Populația și așezările umane

Populația. Germania este cea mai populată țară din Uniunea Europeană și a doua din Europa (după Federația Rusă). Majoritatea populației trăiește în mediul urban (peste 85%).

Orașele principale sunt: Berlin, Hamburg, München, Köln, Stuttgart etc. Cea mai mare densitate a populației se înregistrează în bazinul Ruhr și în valea Rinului, formând una dintre cele mai mari aglomerări urbane de pe Glob (conurbația Rin – Ruhr) (5).

C. Economia

Economia Germaniei este într-o continuă dinamică datorată creșterii ponderii sectorului terțiar, fiind supranumită *motorul economiei europene*.

Agricultura este puternic mecanizată, Germania fiind una dintre cele mai mari țări producătoare de cereale.

Industria se bazează pe exploatarea și prelucrarea resurselor naturale de care dispune (cărbuni, minereu de fier, gaze naturale, petrol etc.), una dintre cele mai dezvoltate ramuri fiind industria constructoare de mașini. Cele mai mari centre industriale sunt: Berlin, Hamburg, München, Düsseldorf, Frankfurt, Köln etc.

Sectorul de **servicii** se bazează pe o gamă largă de activități economice (transport, turism, comerț etc.) și asigură peste 65% din produsul intern brut (PIB) al țării. Datorită poziției sale centrale, Germania este un important nod de transport având o infrastructură diversificată care asigură legături eficiente între toate tipurile de transport.

5 | Principalele orașe din Germania

GEOinfo

Regiunea industrială **Rin – Ruhr** (6) a apărut la scurt timp după declanșarea primei revoluții industriale pe baza exploatării resurselor de cărbuni superiori (hulă). Inițial s-a dezvoltat industria minieră, apoi industria siderurgică și industria constructoare de mașini, iar în prezent se pune accent pe cercetarea în domeniul inteligenței artificiale.

Dezvoltarea regiunii a fost favorizată de existența unei rețele de căi de comunicație dense și variate, de exemplu, fluviul Rin, cu cel mai mare port fluvial din lume: **Duisburg**.

Aplică

- Analizează hărțile în care sunt reprezentate relieful, hidrografia și principalele orașe din Germania și precizează:
  - două unități de relief care se află la granița cu Cehia;
  - fluviul care izvorăște din Munții Pădurea Neagră;
  - un fluviu care izvorăște de pe teritoriul unui stat vecin;
  - trei orașe situate pe fluviul Rin;
  - numele orașului situat la gura de vărsare a Elbei și marea la care este port.

Observă

1 **Carte de identitate**

Suprafață: 301.338 km²
 Populație: peste 60 milioane de locuitori (2018)
 Capitală: Roma
 Limbă oficială: italiană
 Formă de guvernământ: republică

Descoperă

- Analizează cartea de identitate **1** și precizează elementele care definesc Italia:
  - culorile steagului;
  - capitala;
  - limba oficială;
  - forma de guvernământ.
- Observă imaginea **2** și menționează doi vecini ai Italiei din partea de nord și o insulă din sudul țării.
- Descoperă pe imaginea **3** elementele reprezentative ale Italiei, încadrându-le în următoarele categorii:
  - turism;
  - transporturi;
  - agricultură;
  - industrie.

Italia este situată în Europa Sudică (Mediterraneană), având ca vecini: Austria, Franța, Slovenia, Elveția. În interiorul său se găsesc statele enclavă Vatican și San Marino. Are ieșire la Marea Mediterană (Marea Adriatică, Marea Ionică, Marea Tireniană și Marea Ligurică). Din punct de vedere al numărului de locuitori este a șasea țară din Europa, iar ca suprafață este a zecea. În afară de partea continentală, Italia deține și alte teritorii cum ar fi insulele Sardinia, Sicilia, Lipari etc.

Italia este un stat dezvoltat, însă cu discrepanțe economice mari între partea nordică (mai dezvoltată) și cea sudică.

Află

A. Cadrul natural

Relieful Italiei este predominant muntos cu două mari lanțuri muntoase: Munții Alpi, în partea de nord, și Munții Apenini, care traversează teritoriul Italiei de la nord-vest la sud-est. În nord, între Alpi și Apenini, se desfășoară Câmpia Padului (numită de Napoleon Bonaparte *cea mai fertilă câmpie din lume*). În Italia sunt prezenți vulcani activi: Etna, Vezuviu și alții (**4**).

Rețeaua hidrografică este săracă, cu ape curgătoare scurte, cu debite variabile. Cele mai mari sunt: Pad, care se varsă printr-o deltă în Marea Adriatică, și Tibru, care traversează Roma. Italia se remarcă printr-o varietate de lacuri: glaciare (Como, Garda, Maggiore), vulcanice (Bolsena, Trasimeno) și lagune (Veneția).

Clima este mediteraneană, iar în Munții Alpi este caracteristic etajul climatic alpin.

Vegetația este de tip mediteranean, dominată de ierburi și arbuști, în asociații vegetale de tip maquis și garriga.

B. Populația și așezările umane

Populația Italiei o situează pe locul al cincilea între țările din Europa. Majoritatea populației trăiește în mediul urban (peste 70%), fiind discrepante din acest punct de vedere între nordul (mai urbanizat) și sudul țării. Italia are unul dintre cele mai mari sporuri migratorii din Europa, fiind o țară atractivă atât pentru est-europeni, cât și pentru africani.

Orașele principale sunt localizate în partea central-nordică: Roma, Torino, Milano, Genova etc. Cea mai mare densitate a populației se înregistrează în zona marilor orașe din nord: Torino, Milano, Genova, Verona etc., care dețin aproximativ jumătate din populația totală a țării (5).

C. Economia

Economia Italiei este a patra economie a Europei, fiind dominată de sectorul serviciilor, existând discrepante majore între nordul țării puternic industrializat și bazat pe servicii și sudul dominat de agricultură.

Agricultura este puternic mecanizată, fiind foarte diversificată și competitivă. Italia este unul dintre liderii exporturilor de produse agricole precum: citrice, ulei de măsline, vin, cereale, legume etc.

Industria se bazează, în special, pe întreprinderi mici și mijlocii, cele mai dezvoltate ramuri industriale fiind industria siderurgică și metalurgică, constructoare de mașini și alimentară.

Sectorul de **servicii** este într-o creștere însemnată în ultima perioadă, fiind bazat pe turism, transport și comerț.

Turismul se bazează pe obiectivele turistice naturale, legate de țărmurile Mării Mediterane, de zonele montane (Munții Alpi, Munții Apenini și vulcanii activi), de lacurile glaciare din partea nordică și de numeroasele obiective antropice (muzee, clădiri de patrimoniu, catedrale, piețe, fântâni etc.).

GEOinfo

Vaticanul este un stat enclavă aflat pe teritoriul Romei, cu o suprafață de aproximativ 500 m² (Piața Sfântul Petru). Șeful statului este papa, care este ales pe viață de către cardinalii care nu au împlinit vârsta de 80 de ani. Limba oficială a statului este limba latină. În anul 2017, Vaticanul avea în jur de 800 de locuitori.

Aplică

- Analizează hărțile în care sunt reprezentate relieful, hidrografia și principalele orașe din Italia și precizează:
  - un oraș situat pe fluviul Pad;
  - un oraș din Insula Sicilia;
  - un vulcan activ;
  - un oraș situat pe litoralul Mării Ligurice;
  - râul care străbate capitala.

Observă

1

Carte de identitate

Suprafață: 17.101.081 km² (1/4 în Europa)
 Populație: peste 140 milioane de locuitori⁽²⁰¹⁷⁾
 Capitală: Moscova
 Limbă oficială: rusă
 Formă de guvernământ: republică

Descoperă

- Analizează cartea de identitate (1) și precizează elementele care definesc Federația Rusă:
  - a. culorile steagului; b. capitala; c. limba oficială; d. forma de guvernământ.
- Observă imaginea (2) și menționează două țări cu care se învecinează Federația Rusă în partea de vest.
- Descoperă pe imaginea (3) elementele reprezentative ale Federației Ruse, încadrându-le în următoarele categorii:
  - a. cultură; b. vestimentație; c. locuire; d. sport.

Federația Rusă este situată în Europa de Est, având ca vecini în Europa: Belarus, Estonia, Finlanda, Letonia, Lituania, Norvegia, Ucraina, Polonia și ieșire la Oceanul Arctic și mările Albă, Barents, Neagră, Azov și Baltică.

Din punct de vedere economic, Federația Rusă este o țară în dezvoltare, cu discrepanțe foarte mari între zona Moscovei (mai dezvoltată) și celelalte teritorii.

Află

A. Cadrul natural

Relieful Federației Ruse este dominat de Câmpia Europei de Est, însă pe teritoriul țării se găsesc și punctele cu cea mai scăzută și mai ridicată altitudine din Europa (-28 m în Câmpia Precaspică și 5.642 m în Vârful Elbrus, din Munții Caucaz) (4).

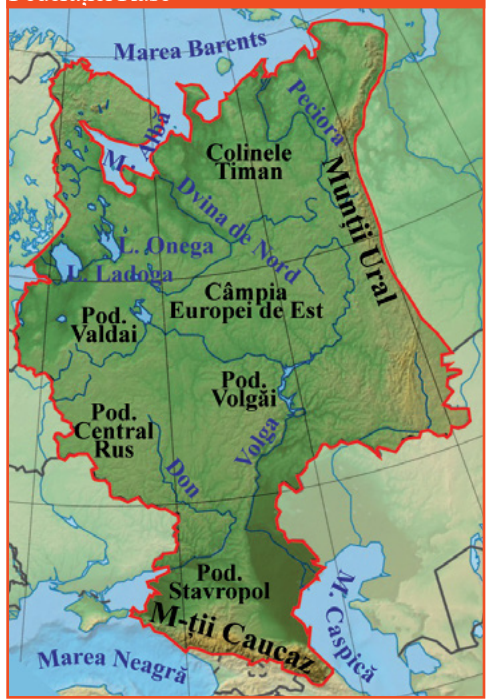
Rețeaua hidrografică este bogată, în Federația Rusă fiind patru dintre cele mai lungi fluvii ale Europei (Volga, Ural, Nipru, Don) și trei dintre fluviile cu cel mai mare debit (Volga, Peciora, Nipru). Apele curgătoare care izvorăsc din Federația Rusă europeană se varsă în Marea Barents (Peciora), Marea Albă (Dvina de Nord), Marea Neagră (Nipru), Marea Azov (Don), Marea Caspică (Volga și Ural). Pe teritoriul Federației Ruse sunt și cele mai mari lacuri din Europa: Ladoga și Onega.

Clima este temperat continentală în cea mai mare parte a teritoriului și subpolară și polară în partea de nord.

Vegetația este, în nord, predominant de tundră și taiga (cea mai mare pădure din lume, ocupând jumătate din teritoriul țării) și de stepă și silvostepă în partea centrală și sudică.

Solurile sunt variate, de la solurile nisipoase din sud la solurile turboase din nord.

4 - Relieful și hidrografia regiunii europene a Federației Ruse

B. Populația și așezările umane

Populația. Federația Rusă este cea mai populată țară din Europa. Majoritatea populației trăiește în mediul urban (peste 70%). Densitatea este foarte scăzută din cauza suprafeței extrem de mari și a condițiilor ostile locuirii, în special în nord (clima foarte rece, solurile lipsite de fertilitate etc.). Fiind o țară atât de mare, Federația Rusă cuprinde peste 160 de etnii: ruși, tătari, ceceni, bașkiri etc.

Orașele principale sunt Moscova și Sankt Petersburg (fostă capitală a Imperiului Rus) (5).

C. Economia

Agricultura. Din punct de vedere agricol, Federația Rusă este una dintre cele mai mari producătoare de cereale din lume, deși gradul de mecanizare este foarte redus.

Industria se bazează, în special, pe exploatarea resurselor de petrol, cărbuni și gaze naturale, pe care le exportă, majoritar, în țările Europei.

Sectorul **serviciilor** contribuie cu aproximativ 50% la PIB-ul țării, fiind în creștere ușoară.

5 Principalele orașe din Fed. Rusă europeană

GEOinfo

La est de Munții Ural se întinde **partea asiatică a Federației Ruse**, care ocupă aproximativ 2/3 din suprafața statului, iar împreună cu partea europeană a Rusiei ajunge la o suprafață de peste 17 milioane km², ceea ce îi conferă acestui stat primul loc în lume ca suprafață. Cele mai importante unități de relief sunt: Câmpia Siberiei de Vest, Munții Altai, Podișul Siberiei Centrale etc., iar principalele fluvii sunt Obi, Enisei și Lena (6).

6 Federația Rusă – relief, hidrografie, orașe

Pentru a facilita parcurgerea statului dintr-un capăt în altul s-a construit cea mai lungă arteră feroviară din lume, **Transsiberianul** (7).

Construcție: 1891 – 1916

Plecare: Sankt Petersburg (Europa) – 59° lat. N, 30° long. E

Sosire: Vladivostok (Asia) – 43° lat. N, 131° long. E

Lungime: 9.288 km

Timp parcurs: 7 zile

Fusuri orare: 8

Scop: colonizarea Rusiei Orientale și exploatarea resurselor

În Federația Rusă este situat **lacul tectonic Baikal**, cel mai adânc de pe Glob (1.637 m). Acesta este situat în bazinul fluviului Enisei și conține 10% din rezervele de apă dulce ale lumii (exceptând ghețarii). Suprafața lacului este de 31.722 km², fiind mai mare ca suprafața Belgiei (8).

Aplică

Pe harta de mai jos sunt marcate orașe cu numere de la **1** la **9**, elemente de hidrografie cu numere de la **10** la **15** și unități de relief cu litere de la **A** la **G**.

• Analizează harta și precizează:

- numele unităților de relief marcate pe hartă:

A .....

D .....

G .....

B .....

E .....

C .....

F .....

- denumirea orașelor marcate pe hartă:

1 .....

4 .....

7 .....

2 .....

5 .....

8 .....

3 .....

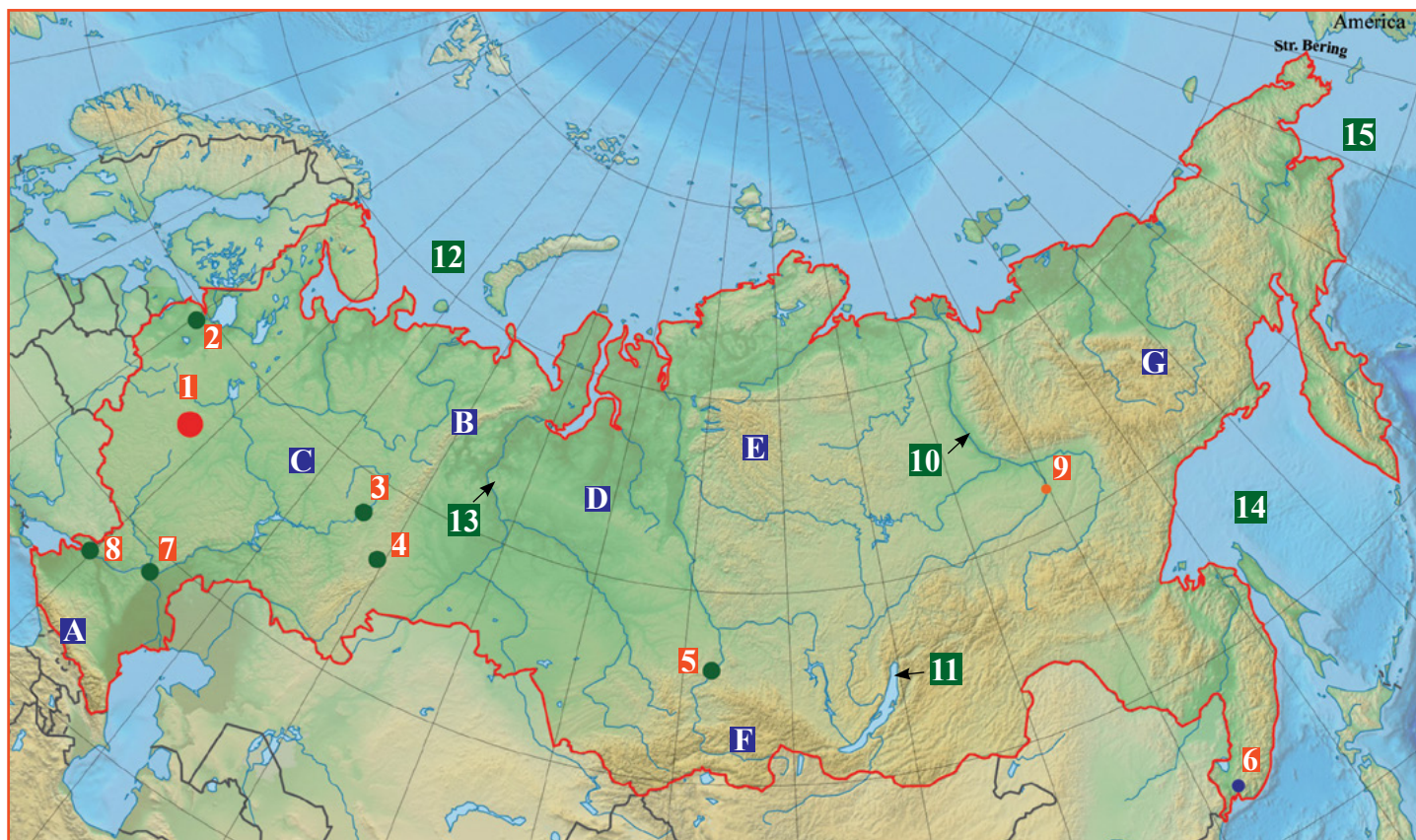
6 .....

9 .....

- mările marcate pe hartă cu numerele **12**, **14**, **15**.

• Completează enunțurile de mai jos cu informația corectă extrasă de pe hartă:

1. Orașul marcat pe hartă cu numărul **4** este situat în Munții .....
2. Cel mai adânc lac de pe glob, marcat pe hartă cu numărul **11**, se numește .....
3. Orașul marcat pe hartă cu numărul **5** este situat pe fluviul.....
4. Fluviul marcat pe hartă cu numărul **10** se varsă în .....
5. Fluviul marcat pe hartă cu numărul ..... străbate Câmpia Siberiei de Vest.

Observă

1 **Carte de identitate**

Suprafață: 385.252 km²
 Populație: peste 5 milioane de locuitori (2017)
 Capitală: Oslo
 Limbă oficială: norvegiană
 Formă de guvernământ: monarhie

2 **Carte de identitate**

Suprafață: 450.295 km²
 Populație: peste 10 milioane de locuitori (2017)
 Capitală: Stockholm
 Limbă oficială: suedeză
 Formă de guvernământ: monarhie

3 **Carte de identitate**

Suprafață: 338.432 km²
 Populație: peste 5 milioane de locuitori (2017)
 Capitală: Helsinki
 Limbă oficială: finlandeză
 Formă de guvernământ: republică

Descoperă

- Analizează cărțile de identitate (1, 2, 3) și precizează elementele care definesc fiecare țară:
  - a. culorile steagului;
  - b. capitala;
  - c. limba oficială;
  - d. forma de guvernământ.
- Descoperă în cărțile de identitate un element comun prezent pe steagurile celor trei state.
- Descoperă pe imaginea 4 elementele reprezentative ale țărilor scandinave, încadrându-le în următoarele categorii:
  - a. cultură;
  - b. locuire;
  - c. fenomene naturale;
  - d. vegetație;
  - e. faună.

Peninsula Scandinavă este situată în Europa de Nord, fiind cel mai bătrân teritoriu al Europei din punct de vedere geologic. Aici se află cele mai vechi roci și cei mai vechi munți (Alpii Scandinaviei).

În cuprinsul peninsulei sunt trei țări: Norvegia, Suedia și Finlanda. În nordul acestora se află din vremuri străvechi minoritatea etnică Sami, care se ocupă în special cu creșterea renilor.

Istoria țărilor scandinave este legată de vikingi, care au fost comercianți, exploratori și războinici și au dominat jumătatea nordică a Europei.

Află

A. Cadrul natural

Relieful Peninsulei Scandinave este dominat de Munții Scandinaviei și câmpiile litorale din jurul Mării Baltice (5).

Rețeaua hidrografică este bogată, cu râuri scurte care au debite mari.

Clima este temperat oceanică în vest, fiind influențată de Curentul Atlanticului de Nord, temperat continentală la est de Munții Scandinaviei și subpolară în nord.

Vegetația predominantă este reprezentată de pădurile de conifere, iar în nord apare tundra.

Solurile au o fertilitate scăzută și sunt specifice celor de tip podzol.

B. Populația și așezările umane

Populația. Țările scandinave au o populație redusă și o densitate mică a locuitorilor.

Orașele sunt mici și sunt localizate, în special, în zonele litorale.

C. Economia

Agricultura se evidențiază prin creșterea animalelor pentru lapte și carne (bovine, ovine, porcine).

Industria se bazează pe exploatarea resurselor de petrol (Norvegia), forestiere (Finlanda) și de minereu de fier (Suedia).

Sectorul serviciilor contribuie cu peste 60% la PIB-ul fiecărei țări.

GEOinfo

Știați că...?

Orașul Stockholm este supranumit *Veneția Nordului*, fiind așezat la contactul dintre lacul Mälaren și Marea Baltică. Cartierele sunt situate pe 20 de insule, care sunt legate între ele prin mai mult de 50 de poduri.

Din Peninsula Scandinavă se pot vedea **aurorile boreale**, fenomen spectaculos care constă în iluminarea multicoloră a cerului în noaptea polare.

Finlanda este denumită *țara celor 1000 de lacuri*. Pe teritoriul țării sunt 187.888 de lacuri, dintre care cel mai mare este lacul Saimaa (al patrulea din Europa).

Premiul Nobel pentru pace este singurul premiu care se decernează în Norvegia, la Oslo, toate celelalte premii Nobel (pentru: fizică, chimie, economie, medicină și literatură) decernându-se în Suedia, la Stockholm.

Aplică

● Pe baza informațiilor dobândite, explică importanța formei acoperișurilor locuințelor reprezentate în imaginea 4.

I. Pe harta de mai jos sunt marcate statele cu litere de la A la J, orașele capitală, cu numere de la 1 la 10 și râurile, cu litere de la a la g. Analizează harta și răspunde la următoarele cerințe:

1. Precizează:

a. denumirea statelor marcate pe hartă cu litere de la F la J;

b. numele capitalelor marcate pe hartă cu cifre de la 1 la 5.

2. Completează afirmațiile de mai jos cu informația corectă:

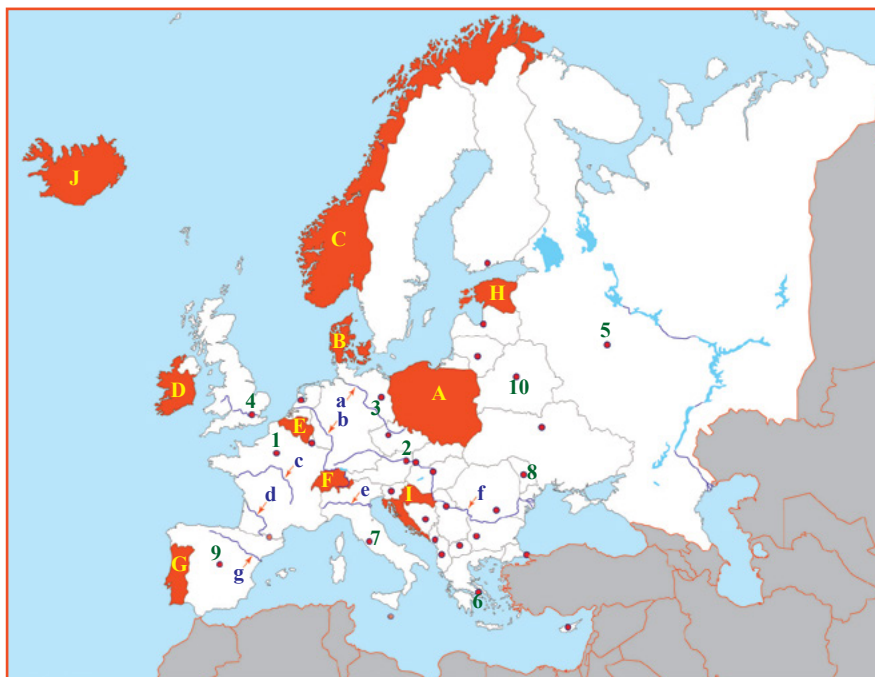
a. Râul marcat pe hartă cu litera g se varsă în Marea ...

b. Țărmul dalmatic este specific statului marcat pe hartă cu litera ...

c. Râul marcat pe hartă cu litera c se numește ...

d. Statul marcat pe hartă cu litera ... este situat în Peninsula Iutlanda

e. Râul marcat pe hartă cu litera f formează la gura de vărsare o ...

3. Asociază imaginile alăturate cu orașul marcat pe hartă în care se găsesc obiectivele turistice prezentate:

Model de răspuns: f - 6;

II. Realizează corespondența dintre unitățile de relief din coloana A și afirmațiile din coloana B:

A

- Munții Caucaz
- Câmpia Europei de Est
- Câmpia Padului
- Munții Scandinaviei
- Meseta Spaniolă

B

- s-au format în orogeneza caledoniană.
- este situată integral în Peninsula Iberică.
- au cea mai mare altitudine din Europa, 5.642 m în vârful Elbrus.
- a fost supranumită *cea mai fertilă câmpie din lume*.
- este o câmpie pe structură de podiș.

III. Completează spațiile punctate din enunțurile de mai jos cu informațiile corecte:

În zona biogeografică ... sunt specifice asociații de plante precum maquis și garriga și faună alcătuită predominant din reptile. Iernile sunt blânde și ..., iar verile sunt calde și ... Solurile specifice sunt de tip ... Râurile din această zonă, care se varsă în Marea Mediterană și în Oceanul ..., sunt ... și au debit variabil, cu un minim înregistrat în anotimpul ... Două dintre culturile agricole specifice zonei sunt ... și ..., iar una dintre activitățile economice reprezentative este ...

IV. Explică importanța turismului pentru economia unei țări europene (la alegere), precizând: două tipuri de turism, o regiune turistică și două obiective turistice.

Grilă de evaluare: Subiectul I (40 de puncte): 1.a. 5*2p; b. 5*2p; 2. 5*2p; 3. 5*2p;

Subiectul II (10 puncte): 5*2p; Subiectul III (20 de puncte): 10*2p; Subiectul IV (20 de puncte): 5*4p;

Se acordă 10 puncte din oficiu.

Planul unității de învățare

Lecții

1 Valori culturale și umane europene

2 Calitatea vieții în Europa

Recapitulare

Evaluare

Cuvinte – cheie

valori culturale, valori umane, calitatea vieții

Palatul Schönbrunn - Viena

Competențe specifice

1.1. Precizarea prin cuvinte proprii a sensului termenilor geografici.

2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice.

3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic obținute cu ajutorul instrumentelor TIC/SIG și al elementelor din matematică și științe.

3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial utilizând diverse surse.

La finalul călătoriei vom face cunoștință cu valorile culturale și umane europene. Astfel, ne vom da seama ce a reprezentat Europa pentru întreaga lume. Vom înțelege ce bogați suntem noi, europenii, din punct de vedere cultural și spiritual.

Observă

Descoperă

În imaginile de mai sus sunt reprezentate instituții culturale din Europa:

1. Catedrala Sfântul Petru din Vatican
2. Universitatea Oxford
3. Opera din Viena.

- Asociază fiecare imagine cu un domeniu cultural din lista de mai jos:
  - a. educație
  - b. artă
  - c. religie

Identitatea culturală europeană are la bază o serie de repere istorice ce țin de gândirea greacă, dreptul roman și creștinism, care pe parcursul timpului au evoluat conturându-se într-o serie de valori europene recunoscute la nivel mondial. Europa este un mozaic de limbi și culturi diverse, însă așa cum definește și motto-ul Uniunii Europene „**Unitate în diversitate**”, rolul ansamblului geopolitic este să încurajeze schimburile culturale și cooperarea în cadrul spațiului european.

Află

Caracteristicile culturale sunt rezultatul influenței mai multor factori precum: cadrul natural, evenimentele istorice, gradul de urbanizare, mobilitatea socială, resursele naturale, sistemul politic, mărimea și densitatea populației. Deși există o diversitate lingvistică, politică, etnică și religioasă, locuitorii Europei au un patrimoniu comun de valori europene, ceea ce creează sentimentul de apartenență la marea familie europeană (de exemplu: toleranță, cooperare, nediscriminare etc.).

Diversitatea culturală europeană îmbracă o serie de dimensiuni, cum ar fi cea lingvistică, confesională, artistică, educațională.

În Europa sunt cele mai vechi **instituții de învățământ**, universitățile Oxford și Cambridge din Marea Britanie fiind în topul școlilor de învățământ superior de pe Glob. Prin programul Erasmus +, se realizează schimburi internaționale pentru studenți, profesori, cercetători, cu scopul de a lucra și de a colabora la proiecte comune în domeniul educațional.

Religia reprezintă o parte importantă din identitatea europeană, pe continentul european fiind sediul ortodoxiei (Patriarhia Constantinopolului din Istanbul) și sediul catolicismului (la Vatican).

Scriitorii, pictorii, muzicienii din spațiul european reprezentativi pentru perioade sau curente diferite (Antichitate, Evul Mediu, Renaștere, Clasicism, Baroc, Iluminism) sunt de referință pentru arta și literatura mondială (de exemplu: scriitorul reprezentant al curentului romantic Victor Hugo, compozitorul Johann Strauss, pictorul cubist Pablo Picasso).

Marile orașe europene sunt cunoscute pentru viața lor culturală bogată, fiind căminul unor renumite organizații culturale, muzee și teatre. De asemenea, aici se organizează anual numeroase evenimente apreciate pe plan internațional, o serie de festivaluri și spectacole cu diverse teme: Festivalul de Film de la Cannes, Franța (a), Festivalul de Muzică „George Enescu”, București (b), Carnavalul de la Veneția, Italia (c) etc.

În Europa sunt numeroase instituții culturale, care găzduiesc opere de artă vizitate de milioane de turiști anual:

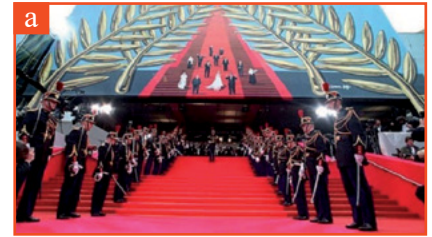
- **Muzeul Luvru din Paris** este cel mai mare muzeu din Europa, unde sunt expuse tablouri și opere de artă valoroase precum Mona Lisa de Leonardo da Vinci, Venus din Milo etc.

- **Madame Tussauds, Londra** – Muzeul Figurilor de Ceară care găzduiește figuri istorice, reprezentanți ai culturii și artelor, personaje din filme etc.

- **Muzeul Ermitaj din Sankt Petersburg**, fondat de Ecaterina cea Mare, este unul dintre cele mai vechi și mai importante muzee din lume, cu o colecție de peste 3 milioane de obiecte de artă.

- **Muzeul Prado din Madrid** cuprinde una dintre cele mai mari colecții de tablouri din lume, opere ale pictorilor spanioli, flamanzi, italieni, francezi, germani, aparținând secolelor XIV– XIX (de exemplu: El Greco, Rafael, Rubens, Botticelli, Rembrandt etc.).

- **Galeria Uffizi din Florența** este cel mai vechi muzeu din Europa, care adăpostește o colecție de pictură renescentistă aparținând unor artiști precum Michelangelo, Leonardo da Vinci, Botticelli etc.

GEOinfo

În contextul globalizării, Uniunea Europeană sprijină prin intermediul programelor de dezvoltare culturală, păstrarea identității spirituale, sprijinirea culturii naționale, stimularea artelor, protejarea moștenirii culturale, dezvoltarea creativității, promovarea pe plan internațional a valorilor culturale și artistice ale tuturor statelor membre.

În fiecare an, în Europa sunt alese orașe **capitale culturale europene** în care se organizează numeroase evenimente artistice cu scopul stimulării culturii locale, intensificării cooperării cu organizațiile culturale din țara respectivă și din celelalte state europene:

- 2019 - orașele Matera (Italia) și Plovdiv (Bulgaria);
- 2020 - orașele Galway (Irlanda) și Rijeka (Croatia);
- 2021 - orașele Timișoara (România), Novi Sad (Serbia) și Elefsina (Grecia).

Aplică

Apelează la bagajul de cultură generală pentru a pleca într-o excursie virtuală cu un vehicul al viitorului, pornind din localitatea natală spre Moscova, Sankt Petersburg, Viena, Praga, Roma, Madrid, Paris și Londra.

● Precizează pentru fiecare oraș menționat anterior câte un element cultural arhitectonic reprezentativ, integrat în cultura europeană.

Observă

Descoperă

- Analizează imaginea 1 și descoperă:
  - ce indicatori reflectă calitatea vieții?
  - care consideri că este cel mai important indicator care influențează calitatea vieții în Europa?
- Discută cu profesorul și colegii tăi și identificați împreună punctele tari ale calității vieții din localitatea voastră.

Calitatea vieții este un concept amplu, care cuprinde o diversitate de factori ce influențează bunăstarea individuală a oamenilor, precum și calitatea societății. Acest concept oferă o imagine de ansamblu asupra mai multor dimensiuni: nivelul de trai, veniturile, educația, locuința, familia, sănătatea, mediul, echilibrul dintre viața profesională și cea privată.

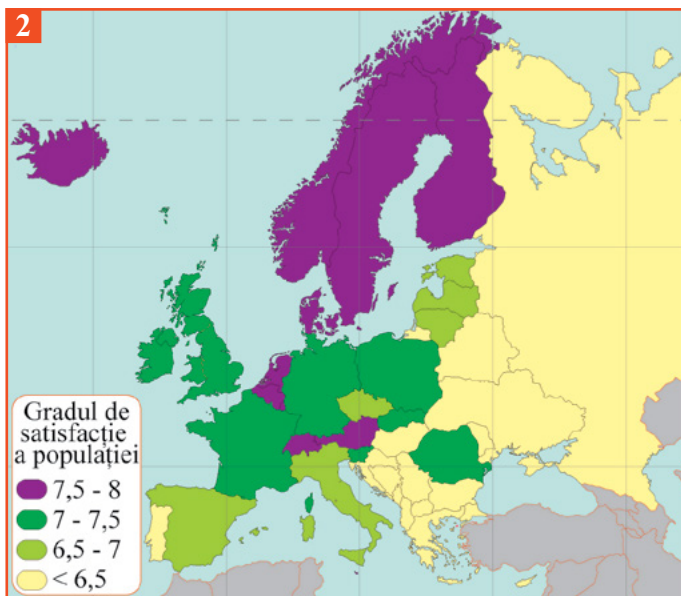
? Află

Calitatea vieții urmărește gradul de fericire al persoanelor, participarea și implicarea comunitară, gradul de satisfacție în raport cu viața lor etc. Împreună, acestea determină nivelul general de satisfacție a vieții.

Sondajele efectuate asupra gradului de satisfacție a cetățenilor europeni indică faptul că se mențin diferențe mari în multe aspecte între regiunile europene. Fiecare stat are anumite puncte forte în diferite aspecte ale bunăstării, însă în toate țările persistă inegalități sociale semnificative.

Studiile realizate asupra standardului vieții au demonstrat că locuitorii din țările din nordul Europei au cea mai bună calitate a vieții, Danemarca fiind statul cu cel mai înalt standard al vieții. Indicatorii evaluați sunt diferiți: libertatea de exprimare, politică, factorii sociali și economici. În topul clasamentului se plasează Finlanda, Islanda, Norvegia și Suedia, state care oferă un mediu social și economic optim pentru locuitorii lor (2).

Cel mai mic grad de satisfacție îl au cetățenii din țările est-europene și cele aflate în Peninsula Balcanică.

Fed. Rusă   Ucraina   Macedonia

România

Danemarca
Finlanda
Suedia

Calitatea vieții este diferită la toate nivelele (de la o regiune la alta, de la o țară la alta, de la un oraș la altul și chiar în interiorul unui oraș). În unele orașe, calitatea aerului este atât de scăzută, încât determină o calitate a vieții care este în contrast cu nivelul de trai. Viena, capitala Austriei, este, la nivel mondial, orașul cu cea mai bună calitate a vieții din punctul de vedere al climatului politic, social, economic, al serviciilor de îngrijire medicală, al posibilităților de formare profesională și al celor de petrecere a timpului liber, al infrastructurii, al rețelei de transport public și al condițiilor de mediu etc. (3).

Într-un clasament al primelor zece orașe cu cea mai bună calitate a vieții din lume, șapte sunt europene. Astfel, după Viena urmează Zürich (locul 2), München (4), Düsseldorf (6), Frankfurt (7), Geneva (8), Copenhaga (9) și Basel (10). Bucureștiul se află pe locul 107, cu un loc mai sus decât Sofia, capitala Bulgariei.

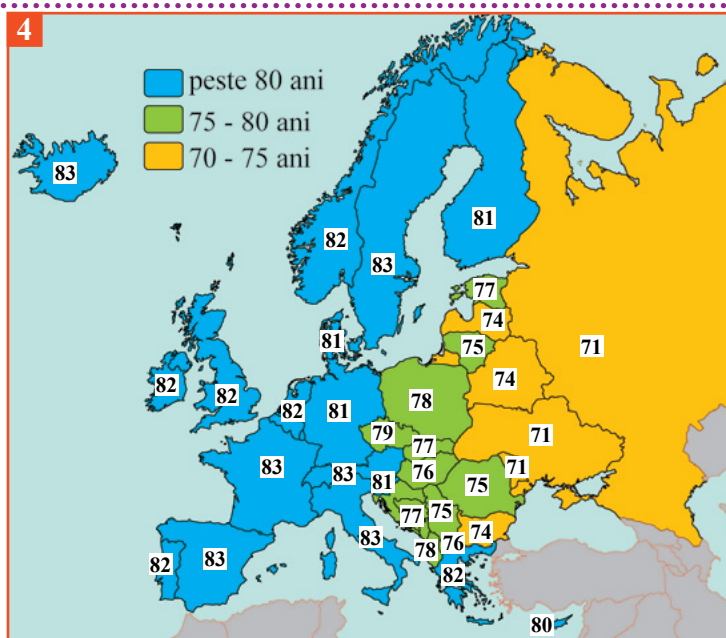
GEOinfo

Un indicator relevant al calității vieții este **speranța de viață la naștere**, strâns legat de starea de sănătate a populației.

Cu toate că s-au realizat progrese importante în domeniul sănătății populației, există în continuare mari discrepanțe regionale, Europa Estică având cea mai mică valoare a speranței de viață la naștere (4).

În România, speranța de viață la naștere este de 75 de ani, sub media Uniunii Europene (aproximativ 80 de ani).

Un alt factor important care contribuie la valorile acestui indicator este nivelul de educație, persoanele cu un nivel înalt de educație au o durată a vieții mai mare față de persoanele cu un nivel scăzut de instruire. De exemplu, în Suedia, persoanele cu studii superioare trăiesc, în medie, cu circa 10 ani mai mult decât cele cu studii medii.

Aplică

- Identifică trei țări și trei capitale cu o calitate a vieții peste media europeană.
- Discută cu profesorul tău din ce cauză cele trei țări și cele trei capitale au o calitate a vieții superioară.

I. Asociază instituțiile culturale reprezentate în imaginile de mai jos cu țara în care se află:

Model de răspuns: 2. Madame Tussauds – Marea Britanie

1 Muzeul Luvru

2 Muzeul Madame Tussauds

3 Muzeul Ermitaj

4 Muzeul Prado

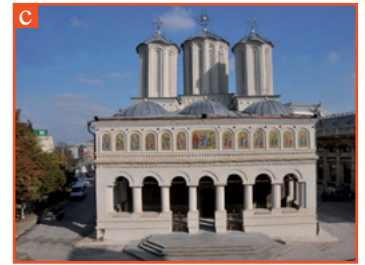
5 Universitatea Cambridge

6 Galeria Uffizi

II. Corelează imaginile de mai jos cu una dintre valorile culturale pe care le reprezintă: *spirituală, educațională, cultural-artistică*

a Ateneul Român din București

b Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

c Catedrala Patriarhală din București

III. Realizează un poster referitor la calitatea vieții în cartierul tău sau unul referitor la calitatea vieții ideală din cartierul tău, pornind de la imaginile de mai jos:

IV. Elaborează un text de 10 – 12 rânduri, coerent, corect, cu conținut științific, pe baza următorilor termeni: *speranța medie de viață, Peninsula Scandinarvă, poluare, fericire, educație, sănătate.*

Grilă de evaluare: Subiectul I (25de puncte): 5*5p; Subiectul II (15 puncte): 3*5p; Subiectul III (30 de puncte): Subiectul IV (20 de puncte);

Se acordă 10 puncte din oficiu.

Recapitulare finală

UNITATEA

mari descoperiri geografice, sisteme informaționale geografice, continente, state, harta politică a lumii

I

Cunoașterea lumii în care trăim

densitatea populației, migrații, așezări urbane și rurale, resurse naturale, agricultură, industrie, servicii, poluare.

II

Antroposfera – omul și activitățile umane

Europa, relief, hidrografie, climă, înveliș biogeografic, harta politică, cultură, resurse, activități economice

III

Europa – identitate geografică

valori culturale, valori umane, calitatea vieții

IV

Europa în lumea contemporană

Evaluare finală

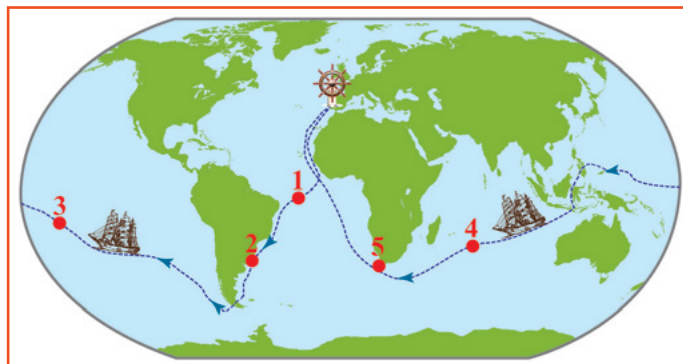
I. Analizează harta de mai jos și rezolvă următoarele cerințe:

1. Precizează:

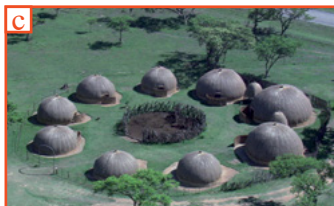
- numele exploratorului care a realizat expediția;
- numele oceanelor în care se află corabia în punctele 1, 3 și 4;
- continentul care se vede în partea de sud a corabiei din punctul 5;

2. Prezintă o contribuție adusă de această expediție pentru cunoașterea planetei noastre.

3. Precizează câte trei țări de pe fiecare continent la care a ajuns corabia în punctele 2 și 5.

II. Analizează imaginile de mai jos marcate cu literele a, b, c, d și răspunde la următoarele cerințe:

1. Asociază habitatele rurale din imagini cu unul dintre următoarele continente în care este specific fiecare tip: Europa, Asia, Africa.

2. Care sunt locuințele specifice zonei calde și care sunt cele specifice zonei reci?

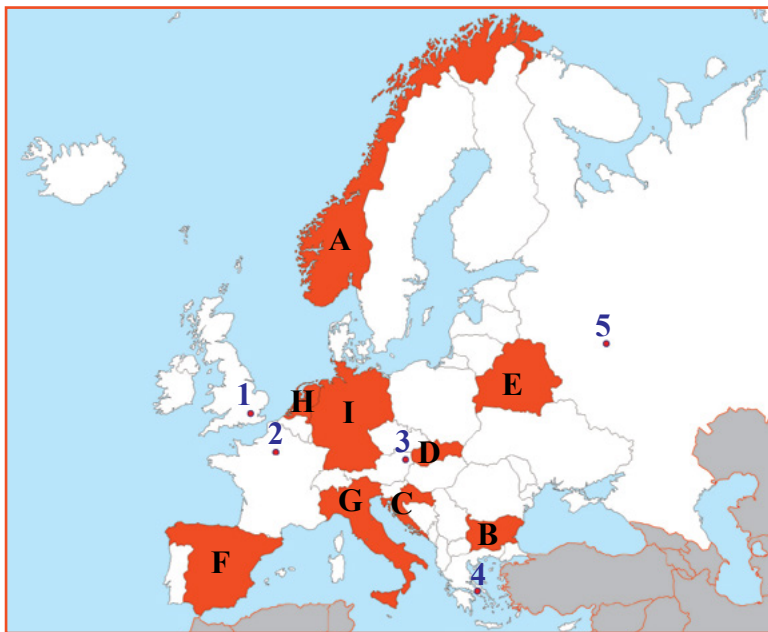
III. Pe harta alăturată sunt marcate statele cu litere de la A la I și orașele capitale cu cifre de la 1 la 5.

1. Precizează:

- denumirea statelor marcate pe hartă cu litere de la A la I.
- numele orașelor capitală marcate pe hartă cu cifre de la 1 la 5.

2. Completează afirmațiile de mai jos cu informația corectă:

- Polderele sunt specifice litoralului statului marcat pe hartă cu litera ...
- Regiunea industrială Rin – Ruhr este situată în statul marcat pe hartă cu litera ...
- Prin capitala statului marcat pe hartă cu litera G curge râul ...

IV. Elaborează un text de 10 – 12 rânduri, coerent, corect, cu conținut științific pe baza următorilor termeni: diversitate culturală, Europa, valori europene, cooperare.

Grilă de evaluare: Subiectul I (30 de puncte): 1. 5*2p; 2. 1*8p; 3. 6*2p; Subiectul II (16 puncte): 1. 4*2p; 2. 4*2p; Subiectul III (34 de puncte): 1. 14*2p; 2. 3*2p; Subiectul IV (10 puncte):

Se acordă 10 puncte din oficiu.

30°

15°

0°

15°

Anexa 1

EUROPA – ȚĂRI, ORAȘE, RÂURI, LACURI

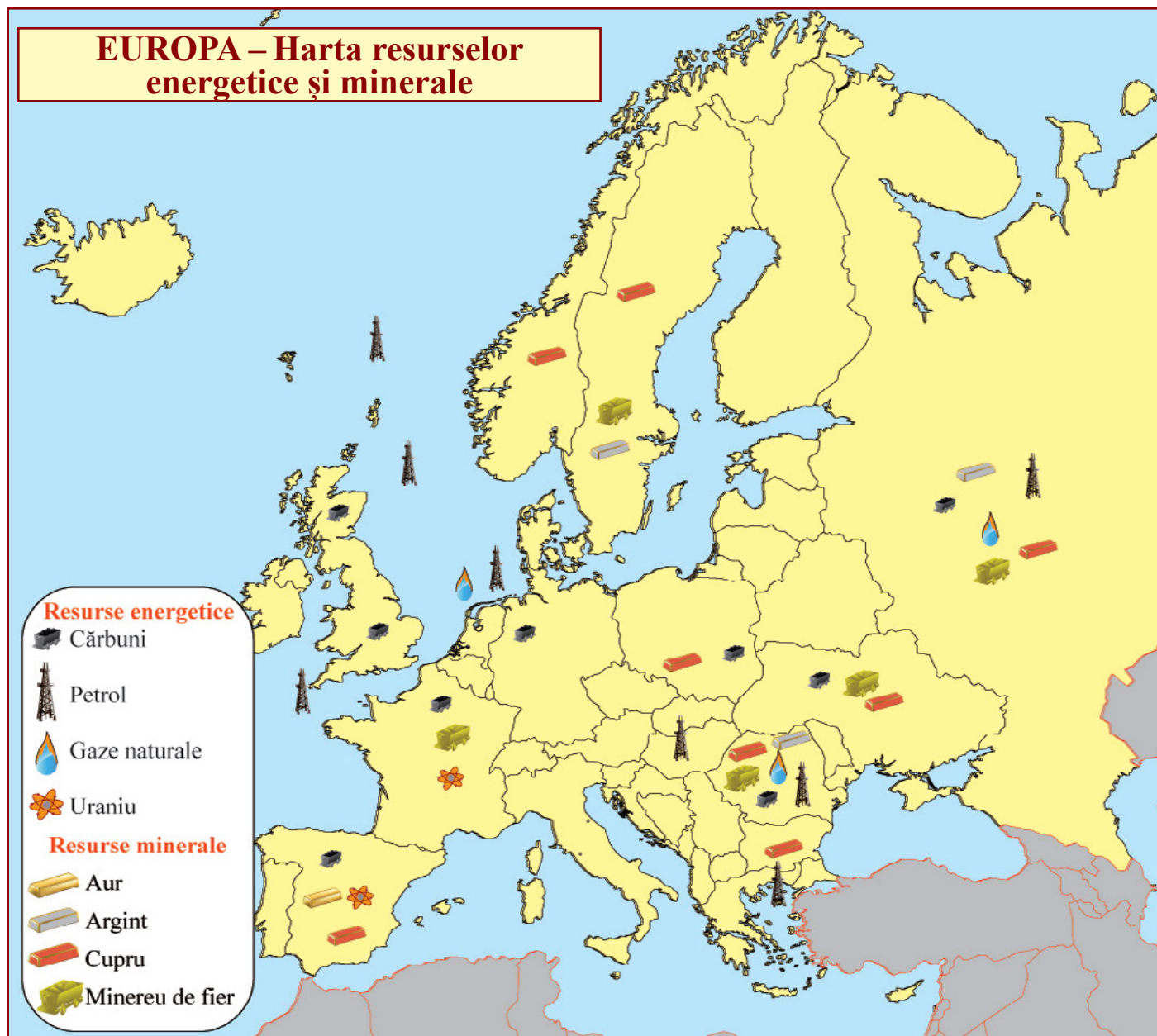

Anexa 2

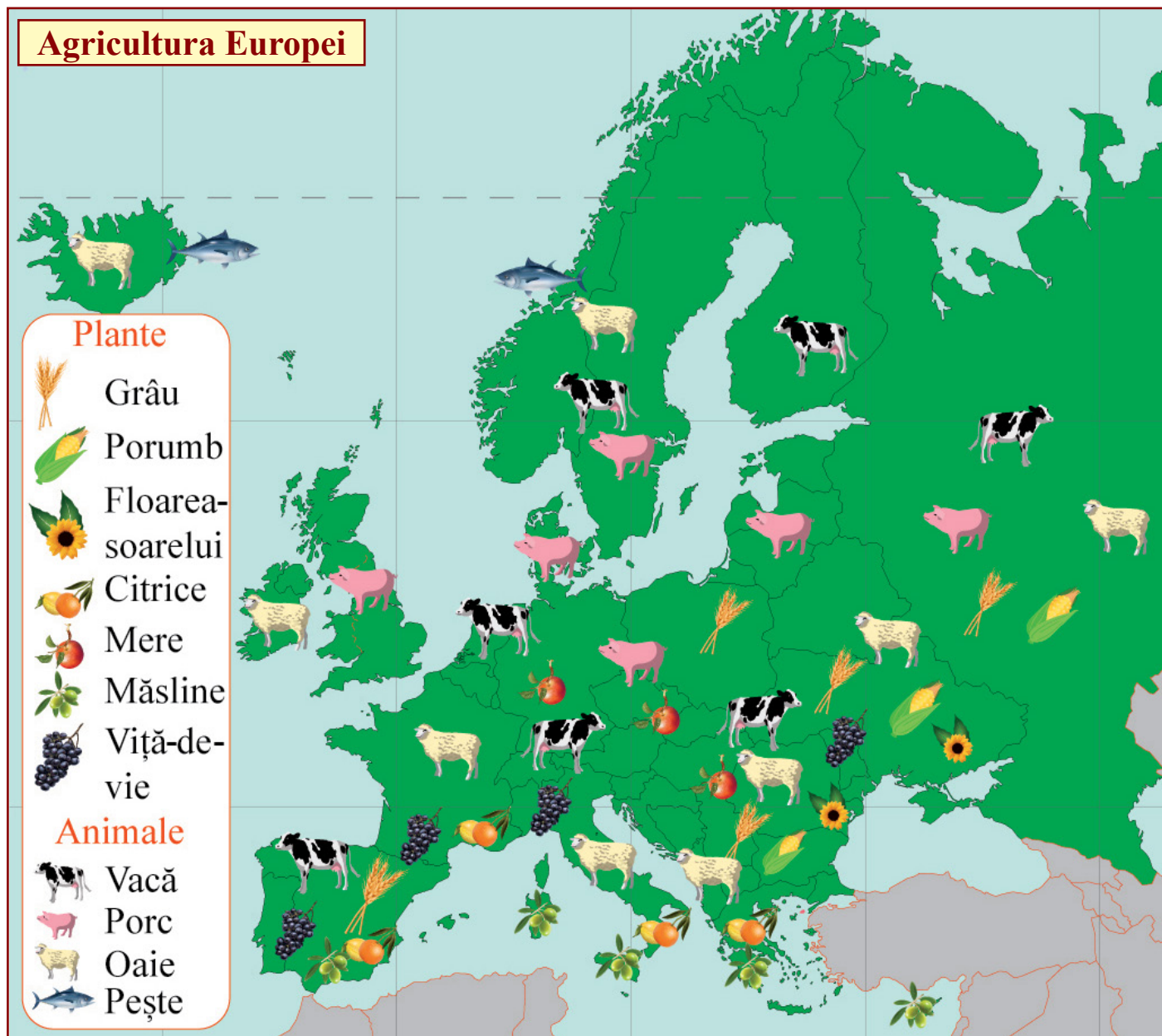
EUROPA – Harta resurselor energetice și minerale

Anexa 3

Agricultura Europei

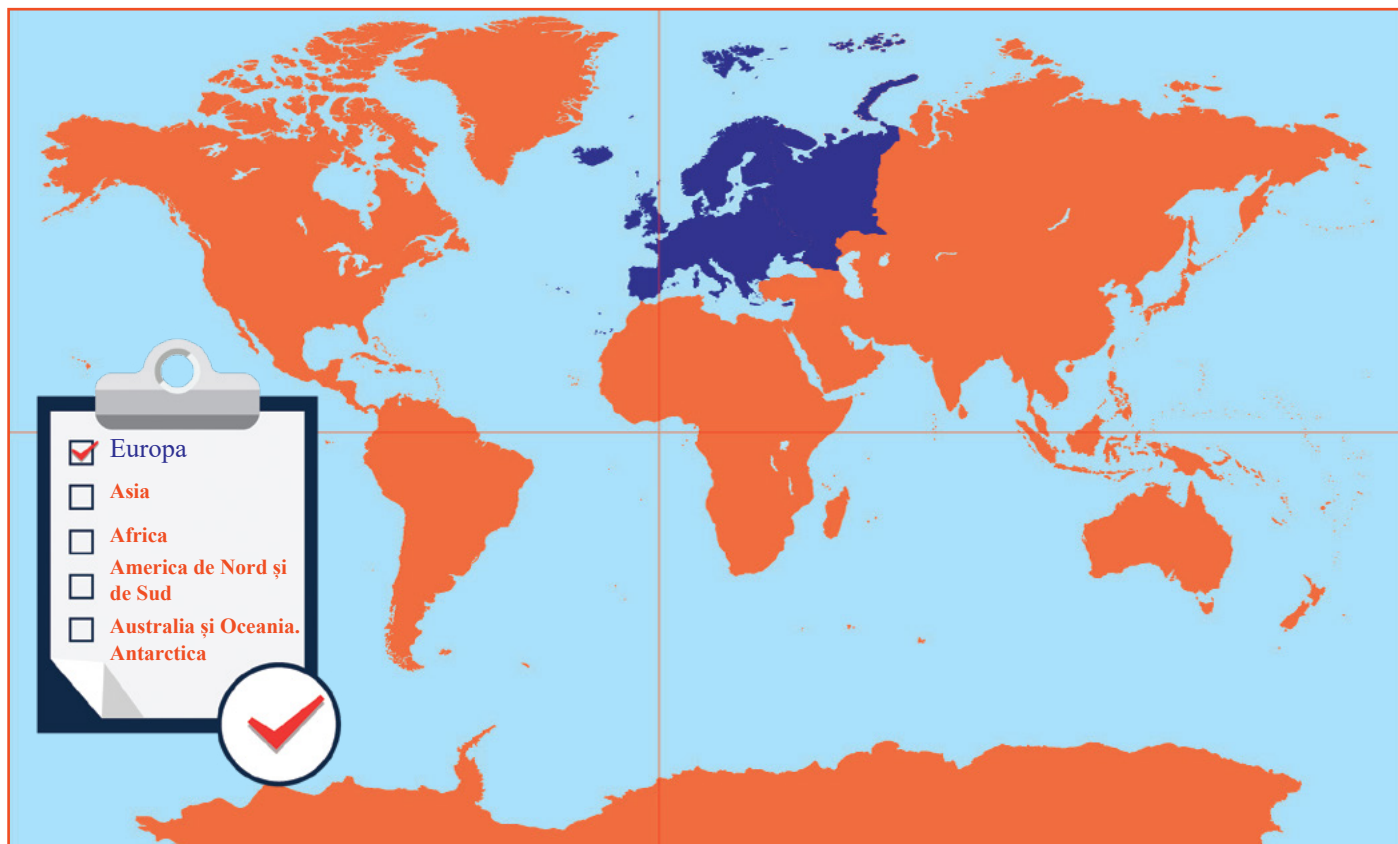

FELICITĂRI!
Ai ajuns la sfârșitul clasei a **VI-a**

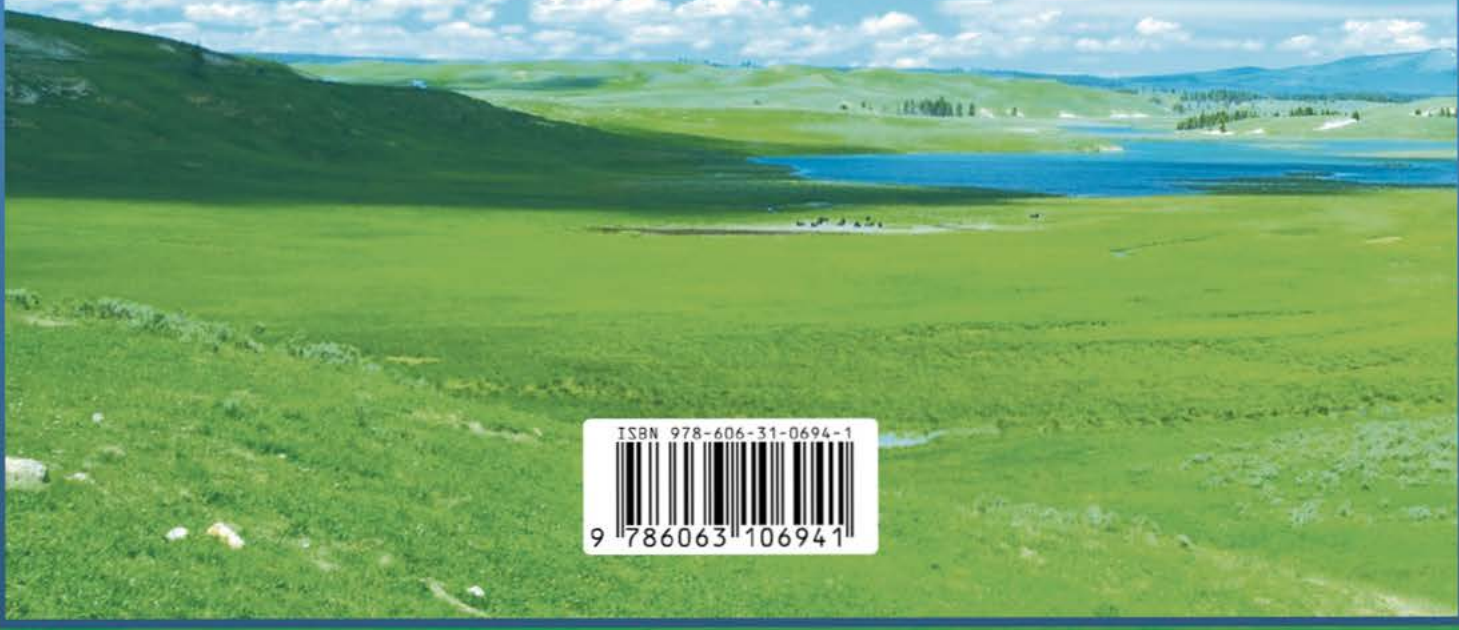

Ești un cetățean european mai bine informat!

Dacă ești curios cu ce se ocupă geografia în clasa a VII-a, te rog să identifici pe harta de mai jos regiunile geografice extraeuropene pe care le vei studia.

ISBN 978-606-31-0694-1

9 786063 106941